

36.077.

ВОЛОДИМИР СОСЮРА

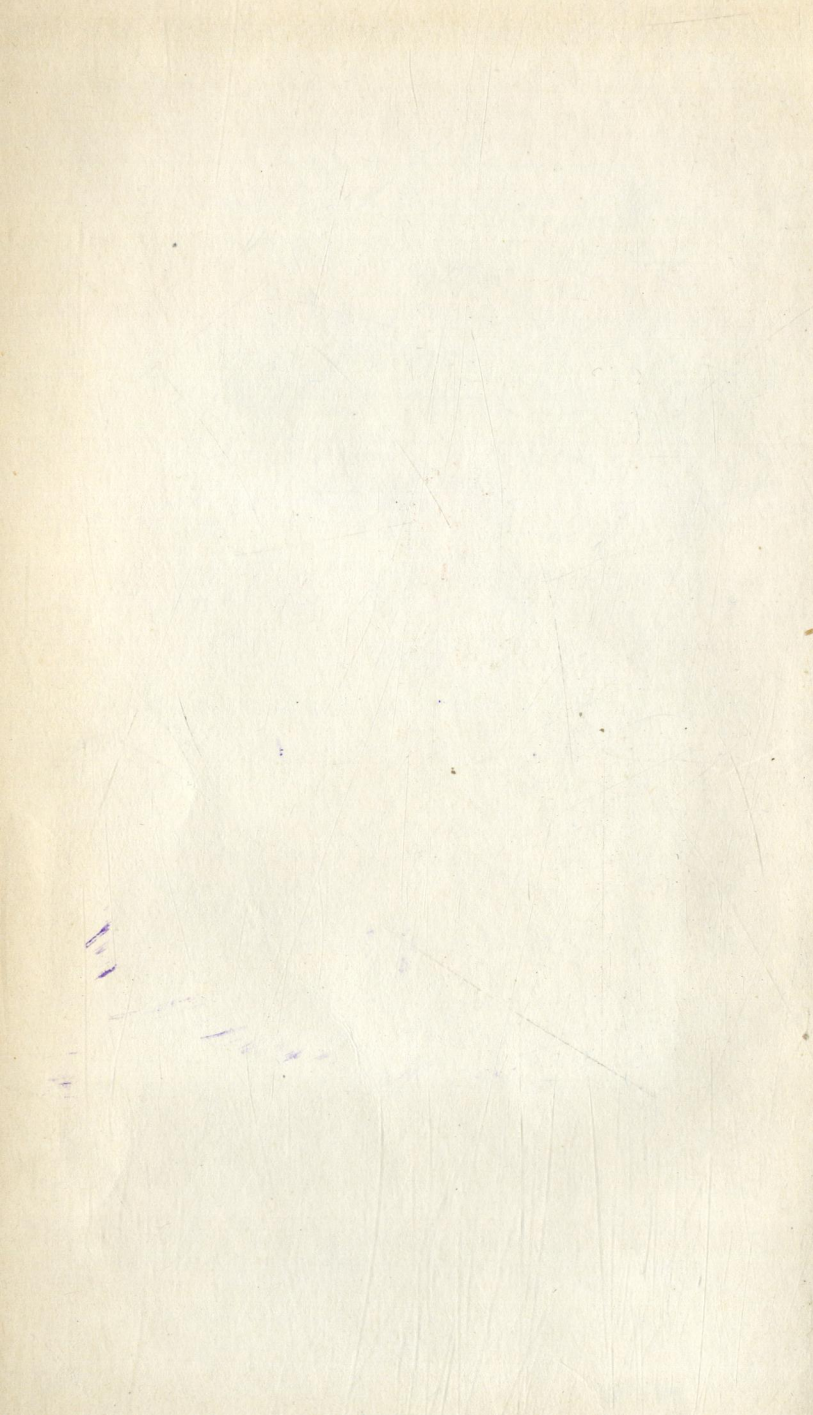

АБДОНАТИВУЛАН
МАМАТИ

8(1)4 | Благен.
| Сошор
| Гоези
| 395.110

989

Львів. Бібліотека
АМ. УРСР

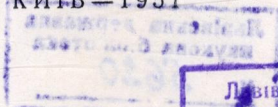
оф 10

ВОЛОДИМИР СОСЮРА

ВИБРАНІ ПОЕЗІЇ

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО
ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ
КИЇВ—1951

36077

5(c) Yng. 127... - 1
W15(2-8u)7-65244

ВОЛОДЫМІР
СОСЮРА

1972
15620

Львів. бібліотека
АН УРСР

~~399462~~

8c
17 e

Львівська державна
наукова бібліотека
№ 5620

КРІЗЬ ВІТРИ І РОКИ

ВІДПЛАТА

Ми в сонячній журбі віки на вас робили,
з крові й кісток своїх складали вам двірці,
з глузливым реготом тягли з нас соки, жили
ви, паралітики, життя мерці!

І срібло й золото глибоко під землею
в сирій холодній млі довбали ми для вас,
і що ви нам дали з «культурністю» своєю,—
не побажаю я і ворогу в злий час.

Красуням вашим ми брильянти здобували,
і сестри шили їм убрання на бали,
а потім, по ночах, у вікна заглядали,
де в звуках вальса ви крутились і пливли...

Вас змалку, як квіток, кохали і рядили,
ви звикли від життя усе без бою брать.
За наші гроші вас панами бути вчили —
кайдани золоті душі своїй кувать.

А ми?.. Ми вчилися лиш матюків на шахтах,
горілкою свій сум в получку заливать
та долі по світу шукати,
а сестри — тіло продавать.

І піп з хрестом в руді давав нам ніж у руки
і за об'їдки з панського стола
на брата брата слав під молитовні звуки,
й морями наша кров в сліпій борні текла...

А бог на небі спав. Мовчали темні далі.
В безодню падали, як олово, віки...
Ми на хрестах своїх пророків розпинали,
і в болотяних снах плели п'явкам вінки...

Але настали дні! Спливла з очей полуда,
і ми побачили, хто ворог і хто брат.
І вибили огонь відплати наші груди
в жадані дні Червоних свят...

Лакеї зла і тьми! Уже Комуни дзвони
погребно й грізно так для вас гудуть, гудуть,
і падають, як дощ, двірці, корони, трони,
в прокляттях боротьби на сполох гулко б'ють...

Вже небо обняли всесвітній пожари,
і там, де ми пройдем, лиш порох шелестить...
На голови катів ми сиплемо удари, —
і мозок на стінах, як холодець, тремтить...

Ми йдем вам відплатить за сльози, кров, за
муки,
що бідний люд віки тернистим шляхом лив...
За це ми душим вас, ламаєм ноги, руки
і топимо в крові наш нескінченний гнів...

А в полі... сонце, май... Гудуть червоні дзвони,
в полях і городах останній бій кипить...
То падають, як дощ, двірці, корони, трони...
То ми йдемо!..
Тремить і ждєть!..

1920,
Одеса

ЧЕРВОНА ЗИМА

Поема

I

Лисиче над Дінцем... де висне дим заводу,
музика у садку та потяг в сім годин...
Вас не забудь мені, як рідну Третю Роту...
Про вас мої пісні під сивий біг хвилин...

На щєбінь часто ми до Сушенка ходили,
за це платили нам щоденно четвертак.
Та по ночах дівчат в половниках любили...
О свіжий дух степів, о поцілунків смак!..

Де шахти на горі щодня малюють зорі,
під зойки димарів так просто ми жили,
училися писать, звичайно, на заборі...
та били лисичан, щоб до дівчат не йшли.

Ну, як мені забудь далеку Білу гору
і теплий блиск очей (там трави в тумані...),
що зрадили мене... де в ніч ясну, прозору
носився з вітром я скажено на коні?..

І все мені дзюрчать швидкі холодні хвилі,
і все мені завод невпинно цокотить,
і вороток скрипить про дні минулі милі,
коли повстали ми і йшли Петлюру бить...

Лисиче над Дінцем... де висне дим заводу,
музика у садку та потяг в сім годин...
Вас не забудь мені, як рідну Третю Роту...
Про вас мої пісні під сивий біг хвилин...

II

Зима. На фронт, на фронт!.. а на пероні люди...
Біля вагонів ми співаєм «Чумака»...
І радість лоскотно бентежить наші груди...
Шикують злидні нас юнак до юнака.

Багнетів гострий блиск... шапки кругом лахматі...
Коло дзвінка сестра, сумуючи, стоїть...
А мати не прийшла на бій випроводжати, —
і серце іноді невільно защемить...

Стою, неначе в сні. Чекають нас вагони...
І ворог шле з гармат нам з-за Дінця привіт...
Але не боїмось ми банд злотопогонних, —
уже не мало їх пустили ми під лід...

Зима. На фронт, на фронт!.. а на пероні люди..
Біля вагонів ми співаєм «Чумака»...
І радість лоскотно бентежить наші груди...
Шикують злидні нас юнак до юнака.

III

Колеса тупо б'ють... по рейках перебої.
Вже міст через Донець давно прогуркотів...
Стою біля дверей... і дихає сосною
квиління вітрове про весни юних днів...

Рубіжне... Знову путь... Володине... Кабанне...
Нарешті Сватове, і крикнув потяг: «Стій!»
Сходили на базар, помилися у бані, —
я вірші став писать під вечір золотий...

Писав чогось про смерть... неначе знав, що ніччю
раптовий стрілів блиск вогку пониже тьму...
Й ми підем знов на бій за Владу Робітничу...
О, не забудь мені Червону ту зиму!..

IV

Вкраїну з краю в край проходили з боями...
Червоно танув сніг в пожежах барикад...
І громом молодим котилося над нами,
лунало по ланах: «Вперед за Владу Рад!»

І де б ми не пройшли, нас радо зустрічали,
і навіть вітер нам доріг не замітав.
Дівчата нам стрічки червоні пришивали,
і хлопці радо йшли озброєні до лав...

V

І знов Донеччина... і вітер верби хиле...
Й не віриться, що знов побачу я село,
давно покинуте, таке до болю миле...
Але багато з нас додому не прийшло...

І м'яко сніг рипить... іду тривожним кроком...
така знайома путь з дитинства ще мені...
Тут рвали восени ми глід червоноокий,
тут рвав я квіти чар кохання восени...

Вже станція... завод... і рейки заблищали
під безліччю огнів... Ось робітничий клуб...
І в небо простяглись і небо запетляли
Задумані ряди високодимних труб...

Скінчилась вистава... з воріт виходять люди...
О скільки, скільки тут знайомих милих лиць!..
Чого ж тепер мені так тоскно й давить груди,
чого ж холодний сум ці хвилі принесли?..

VI

О, де ти, брате мій?.. Прийди хоч на хвилину...
ти ж так мене чекав, а я й не знав, що ти
мене давно зміняв на темну домовину,
зміняв мене давно на схилені хрести...

Ти ж так мене чекав... казав, що «з фронту скоро
Володька галіфе для мене привезе...»
Тепер не підем ми з тобою в Білу гору,
тепер уже тобі не треба галіфе...

VII

Колеса тупо б'ють... по рейках перебої...
Вже міст через Донець давно прогуркотів...
Стою біля дверей... і дихає сосною
квиління вітрове про весни юних днів...

VIII

Широко розляглося з важким гарчанням місто...
і вітер з моря шле солоний теплий дух...
і виснуть ліхтарі, як золоте намисто,
що завітчали ніч безсоромну й руду...

Каштани по боках... простори камінь давить...
по вулицях вузьких прискорено йдемо.
Недавно тут були і греки, і зуави, —
справляв тут капітал свій золотий содом...

І чітко мірний крок ряди сотень хитає...
І сам собі здаюся таким міцним, міцним,
неначе я і є, і мов мене немає,
то «я» моє злилося з народу «ми» святим...

Прискорено йдемо за днем золотокрилим,
туди, де криці дзвін напружено гуде...
І маком прапори колони рясно вкрили —
і квітне маком бій, блакитний бій серцець...

IX

Все вище шлях важкий... Внизу гудуть бетони...
Золотобарвним сном душа палахкотить...
Під срібний дзвін криниць, холодних і бездонних,
кидає ранок зір на небосхил гнідий...

Згорнула вже давно холодні сиві рядна
в вітрах весни зима... навколо все в цвіту...
І з зір сяйливий міст в Майбутність неоглядну
години Перемог тільки для нас прядуть...

Весна й літо 1921

О НЕДАРЕМНО!..

О недаремно, ні, в степах гули гармати,
і лялалась наша кров, і падали брати...
О недаремно, ні, моя старенька мати
зняла з своїх дітей дукатики й хрести...

По бруку чіткий крок... де авто перебої,
веселі ватажки вітають юнаків...
Неначе дивний сон в півтемному забої,
що бачив я колись під кайла спів дзвінкий...

Рядами струнко йдуть баби, жінки, дівчата,
і дітвора біжить з захопленням в очах...
І скигнуть, скигнуть ніч, промерзла й кострубата,
розіч'ята давно на сонячних мечях...

О недаремно, ні, в степах гули гармати,
і лялалась наша кров, і падали брати...
О недаремно, ні, моя старенька мати
зняла з своїх дітей дукатики й хрести.

1921

* * *

Так ніхто не кохав. Через тисячі літ
лиш приходить подібне кохання.
В день такий розцвітає весна на землі,
і земля убирається зрання...

Дише тихо і легко в синяву вона,
простягає до зір свої руки...
В день такий на землі розцвітає весна
і тремтить од солодкої муки...

В'яне серце мое од щасливих очей,
що горять в тумані наді мною...
Розливається кров і по жилах тече,
ніби пахне вона лободою...

Гей ви, зорі ясні... тихий місяцю мій...
Де ви бачили більше кохання?
Я для неї зірву Оріон золотий,
я — поет робітничий останній...

Так ніхто не кохав. Через тисячі літ
лиш приходить подібне кохання.
В день такий розцвітає весна на землі
і земля убирається зрання...

Дише тихо і легко в синяву вона,
простягає до зір свої руки...
В день такий на землі розцвітає весна
і тремтить од солодкої муки...

1922

ТРАУРНИЙ МАРШ

Сьогодні не з нами наш Вождь, наш Ілліч,
і йдем ми самі по дорозі.
Але, як і завжди, лунає наш клич,
і ворог, як завжди, в тривозі.

Далека нам путь, але ми не одні:
нам світять його заповіді,
на полі, в заводі, у шахті на дні...
Комуни ми зоряні діти!

На жовтому Сході народи встають,
скидають ярмо капіталу;
на чорному Півдні гарматами б'ють,
на чорному Півдні повстали...

Хвилюйся, робочих голів океан,
ми Леніна пам'ять лелієм.
Лунайте ж, оркестри, грими, барабан,
бо крок наш і дух наш міцніє!

Ми дня не забудем (нежданий такий...),
товаришу, брате наш милий!

Ридали робочі, гармати, гудки,
коли ми Вождя хоронили...

На чорних знаменах був траурний клич:
«Ми лєнінці завжди й однині!»
Лежав в гімнастюрці вже мертвий Ілліч,
але як живий, в домовині...

Ви чуєте, друзі: клекоче, гуде
на Заході, в панському стані...
Туди наші думи. Ми терпим і ждем,
коли там робочий повстане.

Обернемо землю в Комуни, в едем.
Світи ж нам, червоний маяче!
Ми в край електричний невпинно ідем,
навколо сміються і плачуть...

Нам зорі на чола поклали печать
і зорі нам світять в дорогу.
А там у пилу на дорозі лежать
руїни розбитого бога.

Так будьмо ж єдині! Ми — квіти життя.
Ми всі од станка і од плуга.
Сьогодні шануєм ми пам'ять Вождя,
Вождя, і товариша, й друга.

1924

* * *

Коли поїзд у даль загуркоче,
пригадаються знову мені
дзвін гітари і місячні ночі,
поцілунки й жоржини сумні...

Шум акацій... Посьолок і гони...
Ми на гору йдемо через гать...
А внизу пролітають вагони,
і колеса у тьмі цокотять...

Той садок, і закохані зорі,
і огні з-під опущених вій,
од проміння і тіней узори
на дорозі й на шалі твоїй...

Твої губи мов квітка багряна,
Ми хотіли й не знали — чого...
Од кохання безвольна і п'яна,
ти тулилась до серця мого...

Ой ви, ночі Донеччини сині,
і розлука, і сльози вночі...
Як у небі ключі журавлині,
Одинокі й печальні ключі...

Пам'ятаю: тривожні оселі,
темні вежі на фоні загравав...
Там з тобою у сірій шинелі
біля верб я востаннє стояв.

Я казав, що вернусь безумовно,
хоч і ворог на нашій путі...
Патронташ мій патронами повний,
тихі очі твої золоті...

Дні пройшли... Одлетіла тривога...
Лиш любов, як у серці багнет...
Ти давно вже дружина другого,
я ж — відомий вкраїнський поет.

Наче сон... Я прийшов із туману
і промінням своїм засіяв...
Та на тебе, чужу і кохану,
я б і славу свою проміняв.

Я б забув і образу і сльози...
Тільки б знову іти через гать,
тільки б слухать твій голос — і коси,
твої коси сумні цілувать...

Ночі ті, та гітара й жоржини,
може, сняться тепер і тобі...
Сині очі в моєї дружини,
а у тебе були голубі.

1927

Падають сніжинки ласкаво і млисто
 на моє обличчя, на сліди мої.
 І уже здається, ніби я не в місті,
 а навколо мене все гаї, гаї.
 Що це? Може, сниться? Десь дзвенять
 трамваї...

Що це? Може, сниться? Десь авто загув...
 Ні, це тільки вітер дерево хитає,
 та сліди глибокі ззаду на снігу.
 Де ж мій сон, де дійсність? В чоло чорні віти
 поміж ними сонця на стволах печать...
 ...Шум юрби навколо, наче в лісі вітер,
 на панелі кроки радісно звучать.
 Я іду до клубу. Над столом червоним —
 «Що зробив?» — спитають очі Ілліча.
 І скажу йому я, що ходжу в райшколу,
 що до нього тільки мої думи мчать.
 Усміхнуться очі. Й слухати я стану,
 що до нас говорить у листі ЦК.
 І здається, чоло... моє чоло гладить
 ніжна і прозора Леніна рука.

1927

ВІДПОВІДЬ *

ВСТУП

Вирує в кожному краю...
Уже пливуть грозою тучі...
Шановний пане Маланюче,
ми ще зустрінемося в бою!..
А поки — відповідь свою
я вам пишу на крик жагучий,
на марний крик, до «серцевини
слабої нації», де мла
і в порожнечі вітер лине,
де вже не здібні ні до зла,
ні до добра... Там дух загину
упав самотній на коліна,
і кров тече з його чола...
бо серцевина та згнила.

I

Була Вкраїна степова,
та дні нечувані настали,
гармати й трактори зорали
їй теплі груди... І в грозі,
коли палали барикади,
у муках голоду й блокади,
через добу червоних зим,
під гул загонів капіталу,
розстрілів зойк і плач, і сміх...
«Вперед за Ради!» — написала
вона на прапорах своїх...
А ви!.. Що ви тоді робили?...
Кого розп'ять хотіли ви?
В журбі, у шелесті трави,
чиї незлічені могили
ваш гнів останній і безсилий
лишив на огненних шляхах?..

* Відповідь на наклепницьку антирадянську вихватку українського буржуазного націоналіста, контрреволюціонера Маланюка в Львівському журналі «Літ.-наук вісн.» (в грудні 1926 р.).

...печаль руїн, погромів жах
і плач дітей осиротілих
на кров'ю зрошених полях...

Ви на обрізи, на ножі
хотіли знов її шпурнути,
коли: «Чи бути, чи не бути?»
в пожежі встало!.. Нам чужі,
ви світом прокляті, забуті,
ви захлинетесь у отруті,
що нам готуєте... Вже час!
Залізний крок розчавить вас!

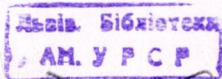
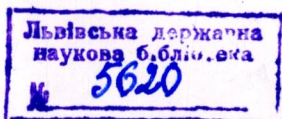
В цей час, закоханий піта,
байдужим бути не можу я,
нехай, мов вибух динаміту,
на спів нового езуїта
лунає відповідь моя!

І сум і мрії про минуле
не обгортали марно нас...
Був тільки гнів старих образ...
І так стискалось серце чуле,
що наче зір од бою гас!..
Та знали ми, що в цьому гулі
іде комуністичний час...
І йшли вперед!.. Ми все забули,
одна мета спаяла нас.

І стали ми — мов шмат із сталі
в борні незмірено тяжкій...
Бо власні щастя й супокій
під ноги ми давно втоптали...

Ах, Україно, Україно!
Хіба страшні погрози пізні,
коли сини твої залізні
завжди готові до загибуну
в революційному огні
за дні твої, за кращі дні.

Вже далі криця залива,
і димарі ростуть без краю...

36077

399462

Була Україна степова,
але такої вже нема,
і гасло: «Моя хата скраю»
ковтнула днів минулих тьма.

Ви добре знаєте, що так,
що ці слова мої правдиві.
Але ви хочете у зливі
огню і «кари» на селян
знов кинуть горя океан?..
Та дні не ті!..

✓ Ви тільки трупи жовто-сині,
що впали на холодний брук...
І белькотіння про Європу
в вас дійсно пахне Конотопом.

Ми живемо в Країні Рад,
ми волю видерли із крові...
І може тільки психопат
з'єднати Маркса з Соловйовим
і захлинатися од пін,
що злидарі усіх країн
не хочуть бути гарматним м'ясом,
але мети свідомим класом,
що світить їм із далини...
Колись пани у вир війни
шпурнули нас, немов в безодні...
А ви, як піп: «Це — гнів господній...»
нам кричите іще й сьогодні
з роздертої Галичини...
Ви на абстракцію, на бога,
звалить їх хочете вину,
щоб знов дурить... Яка ж убога
в вас філософія!.. і нам
такий вже не підходить крам.
Собі дорожче... Брехень гать
ми вже розбили... скиньте маску!
Й за стиль такий простіть, будь ласка,
за ці епітети й слова.
Ми вже вчимося торгувать.
Я навіть можу з Церобкопу.

прислать безплатно вам для гроба
соснових дощок, бо ніде
й ніхто таких вам не знайде,
ніде, ні в кого і ніяк...
А втім, пробачте. Що ж це я
вам буду слать добро народне?..
Та ви й в гробу лежать не годні,
і він образиться... не слід,
вас просто — так. Що, пане? Зблід?..
Уже затіпались коліна
і стали, наче холодець,
безвольні м'язи?.. Заспокойтесь...
Це я жартую. Крові мак
ударив в голову і в груди...
Я вас лякати вже не буду...
Ви — перелякані і так.
Це почуття у вас незмінне
ще з тих часів, з тих днів, коли
нам росіяни помогли
прогнать Петлюру з України...
Ті, що прогнали й Смердюкова
огнем гармат, і бомб, і слова,
хоч як він, бідний, не хотів,
але не вдержавсь і поплив
в Константинополь... Добрий час!
Ми і в Європі знайдем вас.

II

Ми живемо, як на поході,
готові всі щохвилі в путь...
Бо не із Заходу, — а з Сходу
вітри історії гудуть...

На те в нас криця і залізо,
щоб вам під їх смертельний спів
не довелося більше різать,
в ім'я Христа, робітників...

Це правда, пане, так і є,
що світ цілий від крові багров...

Та не Христос на фоні заграв,
а постать Леніна встає...

У кабінеті кардинал,
залитий золотом і кров'ю...
І з синіх уст облудне слово
поволі ронить... о, скандал!

Туди, де даль набої рвали,
вела рабів його рука...
Убога постать кардинала
в нас лиш огиду виклика.

Для вас скарби, любов і вина,
рабами — засіб і мета...
О, скільки спалено невинних
ім'ям химерного Христа!..
Танцюйте швидше ваш канкан,
його скінчить удар багнета!..
Революційному поету
чужий ворожий Ватікан.

У ритмі музики шантани
і тротуари золоті...
...А передмістя в зледі тане,
і ще далеко до мети...
Там діти схудлі, наче квіти,
що вбив мороз увосени...
...А в місті жевжики тендітні
«Війни!» — кричать: — «Іще війни!»

Щоб у Туреччини забрати
политі крівцею лани...
О, ми покажем вам «війни»,
ляльки напудрені, прокляті!..

Танцюйте швидше ваш канкан,
його скінчить удар багнета...
Революційному поету
чужий ворожий Ватікан.

III

Гойдає даль заграви рижі
і хлюпа кров — землі вино...
Петлюра дні скінчив в Парижі...
Ви ж — не Петлюра й не Махно.
Замив їх рухом океанним,
немов пісок, останній бій...
Не вашій музі, пане мій,
спинити світ, новий, багрянйй...
Грими, пеан мій огняний,
назустріч панському пеану!

О, вам досадно, знаю я,
що ваші «кревні» десятини
рука могутня селянина
назавжди видерла в боях...
І вам ніколи не вернути
туди, де верби золоті,
в тиші солодкої отрути
раптових зустріч даль різьбить.

Вони пройшли, як сон, як мить...
І марно гнів шматує груди
і горло вам... і так болить
жорстоке серце... Вас прикуто
до мрії марної навіки...
Могила... виправить... каліку.

IV

В залізо знов натхненно лину,
забув я рідную ріллю...
Комуністичну Україну
я так люблю!
Вона — моя... Мені другої
уже не треба на вікі!

Над полем грізний траур бою,
ідуть, хитаються полки...
В диму огонь шумить і тане...
Гори, душе моя, гори!..
Вже над Шанхаєм крізь тумани,

шумлять знамена крізь вітри...

В безумі бруду і наруги

нехай до хмар летить мій гнів!..

Я так люблю в країнах других
робітників!

Я так люблю в країнах других

такі ж пориви, як і в нас,

із моря безуму і бруду —

в комуністичний час!

О любі, дальні, різномовні

у різнокольорових морях...

Горять світи у хмар бавовні,

і лине жах...

То — жах того, хто звик, щоб люди
віки робили на нього, —

тепер йому у брови й груди —

огонь!..

Крізь крові чад і куль ридання,

що пробивають волі путь,

вже од всесвітнього повстання

пани не утечуть.

Ми пригадаєм наші муки

в забоях душних, на полях,

де марний труд ламав нам руки

й сушив наш мозок... Линь же, жах,

в обличчя ситим ненажерам,

та бий огнем в небес озера

й на хмари Лоріган-Коті,

на тонкі нігті в манікюрі,

на дим сигар!.. В моїй груді

така жага, такі там бурі!..

Я вже забув слова пощади...

Палайте ширше барикади!..

За залпом — залп!.. Нужда тіка...

Холоне ворога рука...

На скроні впав зорі іней...

Це — п'ятий акт, остання ява...

І мертво вгрузли в синь криваву

холодні гудзики очей...

Так, ми йдемо... Ми прийдем, пане,

у віршах мого пеану!

«Симфонії мускулатур»

вам не такої заспіваєм...

Ми вам «Послання» згадаєм,
коли ви станете під мур...
Ах, перепрошую... Бонжур...
Я перебив солодкі мрії
про ваш маєток і поля...
Да... Не повернеться «земля»,
як ваша юність... Даль шаліє,
все швидше крутиться земля,
біжать світи в краї неznані...
Де батько ваш і matka-пані?..
Гниють, напевне, десь в землі,
черва жере їх, і у млі
холодні кості їх потрухли,
чекають вас... і місце там
вже приготовано і вам.
Надвое я не розколюся,
не обдурив мене ваш бред.
Ви лиш пір'інка в бурнім русі,
коли світи біжать вперед...
Ніколи час так не горів
у світлі місяця і Марса,
бо очі Леніна і Маркса
нам протинають тьму віків;
од них огню спіральні кола,
неначе пісня комсомолу:
«Наш паровоз, вперед лети,
в Комуни будем скоро...
Нам більше нікуди іти,
над нами зорі... зорі...
Ми діти тих, хто виступав
в бій на Центральну раду,
хто паровози залишав
і йшов на барикади».

Так. Не хвилює ваша мова
тих, хто зросли в крові, в огні...
В вас одного нема — любові, —
і рими кволі та нудні...
Любов і гнів — двигун прогресу
не економіці новій,
й комуністичні інтереси
нас кличуть, щоб насильства плесо
повстань розвіяв буревій!

Бо тільки ми у гromі бронь
обернем воду на огонь.

Не вий, не вий на прах Тараса,
проклятий пан!.. бо він не твій,
його родив народний гнів.

Він є співець нового класу,
що йде тепер в останній бій...

І жив якби Тарас тепер,
він був би членом ВКП.

Пішов би він на бурю-буру,
так, як і всі, за юний клас...

І не 'дного панка із вас
він сам поставив би до муру...
Він за селян віддав ясні
усі слова, і нерви, й сили...

Він пригадав би вам ті дні,
коли в тюрмі його гноїли...

А з ним і ми... «Вперед, за Ради!» —
гукнув би він... а з ним і маси...

(по всіх світах і штурм і марш)...

Він батько наш, і ворог ваш,
він трубадур нового класу,
і спів його нас шле на ката...

Не вий, не вий же, пан проклятий,
над прахом огненним Тараса,
бо той огонь гуде над степом,
його в залізо оберта...

Да, ви б лизали у Мазепи
не тільки п'яти, а й... Жита
шумлять на наших полі,
нові шляхи, нові міста...

І комунізм — одна мета
горить для нас... Ми чорноброві,
ми кароокі, молоді...

Пожежі в даль гудуть руді...

О, ми прийдем до вас в огні

І в дорогій Галичині,
в країні, змученій і нашій,
ми розпатроним кодро ваше!

1927

КОМСОМОЛЕЦЬ

Балада

...Бій одлунав... Жовто-сині знамена
затріпотіли на станції знов...
І до юрби полонених
сам курінний підійшов...

Аж до кісток пропікає очима...
Хлопці стоять перед ним, як мерці...
П'яно хитається смерть перед ними,
холодно блима наган у руці...

— Є комсомольці між вами!.. я знаю!..
Кожного кулі чекає печать!.. —
...Стиснуто губи в останнім одчаї,
всі полонені мовчать...

— Всі ж ви такі, як і я, чорнобриві!..
Жалко розстрілювать всіх!..
Гляньте навколо... і сонце і ниви... —
Відповідь — сміх...

— Ну, так пощади не буде нікому!..
Вас не згадає замучений край!.. —
Вийшов один... і сказав курінному:
— Я — комсомолец... Стріляй!..

1927

ДНІПРЕЛЬСТАН

Цвіте червона Україна.
Де хвиля в берег б'є дзвінка,
там, де Дніпро гримить і лине,
уже поставила турбіни
міцна робочого рука.
Пороги, вежі, мури, брами...
І от, над шумами ріки,
спокійні велетні динамо,

де золотими двигунами
біжать за склом маховики.
Коліс і кроків біганина...
Хто дав розгін?

Який титан?

Могутнім током Україну
непереможно і невпинно
веде в Комуни Дніпрельстан.
І день, і дим, і даль, і рими,
батьорий крок, батьорий спів...
Шумлять міста... А десь над ними
у небі арками легкими
цвіте мереживо мостів.
Немов пожар на небокраї,
од нього в барвах далина.
То ненажерливо, без краю
Вкраїна домнами ковтає
моря огненні чавуна.
Кому фантазія і сни ці
в потоці марень і горінь?..
Неначе струни, залізниці,
у блиску райдужному криці,
біжать у мрійну далечінь.
О, багрянйте, хмар овали!
В руках у нас стихії гать.
Гудуть дроти над полем чалим,
і там, де банди панували,
електропоїзди летять.
Вагони рвуть повітря груди,
через мости й ланами мчать.
А за вікном щасливі люди
про те, що є, і те, що буде,
поміж собою гомонять.
У місті синьою юрбою
робітники на працю йдуть,
все цокотить без перебоїв,
і трактор гордою ходою
у полі чорну ріже путь.
Там, де шосе привітно лине
в село долиною згори,
звучить із вікон піаніно,
і у садку за синім тином —
веселий гомін дітвори.

Не марно йшли ми до загину,
несли в поля пожежі гнів...
Цвітуть веселкою хвилини,
й старий Славута з України
країну радості зробив.
Сумна коса і зір чудовий
комусь приснилися давно...
Вишневі губи, чорні брови,
лісні дівочі вечорові
і шум акації в вікно...
Прощальний шум... хіба забуде...
Горить під місяцем мій штик,
і патронташ хрестом на груди...
А за Дінцем в погонах люди,
і зброї дзвін, і плач, і крик...
Не марно йшли ми до загину
на крик розпачливий: «Війна!» —
немов у лузі та калина —
колись печальна Україна,
тепер весела сторона.
Бушують юрбами майдани,
ясна для кожного мета.
І певний крок гримить і тане.
Міста, міста! Стрункі титани —
побіди зброя золота!
Готові всі завжди до бою.
Лиш даль тривогою війне, —
земля застогне під ногою,
і даль грозою світовою
непереможно спалахне.
Які, які навколо лиця!
То синьоблузники пройшли...
Їх руки вдаль, неначе птиці,
вони підвалини ясні ці
під мур республік підвели.
У вишині плакатів кличі.
В майбутнє путь! В майбутнє путь!
Трамваїв дзвін, асфальт, обличчя...
А ніччю клуби робітничі
роями шумними гудуть.
Ми форт міцний зробили з Краю:
на мурі мур, на гаті гать...
Прожектор небо розсікає,

і золоті аерозграї
в його промінні мерехтять.
Ідуть полки. Наказ: «На чати!»
В майбутнє путь, в майбутнє путь!
За ними танки і гармати,
неначе велетні горбаті,
рядами грізними повзуть.
А небо тихе і безмовне,
на ранок — зоряні гаї.
Ідуть полки, й поля бавовни
за ними шумом ніжним, повним
хитають кучері свої.
Ідуть полки, нема їм краю,
од них у даль прослалась тінь.
А Дніпрельстан горить і грає,
він творить рай земний із Краю
для нас і наших поколінь.
Шумить Дніпро... Керують люди —
двигтіння сил, глухе, сліпе.
Машини дмуть могутні груди...
СРСР дала це чудо
безсмертна воля ВКП!
В росі Тарасова могила,
навколо — мармур і чавун...
Спокійно спи, поете милий,
вже простягли над світом крила
міцні республіки комун.
В бетони й сталь наш край закутий,
нам не страшний ворожий стан.
Минуло: «Бути чи не бути?».
Над синню буйною Славути
про це вирує Дніпрельстан.

1928

* * *

Такий я ніжний, такий тривожний,
моя осіння земля!
Навколо вітер непереможний
реве й гуля...

І хвилі моря далекі й близькі
мені шумлять.
Там стеле сонце останнім блиском
кривавий шлях...

Криваві пальці тремтять... О зоре,
постій, не йди!
Але шумує далеке море...
і мла... і дим...

Такий я ніжний, такий тривожний,
моя осіння земля!
Навколо вітер непереможний
реве й гуля...

1928

* * *

Пам'ятаю, вишні доспівали,
наливались сонцем у саду.
На прощання ти мені сказала:
«Де б не був, а я тебе знайду»...
І у темі, од муки, од втоми,
де розстріли і любов до дна,
часто бачив профіль твій знайомий
я на фоні жовтого вікна.
Тільки сниться огненне минуле...
І не знаю, чому я живий...
Чому злився з орудійним гулом
голос свіжий і наївний твій...
І сьогодні вишні доспівують
у саду, од сонця і тепла.
Як і завжди, я тебе шукаю,
та мене ти й досі не знайшла.

1928

ЛІГ НА ВЕРБИ ОГОНЬ ЯНТАРЯ...

Синій вітер, посадка, село.
Я чекаю чогось, я притих...
Наче серце моє розцвіло
і проміння під ноги лягло
у хитанні дерев золотих.

Я чекаю чогось, я притих...
Розливається синяви муть,
ліг на верби огонь янтаря.
Десь дівчата з роботи ідуть,
в небі пісня стоїть, як зоря...
Розливається синяви муть.
Десь дівчата з роботи ідуть.
І так тихо, так сонно кругом.
Тільки пісня за серце бере...
Знов лице дороге за вікном
у прощальному шумі берез...
Тихий промінь над мрійним чолом...
І так сонно, так тихо кругом.
Я по стежці знайомій іду...
О, чекання і споминів яд...
У вечірнім липневім саду
я по стежці знайомій іду.
Сад шумить, ой шумить мені сад...
Не вернутись ніколи назад.
Дні ідуть, пролітають літа,
стануть сивими брови мої...
Одлетять у далекі краї,
наче казка моя золота,
недоспівані співи мої...
Одшумлять, як у осінь гаї.
Пригадаю посадку, село,
тумани і між вербами сміх...
Перші промені співів моїх
в час, як серце моє розцвіло...
У хитанні дерев золотих
перші промені співів моїх.
Тишина у кімнаті моїй.
Я дивлюсь з-під опущених вій,
як цвіте за вікном далина.
У кімнаті моїй тишина...
І душа — як ставок золотий,
тільки споминів хвилі по ній.

1928

БРАТИ

У синій тузі гін,
куди це мчить загін?..
У піні й сонці коні.
Це месники червоні
летять в останній герць.
Копитів стук і серць..
Два брати в цім загоні...

Один до поля звик,
до верб і прудководу,
а другий робітник
з Луганського заводу.
Обидва, як зі сну
той місяць легкокрилий.
І дівчину одну
два брати ці любили.

Там десь, там десь село
і станція розбита..
І лиш рипить сідло,
і покають копита.

Там десь в огні зорі,
за лісовою млою,
посьолок на горі,
і верби під горою.

Там сад і тишина,
а у саду хатина,
в хатині там сумна
біля вікна дівчина.

Перед лицем братів
стоїть сумне обличчя..
На бій броньовиків
загін летить все швидше.

Летить, летить загін,
і кожен кінь, як птиця.
У синій тузі гін
все ближче залізниця.

Вони летять все швидше,
забувши часу лік.
Їм з виємки в обличчя —
ворожий броньовик.

Не видно брату брата.
Напроти вороги...
І вдарили гармати
грозою навкруги.

Та ворог з переляку
не вцілив у бійців.
На броньовик в атаку
летить загін, як гнів.

«Вперед. Хай ворог гине.
Рубайте всіх з плеча!»
А десь в саду хатина
і в ній сумне дівча.

В степу замовкли гули,
все тихо навкруги.
Й біля гармат заснули
навіки вороги.

1931

ЗНОВ СЕЛО...

Знов село. По блакитному трапу
сходить сонце над маревом нив.
Я в пальті і у фетровій шляпі,
де колись у свитині ходив.

Де колись неповторного літа
одягнув я, смуглявий юнак,
коли став на заводі робити,
не свитину, а теплий піджак.

Роки йшли силуетами станцій,
що минали на фоні заграєв,

коли я гострооки́м повстанцем
на шинель піджака проміняв.

А коли одлунало, й багнети
ми змінили на пера, тоді
я купив в Церобкопі штиблети,
став ходити у шляпі й пальті.

Я життя вже заповнив анкетою,
приза першого взяв у бою.
І смуглявим і ніжним поетом
перед огнищем рідним стою.

Як колись, в цей провулок, садами,
я повз верби пройшов, через гать...
Та не вийдуть мене біля брами
ні сестра, ні Сірко наш стрічать.

Вмер мій батько. І брата не стало.
Сплять вони під хрестом край села...
Нашу хату давно поламали,
ту, що нашою і не була.

Щоки чують, як котяться перла,
тихі й теплі... Вертатись пора.
Санітаркою юною вмерла
од плямистого тифу сестра.

Друга вмерла недавно від раку.
Скільки сліз я за нею пролив!..
А старого й глухого собаку
Від жалю я з нагана забив.

Ось і школи знайомі мури,
і до мене біжать школярі...
— Це — поет наш, Володька Сосюра! —
їх усмішки — мов квіти зорі...

— Чом це ти одягнувся буржуєм?
Одяг цей не приносить добра... —
Мені «Зиму Червону» цитує,
Критикує мене дівтора.

Вийшов вчитель... Згадки — як намети...
Ми говорим про те і про те...
— Я не знав, що мій учень поетом,
українським поетом зросте... —

каже він. Запалив я цигарку,
вчитель — теж. Скільки споминів, слів!..
Як колись я від нього потайки.
цигарки в час перерви курив...

Марив бути я тоді інженером,
вийти з бруду на сонячний шлях...
Бив з рогатки собак і за пера,
біля школи ходив на руках...

Попрощалися. Дощ уже крапа...
Марив я... Як давно це було...
Що вернусь я в пальті і у шляпі
з гомінливого міста в село...

Ах, ви мрії, ви милі, дитячі,
як обличчя за дальнім вікном...
Над селом небо осені плаче,
дим заводу пливе над селом...

Працювать, працювать, безумовно!
Кожній хвилі нема ж вороття!
Ні! Я зовсім іще не заповнив
золотої анкети життя.

Літо 1932

ВОРОШИЛОВ

Уривок з поеми

1

Там, де Донець, і в поле вітер кличе,
мов вільний дзвін за гаєм голубим,
де в сонці міняться смутні обличчя
і над заводом тане думний дим,
там народився в будці залізничній
смуглявий хлопчик, Ворошилов Клим,
щоб стати тим, чим потім можуть стати
обранці наші в час борні крилатий.

2

Щоб потім грім послать на всі кінці,
йдучи вперед невпинно, без утоми,
як і рядки закохані оці
в промінні рим рожево-золотому...
Не знаю, чи купався він в Дінці,
але я певен, що купався в ньому.
І в вільний час прогляне, може, він
моїх октав натхнений боем дзвін.

3

Звичайно, форма ця нова для мене.
Октавами поем я не писав.
Хіба вкладеш епохи ритм шалений
в рядки заковані? Життя — не став.
Але шуміть, думок моїх знамена!
Продовжуй, хлопче, раз уже почав.
І, може, дорікать мені не стане
безсмертний Байрон, автор «Дон-Жуана».

4

Хай кожне слово знає, де воно
і що робить йому, і як світити,
і розливати образів вино,
як дальні зорі неба сине сито,

де все на місці. Сон уже давно
упав на місто, мороком повите.
А я про грім гармат і шуми трав,
хоч Рильський теж октавами писав.

5

Сказать мені, звичайно, можна, брате,
як революцію і чумаків
з коханням у одному об'єднати.
Про різні речі єсть і різний спів,
і різні форми, бо життя строкате,
і так багато в ньому ритмів, слів.
Але мені обридло, слово честі,
з самим собою суперечки вести.

6

Та мусить критиком бути і поет.
Не переборщувать і знати міру.
Лети ж, моя поезіє, вперед
і звуків рій навій моїй ти лірі,
щоб в мене вийшов вождь, не силует,
не повторитись щоб ні в якій мірі,
хоч у поемі є уже моїй
гармати і епітет «голубий».

7

Хоч є Донець і буде Третя Рота,
та в цьому вже не винен я ніяк,
бо вийшов я з донецької голоти,
і Ворошилов Клим є мій земляк.
Ми — діти одного села й заводу,
хоч різні вдачею. Нехай і так.
Зростали ми під зорями одними,
вони світили і на мене й Кліма.

8

Там за селом зелені шуми нив
і залізниця крізь село — дугою.
Я будку знаю, де в минулім жив
великий Клим дитиною малою.

Там горобця з рогатки я убив,
коли маленьким бігав під горою,
а потім, ворога свого б'ючи,
розстрілював каральників вночі.

9

Ви даєте поетів і вождів,
сумні землянки й будки залізничні.
Нехай про вас мій неповторний спів
летить вперед крізь зоряні сторіччя,
щоб для нащадків він не одгримів
і кликав так, як сурма в грози кличе,
коли бій серць зливається у такт
перед огнем нестриманих атак...

10

Ми йшли вперед на поклик безнастанний:
«Війна — палацам, вічний мир — хатам!»
Ворожі орди, як бліді тумани,
під нашим тиском рвалися тут і там.
Був захід весь од вибухів багрянний, —
і навіть хмари й ті корилися нам,
тікали вдаль, розвіяні в покорі,
й крізь них на нас дзвінки дивилися зорі.

11

Зорею нам майбутнє зайнялося,
бо в боротьбі нас ворог не зборов.
Де кров лилась, колгоспівське колосся
тепер шумить, і не вернути знов
минулих днів. Кому ця ера — осінь,
а нам — весна, і квіти, і любов.
Для нас цвіте зорі багрянний човен,
встають міста у райдузі риштовань.

12

Я повертаюсь знову на завод.
Там недалеко, біля Михайленка,
маленька будка, що впаде от-от

з крутого насипу, де вічно дзенька
чавунка рейками, під вічний льот
вагонів з вантажем. Біжить вузенька
там стежка вгору, де так часто Клим
по бабки лазив хлопчиком малим.

13

Вже обсипа зоря свої вінки,
на гори сходить вечір ніжнокрилий,
туманяться далекі вітряки,
і синню покриваються могили,
відбилися зорі в дзеркалі ріки,
спадає дим розвіяний, безсилий,
що лине вдаль з міцних грудей заводу,
і блимає вогнями Третя Рота...

14

Картини рідні! Рідний краєвид!
Серпанком вечора донецького повиті!..
Хоч і пройшло уже багато літ,
не можу вас забути і розлюбити.
Гримить історії залізний хід,
а з ним і ми, нової ери діти,
йдемо вперед, і тануть в тумані
минулого заплакані огні.

15

Та я туман думками протинаю,
лечу назад до рідних берегів
і рідних хат. Холоднуть небокраї,
як серце в льоті. Світиться мій спів.
Осінній вечір тихо догорає,
і золото спадає з ясенів,
шумить трава, про щось шепочуть клени...
І будка знов, як привид, перед мене...

16

У світлі місячним стоїть вона,
немов задумалась на тлі заводу.
Мов кішка, вколо бродить тишина.

Десь чуť свисток. Ось будочник виходить.
Він з ліхтарем, од нього тінь чудна
біжить через рівчак і по городу.
Рипить пісок у срібній тишині,
і будочник нагадує мені

17

того, кого я бачу на портретах
і на обкладинках товстих книжок,
хто нас в огні на танки, на багнети
водив крізь смерть, коня чийого крок
чув світ старий, і наші силуети
звивались з ним під лезами зірок,
як блискавки з гарматною грозою
на димнім тлі пожежі світової.

18

Це — Ворошилов-батько. Він у тьму
повільно йде і рейки оглядає,
і доля сина мариться йому
такою, як і всіх. Він і не знає,
що рабських днів розіб'є Клим тюрму
і вирветься на світлі небокраї,
ударивши в нечуваний ще дзвін,
а з ним і тисячі таких, як він.

19

Горить ліхтар. В огні його проміння
холодні рейки світяться, повзуть.
Не знають рейки, що по них у сині
Червона гвардія проріже путь,
і в тій грозі впадуть жахні склепіння,
до неба здійметься сувора лють
і вибухом нестримним динаміту
шпурне до зір непотріб недобитий!..

20

А в будці сон, а в будці тишина.
Малеча спить і лиш зітхає мати,
крізь сльози дивиться на них вона.
Від дум важких не хочеться їй спати.

Як далі жить? Немає злидням дна.
Невже ж то доля в них така проклята,
невже ж отак сидіти тут весь вік?!
Чого такий спокійний чоловік?

21

Чого не рветься він у світ широкий,
куди так часто поїзди біжать?..
Куди так владно кличе їхній рокіт,
і тягнеться за ним її душа...
Невже цей світ для них такий жорстокий
і хтось поклав на радості печать?..
Де відповідь? Все довші тіні ночі...
І тільки Клим щось уві сні шепоче...

22

Над содовим заводом у огні
світань донецьких пролітали роки,
синіли вітряки удалині,
і розбігалися шляхи широкі,
шуміли вишні по садах рясні,
пахтіло квітами, і зорі шоки
рум'янили вітрами на горі...
Мантачками дзвеніли косарі,

23

у білих сорочках, брилях широких
згиналися ритмічно по степах,
і коси блискали... О вітру кроки,
в траві зів'ялій пісня хвиль і, ах,
дівочий зір і вечір синьоокий,
розіп'ятий криваво на стернях...
Під зорями гармонія там плаче,
де пролітали дні його дитячі.

24

Його? Ні, їх. Таких, як він, у нас
зростали тисячі, й над тисячами
піднісся він. Це нам його Донбас
зростив для бур. Міцний він тільки нами.

Його до зір піднесли руки мас,
щоб він горів, як прапор, над віками,
в прийдешнє нам освітлюючи шлях,
цей велетень, народжений в боях.

25

Копалень крила чорні над рікою,
солодкий вітер тихих вечорів,
ряди домів, громадою мутною —
ви слухали його дитячий спів...
О, гнів огнів над димною горою!
О, гуркоти вечірніх поїздів!
Летіли дні крилатою юрбою,
як журавлі над Білою горою.

26

Там, на горі, і музика, і спів,
в огні балів стрункі стоять палати...
Ви, що зросли в вінках безжурних днів,
чи знали ви, що значить старцювати?
О, з вас ніхто тоді про це не снів,
але тепер ідіть із хати в хату,
жебрайте, прокляті, як гній, як дим!
Хто був усім, той став тепер нічим!

27

Жебрайте й ждіть! Це ми йдемо грозою
по ваших нервах, жилах і кістках...
Встають міста за даллю голубою,
куди простягся наш залізний шлях.
Скарби життя беруть мільйони з боєм,
вам несучи відплати гнів і жах,
що їх підніс, скінчивши ваше свято,
меч диктатури пролетаріату.

28

І ви, як пил, що вдаль вітри женуть,
як атоми, розвіяні й розбиті.
На вулицях Європи марну лють
ви носите. Під вами динаміти...

Йдете ви зігнено в останню путь,
на фоні кризису і безробіття,
де по ночах не сплять банкір і кат
в передчутті Жовтневих барикад...

29

Колись були у вас сади й палати,
колись були у вас цвіти й раби.
Та все пройшло. Назад вам не вертати,
не марити в алеях голубих...
Пройшли, як сон, поліція й солдати,
що тисли нас під ваш безжурний сміх...
Тепер кругом на рідні дальні гони
простерла крила Армія Червона.

30

І світиться обличчя ватажка
в огні знамен, на тлі будов і сині.
І пісня котиться звияжна і дзвінка
колись замурзаній донбасівській дитині
від мрійного поета-земляка.
Синіють вікна... Вже ранкові тіні
на стіни впали. Вже кричать гудки,
із серця йде тепло в перо з руки...

31

Зоря, як птиця, б'ється об колони
у залі тій, де Ленін виступав.
Там ходить Сталін, смуглий і безсонний,
і чути кроки більшовицьких лав
по всій землі... Хитаються бетони
ворожих веж у відблиску заграва,
і помсти крик летить по всій планеті:
«За Лібкнехта, за Сакко і Ванцетті!

32

За всіх пригноблених!» Все вище грізний вал
до верховин підводиться заліз мур...
За чорні дні терорів і навал
ми йдем на чорні прапори фашизму.

Бедуть нас гнів, борні нестерпний шал,
далекі вже від суму і від сліз ми,
коли встають пожежі навкруги...
Нехай тепер сумують вороги.

33

Ні, ще не раз заллються кров'ю бруки,
гнів інсургентів світом заgrimить.
На Схід і Захід простягають руки,
шматують вибухи просторів мідь,
і тупо б'є гармат далекий гуркіт
в захмарену від літаків блакить...
То крізь вогні під прапор наш багрянний
ідуть бійці Китаю й Індостану...

34

Як радо нам! У нас такий міцний,
незламний вождь, що з нами став на чати, —
безсмертний Сталін! Крізь суворість вій
так тепло світить зір його крилатий.
Як гордо нам, бо нас веде на бій
вождь світового пролетаріату,
за щастя дні, що ми будуєм з ним, —
і поруч нього Ворошилов Клим.

35

Коли серця всіх трударів зібрати
і злить водно, під гуркіт наших днів,
це буде серце Сталіна. Як радо,
як юно нам! У сонці квітне спів.
Встають у синь колгоспівські левади
й гримлять міста... Вже вечір засинів.
В вікно оркестру линуть дальні звуки
і кроків рот, що гупають по бруку.

36

О, скільки нас! Хто злічить наші сили!..
Кордонів синь вартує РСЧА.
Хоч витягла вже з піхов скривавілих
Японія гадючого меча, —

але в напрузі мускули і жили,
спокійні ми, за нас працює час,
не тра землі чужої нам, але і
вершка землі не віддамо своєї!

37

Ось на стіні новий портрет вождя.
На ньому він у формі военмора.
Вже сивий він, з біноклем на грудях
і зором рідним, теплим і суворим.
Крізь рій згадок дивлюсь на нього я...
І от встають Донбасу милі гори,
і хлопчик Клим на рейках, і над ним
заводу содового дальній дим...

38

Виходить з будки чорнобрива мати
і кличе сина. Як давно, давно...
Та дні прийшли, покликали гармати,
і він пішов... Годин веретено
все крутиться, біжить, і час крилатий
розкручує нитки. Мале вікно
пропало десь, як будка... Це нічого,
бо ми йдемо до Жовтня світового...

39

Бо знаєм ми, на місці одного
нових бійців незлічні стануть лави,
з огню ми вийшли і йдемо в огонь,
щоб розцвіли в віках його заграви,
щоб на руїнах «власного», «свого»!
встав світ новий акордом величавим.
Хто поведе мільйони нас на бій,
не сивий, ні, він вічно молодий.

.

1932

ХЛОПЧИК

У полоні білому, в Одесі,
я згадав, у гуркоті навал,
по мосту йшов хлопчик літ на десять
і свистів «Інтернаціонал».

Вдалині хиталися дерева,
і синів задумано прибій...
Раптом крик повітря полудневе
пронизав наказом гострим: — Стій! —

Владний крик і клацання затвора,
і лякливе лопотіння ніг...
Але куля зла і гострозора
перетнула хлопчикові біг...

Перетнула, кинула на камінь,
на гарячий, на південний брук...
Кров забила чорними струмками
й розпливлась біля обличчя й рук...

І коли вечірня позолота
залила загравами квартал,
посинів навік маленький ротик,
що свистів «Інтернаціонал»...

1934

ЛІ

Навколо вітер свище,
і в небі хмари злі...
Сидить на пожарищі
маленький хлопчик Лі.

Японці вбили тата,
спалили все село.
Людей від кулі ката
багато полягло.

Далеко десь од станцій,
з зірками на чолі,
живуть в горах повстанці, —
й до них зібрався Лі.

Щоб відплатить за тата,
за себе і за всіх,
хто ще ярмо прокляте
не скинув з пліч своїх.

І він пішов полями,
де шум холодних трав,
і місяць білі плями
йому під ноги слав.

Минав далекі хижі,
де стрілянини жах,
і од японців хижих
ховався у ярках.

Од мороку німого
пливли тривога й сні.
Світили Лі дорогу
лиш зорі з вишини.

Й далеко там од станцій,
де гори й вітру спів,
братів своїх, повстанців,
маленький Лі зустрів.

Вони зорю червону
несли усій землі
і до свого загону
взяли малого Лі.

І Лі співає дзвінко
і йде, як всі, вперед.
Японська карабінка
і з зіркою кашкет.

Як зорі, грають очі,
бійцем зростає Лі,
в своїй землі робочій
з шахтюрів і кулі.

І знають хай бандити,
у золоті й шовках:
що вже встає над світом
червоний праці стяг.

І хай запам'ятають
ворожі зграї злі:
маленькі Лі зростають
в великих грізних Лі!

1934

* * *

Іду я стежкою дзвінкою.
Так вільно й молодо мені.
І Марс горить переді мною
в непереборній вишині.

Над далиною голубою
віків гармонії печать,
і наче крила за спиною
в просторах світових шумлять.

Я хочу піснею ясною
прославить радість на землі,
щоб юні повною луною
вона цвіла у днів далі.

Повітря медом лине в груди,
і грає зорями блакить.
Так хто ж сказав, що я не буду
з тобою, пісне, в світі жить?

1935

* * *

Сьогодні я такий щасливий,
мов вийшов хлопчиком на шлях,
де сонце наливає сливи
солодким золотом в садах.

Сьогодні я такий співучий,
так гордо й радісно мені.
Крило зорі рум'янить тучі
у голубій далечині.

Сьогодні я такий бадьорий,
од кроків котиться луна.
А наді мною зорі, зорі,
і там, над зорями, — вона.

Сьогодні я такий веселий,
що молодіти хочу знов.
Біжать дроти од міст у села,
а в тих дротах — моя любов.

1935

НАД ЗОШИТОМ

На мене зорять знов закохані рядки,
що серцеві колись відкрили в щастя браму,
де шахти на горі за синіми садами
й багряні квіти зір над хвилями ріки.

Синіли на межі прощально васильки,
вони услід мені голівками хитали,
коли з села я йшов в задимлені квартали,
в рум'яну далечинь од верб і од ріки.

Рожевий пил спадав, синіло все кругом,
і коси золоті зоря вплітала в трави.
Я покидав село і тихий зір ласкавий
над айстрами в саду за голубим вікном.

Пройшло багато літ. Я знову на селі,
сиджу над зошитом, де юною рукою
писав я в давні дні задумані пісні,
що в серці розцвіли пахучою весною.

Моя далека юнь, ти не здаєшся сном,
хоч зморшки на чолі все глибшають у мене,

життя, як і раніш, веселе і зелене,
під вигуки гудків, гуркоче за вікном.

Багрянні од зорі шумлять мені тополі,
Хитаються й шумлять, як і тоді, давно...
І пісня котиться в розчинене вікно —
то їдуть трактори з колгоспівського поля.

На землю сходить ніч і зоряним рядном
вона вкриває все, мов ніжною габою.
Рожевий тане пил, синіє все кругом,
і комсомольці йдуть шумливою юрбою.

Огнів далека гра у вишині прозорій,
електрики огні в заводі й на селі,
неначе дивний хор, в липневій теплій млі, —
це з зорями небес землі злилися зорі.

Й так радісно мені, і з серця лине спів
про цю добу, що в ній так сонячно живу я.
І, згадуючи гул моїх минулих днів,
пожовклі сторінки у тишині цілую.

1935

В СТОЛИЦІ

Я ходжу у вуличнім прибої,
де асфальт у мареві огнів,
і з безодні темноглубої —
місяць зайвий, як минулий спів.

Теплий вітер між каштанів лине,
барви, й сміх, і вигуки кругом.
Це шумить столиця України
над залитим зорями Дніпром.

Лине ніч, у ній снуються думи,
а над ними зоряне рядно.
І згадав я в вуличному шумі
інший шум, що одшумів давно.

Не такі тоді були квартали
над лицем стривоженим ріки,
як у білих Київ одбивали
непоборні щорсівські полки.

Він ішов. Гули в боях дороги.
Він дивився впевнено кругом,
і горів огнями перемоги
зір його під темним козирком.

Я згадав і степ той, і могили,
і вогонь у дальньому гаю,
де ворожа куля нахилила
командира голову в бою.

Ми боролись, щоб ніякі сили
не спинили щастя біг,
щоб життя, мій Києве, шуміло
на зелених вулицях твоїх.

1935

СТАЛІН

Твоє ім'я — як сурми срібний звук,
в борні, в труді завжди ти перед нами.
Тебе до зір знесли мільйони рук,
щоб ти сіяв, як прапор, над віками.

Ти нас ведеш, як вів колись давно,
до перемог, скоривши час і далі.
Коли серця мільйонів злить водно, —
твое це серце буде, рідний Сталін!

Шумлять міста, і сонце знов і знов
встає для нас за даллю голубою.
Тобі Вітчизна шле свою любов,
як кожне серце, сповнене тобою.

Цвіте мій край, як пісня у боях,
у світлі зір і у гаїв безжур'ї,

це ти зробив, це партія твоя,
це — кожний з нас, народжений для бурі.

Не марно, ні, боями край гримів, —
минули дні і злиднів і негоди.
У гуркоті заводів і ланів
прийми цей спів шасливого народу.

Прийми його у сонячний цей час,
щоб він гримів про тебе яснодзвонно.
Ти світиш нам, ведеш в майбутнє нас,
віків маяк і слава мільонів!..

1936

ВІТЧИЗНА

Ти — всі сонця, ти — небо,
у льоті, в боротьбі.
Якої пісні треба
і слів яких тобі?

Велика ти, безкрая,
слова ж мої малі,
такої ще немає,
як ти, на всій землі.

Нехай тобі минуло
однині двадцять літ, —
про тебе слава гулом
летить на цілий світ.

Зірвала, осіянна,
зірки з небес ярок
і в зорі Дніпрельстану
ти обернула їх.

У кожному серці стала,
як райдуга — зоря.
Ти ріки об'єднала,
народи і моря.

Твої міста і люди,
твої поля й сади...
Так хто ж із нас не буде
співать тебе завжди!

1937

ЛЕНІН

I

Пролетіли роки, як шумливі ріки,
як дощі весною, свіжі, золоті.
Образ твій у серці кожному навіки,
ми йдемо незмінно по твоїй путі.

Крізь запілля ночі, крізь тюремні муки
вивів ти на неї трудову сім'ю.
Піднялись на ката наші гнівні руки
і Вітчизни щастя вирвали в бою.

Ленін! Твоє ім'я, як зорі сіяння,
як огонь гарматний в той повстання час.
Ленін — це мільйони, що на бій останній
йдуть по всій планеті. Ленін — воля мас.

Імені твого сяйво не вгасиме
світить нам дорогу, лле огні навкруг.
Нас веде невхильно учень твійлюбимий,
твій ясний соратник, твій найкращий друг.

Райдугою, садом розцвіла Вітчизна,
ми скорили небо й далі голубі.
І гримлять простори клекотом залізним,
піснею дзвінкою, славою тобі.

Це зробив нам Сталін, це його орлами
небо над ланами грізно зацвіло.
Він сіяє сонцем радісним над нами,
щоб ніколи ночі в світі не було.

Ленін, рідний Ленін! Клятва твого друга
зацвіла містами, линуть поїзди

у тайзі далекій, де кордонів смуга.
Він такий, як море, він такий, як ти.

Спи спокійно, Ленін! Як зоря вишнева,
сходить над тобою перемоги спів.
Пронесе в Комуни учень твій сталевий
крізь вітри і роки стяг більшовиків.

II

Чи спів, чи крик маніфестацій,
чи гул моторів з висоти
у шумі теплому акацій, —
завжди, завжди між нами ти.

Чи йде у полі подорожній,
і небо міниться й сія, —
шепочуть губи безтривожно
твое ім'я.

Як з денним променем колосся,
як з ніжним зором зір огонь,
твое ім'я ясне злилося
з ім'ям соратника твого.

Чи в шумі кедрів поїзд лине
і з гулом проліта мости,
чи бій гримить за Батьківщину, —
завжди, завжди між нами ти.

Чи над Північним океаном,
де сяйва радісні цвіти,
летять республіки титани, —
завжди, завжди між нами ти.

Злилось, натхненне і крилате,
як поклик огнений в боях,
з ім'ям соратника і брата
твое ім'я.

III

Хай роки проходять без ліку,
і пісня приборями б'є,
у кожному серці навіки
орлинеє ім'я твоє.

Ми грати розбили похмурі
в безсмертних Жовтневих огнях.
Ти вів нас до щастя крізь бурі
і вивів на сонячний шлях.

Вже років багато без тебе
на наших полях одгуло.
Над нами розквітлее небо,
й до кожного щастя прийшло.

Садами цвітуть небокраї,
пливуть на морях кораблі,
і гордо наш прапор сіяє
на шостій частині землі.

В любові й у гніві, як треба,
згуртовані ми, як один.
Гуде на землі і на небі
музика чудесних машин.

Як сонце, що лине над нами
й проміння нам шле золоте,
земля молодими містами
рясніє, шумить і цвіте.

Так лין, моя пісня висока,
як нашого щастя блакить!
Озброєна юнь огнеока
на варті кордонів стоїть.

А сурма до бою покличе,
за край свій ми станем грудьми.
Це, Ленін, твій пам'ятник вічний —
життя, що будуюмо ми.

Як сонце, як небо, Вітчизна,
що вів ти од горя і мук.
Здійснив свою клятву залізну
твій вірний соратник і друг.

1938

БЕЗСМЕРТНОМУ

Коли з'явився ти, в дні розпачу і плачу,
над краєм виснув бич, і шибениць ряди
зустріли перший крик, твій перший крик дитячий...
«Так є, і так було, і буде так завжди», —

пани казали нам, шептали нам іуди
у ризах золотих, народну кров п'ючи...
«Так є і так було, але вже так не буде!» —
твій голос заgrimів... І стихнули плачі.

І сліз, потоки сліз перелили ми в кулі,
і на останній бій з тобою ми пішли,
щоб зникли на землі сліпі, глухі й нечулі,
щоб на землі навік не знали люди мли.

На гори радісні зійшли ми за тобою,
за нами тьма боліт, безодні, дзвін церков,
а перед нами день сіяє нам красою,
що ти нам засвітив... Твоє ім'я — любов.

В обійми золоті останнее зітхання
від тебе він прийняв, коли від нас ти йшов
навіки, назавжди. І потрясли ридання
всю землю, з краю в край, бо кожний з нас всю кров

віддав би, щоб ти жив, коли б було можливо,
та смерті ще в боях не подолали ми.
І плакали гудки так довго і тужливо,
і вітер бивсь об сніг, у розпачі, грудьми...

Ми молоді! Для нас кремлівські зорі
проміння шлють і світять у путі.

Ми молоді, захоплені, бадьорі,
герої ми, і скромні і прості.

Це нам квітки щаслива Батьківщина
в садах своїх леліє голубі,
щоб на вершини линули орлино
ми по шляху батьків у боротьбі.

Нехай гримить піснями край без ліку,
хай знає пан, що значить правди гнів!
Звільнили ми мечем своїм навіки,
святим мечем західних трударів.

Усе вперед у гуркоті металу
летить наш край, все вище, у блакить.
Ще дужче ми, ще кращими ми стали,
народів рух нікому не спинить!

Ми в боротьбі зрівняли з весною,
що лиш для нас розквітнула навкруг,
бо нас веде дорогою ясною
безсмертний вождь, учитель наш і друг.

1939

УКРАЇНО МОЯ!

Україно моя, дорога, молода і орлина,
у вінках із пісень, під крилами невиданих зір...
Я нікого ще так не любив, як тебе, Україно,
твое щастя — моє, ти для мене і серце і зір.

Ти ідеш, і земля під твоєю ясною ходою
розцвітає, мов мак, мов музики акорди гучні,
ти летиш, — і стає далечінь, як весна, голубою,
і зоря розкидає квітками навколо огні...

Як тебе не любить, коли кожна маленька стежина
мені рідна, мов сон, що в дитинстві я бачив колись...
Твої ріки й гаї, коли квітне над ставом ожина,
і вечірні гудки, що морями в душі розлились...

Твої хлопці стрункі і рум'яні, як зорі, дівчата,
і герої твої, що їх ім'я світами гримить...
Як тебе не любить, не молитись тобі, не співати,
мое сонце, мій день, зачарована щастя блакить!

Вийду, вийду на гори твої, на зелені:
гордий Київ шумить над залитим огнями Дніпром...
В серці спів нароста, наче листя весною на клені,
щоб шумить, як воно, під вітрами тугими кругом,

щоб крилом літака у промінні сіяти грозово,
у мигтінні зірниць, і на землю спадати дощем,
весняним, золотим, і злітати за обрії знову,
бути сонцем для нас і на ворога бути мечем.

Як тебе не любить! Ми за тебе на смерть, Україно,
йшли в безмежні поля, і шуміли криваві жита...
Але ніч одгула, одцвіла довга ніч горобина, —
і до келиха щастя припали народу уста.

І зітхнули засмаглі, могутні і звільнені груди,
і на наших ланах заgrimів переможний наш сміх.
Україна ніколи, ніколи рабою не буде,
як і весь наш Союз, непоборний союз молодих!

Гей, столице моя! Голоси безтурботні, дитячі,
голубами — в груді, голубами надій і пісень.
Я іду, і цвіте мое серце, любов'ю гаряче,
до Вітчизни й вождя, що нам дав цей сподіваний день.

До вождя, що в Кремлі, під рубінами зір, величаво
творить щастя для всіх, хто живе тільки власним трудом.
Слава ж вічна йому, невмируща, як подвиги, слава,
як пісні, що для нього розквітли трояндою кругом!

І як пісня пісень, що у безвісті не потонула,
квітни, наша любов до учителя, друга й вождя!
Заспіваймо ж, брати, щоб земля нашу пісню почула,
пісню світлу про того, хто дав нам чудесне життя,

хто прогнав ворогів з України навіки, навіки,
хто у сірій шинелі нас водив і веде на бої.
Хай почує в Кремлі він вітань наших радісні крики,
побратими червоні, побратими прекрасні мої!

Ми прославим його, як прославили ми Україну,
що цвіте, як слова голубиної книги пісень,
як сади, що шумлять, і як ріки, що біг їх невпинний
ореолом повив наш безсмертний, наш сталінський день.

1938

СЕРГО

Соратник Сталіна і друг
вождя усіх народів!
Твого ім'я ми чуем звук
у гуркоті заводів.

Цей звук, як сурма золота,
що в серці співом лине:
«Серго, Серго»... — шумлять жита,
«Серго»... — гудуть машини.

У саяві зір, хитанні трав,
овіяний піснями,
у світлі доменних заgrav,
завжди, завжди ти з нами.

Привітний, з волею, як штик,
ти йшов на бій упертий.
Не може вмерти більшовик,
Серго не може вмерти.

Ти йшов за юне, за нове
у грозяні походи.
Не може вмерти, хто живе
в серцях свого народу.

1938

ДО СЕБЕ

На голубому фоні неба
тонкий і ніжний силует.
Не треба споминів, не треба,
завжди, завжди дивись вперед.

Знамена радісні над краєм
вітають молодість твою.
Все, що іти нам заважає,
зумій одкинути в бою.

Нехай дитинство пролетіло
в години тьми, неначе бред, —
уперто, молоді і сміло
завжди, завжди дивись вперед.

1938

ВІЧНІСТЬ

Так тихо скрізь. Ми знов з тобою.
В моїй руці твоя рука.
І пісня дальня за рікою
серця нам солодко стиска.

Од слів простих незнана сила
в липневу лине темноту.
Ти на плече мені схилила
свою голівку золоту.

Мов за спиною в мене крила,
так легко й радісно мені.
Он зірка в небі пролетіла,
погасла зірка в вишині.

І ми погаснемо з тобою,
як зірка ця. Але й по нас
ітиме вічною ходою,
як і тепер, невтомний час.

І так же пісня за рікою
летіти буде в темноту,
і другий буде у другої
голівку гладить золоту.

Він буде чути за плечима
неначе крила огняні,
і так же в темноті над ними
погасне зірка в вишині.

Таке ж над ними буде небо,
що зараз нам із тьми сія.
І він про неї і про себе
подума те, що думав я.

1938

НА МОГИЛІ ШЕВЧЕНКА

Над широким Дніпром у промінні блакить,
і висока і тиха могила.
В тій могилі співець незабутній лежить,
що народу віддав свої сили.

Що народу віддав своє серце й пісні,
свої мрії про зорі досвітні...
А навколо лани вдалині, вдалині
розлетілись, як птиці блакитні...

На могилу приносять розкішні вінки
з пишних квітів садів України
кароокі дівчата, стрункі юнаки,
і всміхаються гори й долини...

І щасливий Дніпро зустрічає дідів,
і жінок — Батьківщини окрасу,
і гримить «Заповіту» безсмертного спів
на високій могилі Тараса.

Спи спокійно, поет! Україна твоя
вже розправила крила орлині
так, як мріяв колись ти в жагучих піснях,
на засланні, в тяжкій самотині.

Спи спокійно, поет! Ми, нащадки твої,
пронесем крізь віки твоє ім'я,
крізь колючі вітри, крізь жорстокі бої,
Батьківщини сини незборимі.

Бо вперед нас веде, хто нам волю здобув
і розкрив золотими руками
браму в щастя сади, в далечінь голубу...
Він сіяє, як сонце, над нами.

Де він пройде — цвіте і співає земля,
оживають пустелі безкраї,
наливаються соком могучим поля,
кожна квітка веселкою грає...

Слово скаже, — і гори з таємних глибин
віддають нам скарби незлічимі...
Бо живе його слово в диханні машин,
в кожному серці живе його ім'я.

Спи спокійно, поет! Образ огненний твій
не зітерти ні бурі, ні часу.
В більшовицькій сім'ї, славній, вольній, новій,
ми тебе не забули, Тарасе!

1938

ПТИЦІ

То що за шум, за гул над нами?
Це що в зорі іскриться?
Летять над селами й містами
стальні Вітчизни птиці.

Летять ключами, як і треба,
не знаючи віддалин,
і вимальовують у небі
безсмертне ім'я: Сталін.

1938

ЧИ ЗНАЄШ ТИ...

Чи знаєш ти світання в полі
або в задуманих садах,
коли од щастя мимоволі
сіяють сльози на очах?

Щебечуть птиці, вітер лине,
немов дитинства дальні дні,
і кожна квітка і стеблина
до тебе тягнуться в півсні.

А ти ідеш. На небокраї
яка краса огнів сія!
Й разом з природою співає
душа закохана твоя.

І тільки серце б'ється дуже.
Здається, так би вічно йшов...
Якщо ти знаєш це, мій друже, —
ти знаєш, що таке любов.

1938

СНІЖИНКИ

Сніжинки надворі, сніжинки
роями летять до вікна.
Смієшся ти ніжно і дзвінко,
така загоріла й міцна.

Тобою кімната розквітла,
такою ще ти не була.
Бо стільки і щастя і світла
ти з моря мені принесла.

Дивлюся в зіниці прозорі
і в них не наводжу я дна.
Сніжинки, сніжинки надворі,
а в серці моему весна.

1938

ЛЮБЛЮ

Я люблю тебе, друже, за те,
що в очах твоїх море синіє,
що в очах твоїх сонце цвіте,
мою душу і пестить і гріє.

За волосся твоє золоте,
за чоло молоде і одкрите.
Я люблю тебе, друже, за те,
що не можу тебе не любити.

1938

* * *

Падав сніг на місто білокриле,
і в тумані жовті ліхтарі
нам привітно й тепло так світили
у сніжинок і проміння грі.

Ми ішли, немов крізь білі дими,
у грайливім мареві огнів,
і руками теплими своїми
я твої холодні руки грів,

і дивився на твоє обличчя
в той далекий, неповторний час.
На сопілку вітер грав північний,
падав сніг лілеями на нас.

Скільки днів пройшло і пролетіло!
Але в серці й досі ще та ніч,
і туман, і місто білокриле,
і гудків призивний дальній клич.

Наче пісня зустрічі й прощання,
у якій — початок і кінець.
О, снігів холодне чарування
і єднання тепле двох сердець!

1938

СПІВИ

Я не кину співати про тебе,
краю мій, моє щастя, мій дім!
Скільки зір у високому небі,
стільки співів у серці моїм.
І про тебе не кину, кохана,
я співати в житті запашнім.
Скільки квітів в полях осіяних,
стільки співів у серці моїм.
Так шуміть же, гаї неозорі,
і сади, зацвітайте, як дим.
Скільки хвиль у бурхливому морі,
стільки співів у серці моїм.

1938

ВЕСНА

Весна у вікна заглядає,
хмарки у синяві пливуть,
і серце райдугою грає...
«Весна надворі» — тільки й чуть.

А ще недавно люта хуга
крилами біла у вікно,
і ти ламала в тузі руки
за тим, чого нема давно.

Вони пройшли, зими тумани,
пташки щебечуть край вікна...
Ти усміхаєшся, кохана, —
і на душі моїй весна.

Не по дорозі нам з журбою.
Сміється сонечко з висот...
І ми вітаємо з тобою
весни чудесний поворот.

1939

ВИЗВОЛЕННЯ

Зір туманять солоні перлини,
сльози щастя, — і серце сія...
Ти вже вільна, моя Україно,
друга матір Західна моя.

Йдуть і йдуть міліони без ліку,
їх вітають і місто й село,
бо з'єдналося серце навіки,
що віками роздерте було.

Не хилися, верба, над рікою,
лист зелений, не жовкни вгорі.
Де знайшов би я пісні такої,
слів, подібних до рож і зорі,

щоб прославить народ наш великий,
нашу землю, і зорі, й любов,
і вождя, що,любимий навіки,
тьму мечами сіяння зборов;

і усіх, хто ішов до загину,
щоб не гинув замучений брат,
хто життя за свою Батьківщину
положив під удари гармат;

і усіх, хто поверне з походу,
хто обніме кохану свою,
хто служив і хто служить народу,
зневажаючи смерть у бою.

Ми ішли у двадцятому році
визволяти західних братів,
хоч на кожному, кожному кроці
кулі в серце нам слали свій спів...

Ах, той рік, золотий і далекий,
і серця і багнети в крові...
На покинутих стріхах лелеки,
труп и труп и на збитій траві...

Наші труп и... То ми відступали...
Важко, важко назад було йти...

І дзвеніли уламки металу,
і ридали за нами брати...

«На Гусятин!» А в ньому поляки...
перетнули дорогу назад...
Захлинались у тьмі з переляку
пересохлі горлянки гармат...

Над Збручем, мов із крові, вставало
скорбне сонце... Сіяли штики...
Як сталеве кільце розірвали
наших армій незламні полки.

«Ми повернемося!..» Роки летіли...
І здійснили ми клятву свою.
Повні щастя, і юності, й сили
ми звияжцями вийшли в бою.

Серце й сонце, і трави, і квіти,
що над дзеркалом синім ріки...
Я б хотів і співати й горіти
для народу віки і віки...

Щоб, як сонячні дзвони металу,
у майбутніх віків далині,
моя пісня нащадкам звучала,
як звучить в наші грозяні дні.

Шумні вулиці дальнього Львова,
і Дністро — незабутня ріка...
Ти вже вільна, моя малинова,
многострадна вітчизно Франка!

Ти, як сонце, постала із бруду
під вітанням: «Хай Сталін жие!»
І ніколи уже ботокуди
не клюватимуть серце твоє.

Сльози щастя — солодкі перлини...
В них невидане світло сія...
Здрастуй, здрастуй, моя Україно,
друга матір Західна моя!

1939

Київ

ВІТЧИЗНІ

Од рідних стріх, журливих хворостянок,
підвалів тьми, копалень і цехів
ви йшли на куль холодний, лютий спів,
щоб засіяв над краєм стягом ранок,

щоб не було ярма і тих бичів,
що дерли нам гарячі вени й жили,
і кров текла з замучених братів,
росли в полях незлічені могили
під тінями нахилених хрестів...

На клич вождя, на коней важкогрових
злетіли ви настрічу бурі мли,
в руках клинки — як блискавка, як злива...
Ви в Чорне море ворога змели.

Безсмертя вам, о лицарі Вітчизни,
ви обернули ніч на вічний день.
Пройдуть віки, а похід ваш залізний
все буде жить у райдузі пісень.

Вам одкрива обійми Батьківщина
і притуля до серця, як тоді,
коли на бій гриміла Перша Кінна,
щоб сонце Сталіна над світом пронести.

Ми вийшли всі з громів і праці горна,
сини грози, що гримала кругом...
І на стіні, як пам'ять неповторна,
сія мені будьонівський шолом.

І цей клинок, од крові поржавілий,
я бережу... О серця теплий дзвін!..
«Служи Вітчизні так, як ми служили», —
скажу я сину, і всміхнеться він.

Клинок важкий в маленькі візьме руки,
спاخне в очах невидана любов...
І, як музика, слів полинуть звуки:
«Вітчизні я служить завжди готов!»

1939

І сонце, і гудки, і пахощі ялини,
і шелести берез, і птичі голоси,
і паровоза крик, що у простори лине,
і неба синій зір у сяєві краси...

І все, що навкруги і що в мені, сплелось
в безсмертний образ твій, омріяний в віках
моїх шукань і дум... цілує даль колосся,
і облітає мак, і пил здійсмає шлях...

Я думаю, це — ти. Ідуть полки до бою,
Вітчизну боронить... Од вибухів мости
летять у вишину... Небесною красою
сієє рідний зір на мене з висоти.

В підземній глибині, в морях і під водою,
і на вершинах гір, і хашах лісових,
уранці, вніч, удень, вечірньою порою,
і в селах і містах звучить мені твій сміх.

Чи осінь, чи зима, чи в зелені діброва
весни вітає дні, чи літо славить птах, —
усе мені шумить хода твоя шовкова,
і стан твій молодий пливе в моїх очах.

І в мандрів далині, і в творчому тумані,
і в час, коли летить жаданий сон до вій,
і в мир, і на війні — любов'ю думи п'яні...
Де б я не був, завжди зі мною образ твій.

1940

ЗАЦВІЛИ КАШТАНИ

Зацвіли каштани. Пелюстки проміння
на панелі ронить сонячна блакить.
Гей ви, далі, далі, безконечні й сині,
як чудесно в світі молодому жити!

Зацвіли каштани. Май у серці й слові.
Гордо і привітно, пісне, задзвени!
Вулиці веселі, вулиці святкові,
як щасливі ріки, в щебеті весни.

Слався, наша юність, і сади, й діброви,
і міста, і села, край орлиний мій,
славтесь, наші ріки, стяги пурпурові
й той, кому навіки кожний серця бій.

Ці полки могутні, танки і гармати,
ці ряди, що ними день і даль буя,
шум гаїв широкий, в небі флот крилатий —
це моя Вітчизна, молодість моя.

Все у ній сіяє, слава і походи,
свист клинків у полі і набоїв спів.
Задивився Київ у Дніпрові води,
відбива Славута море прапорів.

Києве, мій Київ, рицар України,
малинове місто юності й пісень!
Зір для тебе квітне, спів про тебе лине
на лани блакитні в цей майовий день,

на моря бурхливі, на високі гори
в сніжному завої, де вітри й орли,
на степів південних сонячні простори,
на міста, що вежі в небо простягли.

Краю героїчний, пісне соколина,
ми розбили бурі вільними грудьми,
підняли ми в лузі журну ту калину,
Україну славу звеселили ми.

Вулиці майові, вулиці святкові
в прапорах і квітах, у хитанні віт.
Хлопці кароокі, юнки чорноброві,
край орденоносний, непоборний світ.

Небо над землею, як весна, привітне,
як над синім ставом пісня солов'я.
В кожному серці сяє, в кожному серці квітне
зорями повите Сталіна ім'я.

Зацвіли каштани в пелюстках проміння
і хитає віти теплий вітровий.
Гей ви, далі, далі, безконечні й сині,
як чудесно жити на землі моїй!

1940

В ГОДИНИ ГНІВУ

Твоя загибелю, як і твоє
Помодило Смеро з пуття,
І в очі, в старечих
Синіх перлами влітуть.

В крутом доні крилаті
Давь, Смертінко, і тоді —
І пам'ять, як вогнем
Смугла, висинена рука.

Прокладає свій шлях
Височі, вогнисті бунти
А як вогонь гирляти
Вог лугів, гудуть, гудуть.

Діти

ДУ

Діти, діти, діти, діти, діти, діти,
Діти, діти, діти, діти, діти, діти,
Діти, діти, діти, діти, діти, діти,
Діти, діти, діти, діти, діти, діти.

THESE BOOKS ARE THE PROPERTY OF THE
LIBRARY OF THE
UNITED STATES DEPARTMENT OF AGRICULTURE
WASHINGTON, D. C.

LIBRARY
B. L. 11111

ПРОЩАННЯ

Гей, на заході гармати
Розорали землю вкрай...
Проводжає сина мати
Захищати рідний край.

Руки зморщені на плечі
Положила. Скоро в путь...
І в очах її старечих
Сльози перлами цвітуть.

А кругом лани крилаті,
Даль блакитна і тонка...
І лежить на автоматі
Смугла, впевнена рука.

Проводжає сина мати
І шепоче: «Мужній будь!»
А на заході гармати
Все гудуть, гудуть, гудуть.

1941

ІДУ

Пил і вітер у обличчя... Десь Донець, сади, Лисиче...
То мене Україна кличе на кривавий, смертний бій.
Я лечу туди безсонно, а навколо — гони, гони,
І в блакиті мрійній тоне край башкирський, степовий.

Де ви, верби і тополі, вечори примарні в полі,
І пісні широкополі у багряній даліні?
Незнайомі в небі птиці, наче сон проклятий сниться,
І душа, як блискавиця, потопає в тому сні.

Я не можу уявити, як це коні топчуть жито,
І дзвенять, гудуть копита вражих коней по містах.
По містах безумців сили, де зростали ми й любили,
В селах братнії могили, і в крові до щастя шлях.

Тихі вулиці вузенькі... Серце біль бере в обценьки...
Я іду на крики неньки, що борониться од змій...
Кожна хвиля — за сторіччя!.. Дим і племін у обличчя...
То мене Україна кличе на останній, смертний бій.

1941

СИНОВІ ОЛЕГУ

Який то гул пливе над нами,
І кров'ю заплива іней?
Перекликається з громами
Огонь зенітних батарей.

По сарані, що даль пожерла,
Суворим помахом руки
У вишину керують жерла
В сталевих касках юнаки.

Між ними й син мій. Точним рухом
Летить удар на зграї злі.
Гуде кривава завірюха
І в небесах і на землі.

Огонь і смерть на кожному кроці.
Та не здригне мій син в бою.
То ніби я в двадцятім році
В гарматнім гуркоті стою.

І той літак, що з неба пада
Й крилом розбитим простір б'є,
Можливо, збив огнем снаряда
Мій син, продовження мое.

1941

В серцях відвага соколина
і гнів і лють до хижих зграй.
Під гул гармат хай пісня лине,
нехай звучить про рідний край.

В години ці грози і слави,
коли чи вмерти нам, чи жити,
під грім гармат, під гул кривавий
на варті пісня хай стоїть.

Мій край клекоче у пожарі...
Чи ж можу бути байдужим я?
Сталева каска, очі карі, —
такою, пісне, будь моя.

Прослав вождя, лети до неба,
де кулеметів огнепад,
щоб не сказав ніхто про тебе,
що спала ти під грім гармат.

1941

МИ ПЕРЕМОЖЕМО

Ми переможемо! Про це
шумить зима снігами,
і віють радісно в лице
протяглі вітру гаи.

Ми переможемо! Вночі
про це нам світять зорі,
промінням ката кленучи,
в безмежному просторі.

Про це і сонце світить нам
з ясного небозвода,
бо перемога тільки там,
де правда і свобода.

1941

ЗА ВСЕ

За бомбами ниви роздерті,
За спалені села й міста,
За все, що приречено смерті,
Відплатить Вітчизна свята.

Огнем і летючим металом
За мертвих відплатять живі,—
І ворог, запінений шалом,
Потоне у власній крові.

Розвієм по чистому полю
Ми хмари фашистських зграй,
Бо виконать Сталіна волю
Поклявся мій зоряний край.

І свастика згине проклята,
Що застить до сонця нам путь.
В військовому хлопці й дівчата
На захід кривавий ідуть...

1941

ПОТВОРАМ ТЬМИ

Смердючі пси, недолюдки криваві,
Потвори тьми, і розкладу, і зрад,
Вам не зламать Вітчизни, що у славі
Знялась до зір і розцвіла, як сад!

Хай бій гримить,— все так же пахнуть квіти,
І лине день над жерлами гармат.
Ніколи вам, як сонця не згасити,
Не повернуть історії назад.

Сталевих птиць у грізній високості
Я чую рев. То йде відплати час.
В полях навік зотліють ваші кості,
Не буде навіть пам'яті про вас!

Заснете ви у тьми холоднім морі,
І вся в квітках без вас зітхне земля.
А нам все так же будуть сяять зорі,
Безсмертні зорі рідного Кремля.

1941

ГНІВ

Ні сміху, ні співів, мій друже, не треба,
Хай слово багнетом сія!
Палають міста під ударами з неба,
Горить Україна моя.

Летить мое серце, де степ і могили,
Де квітнуло щастя моє.
Де в берег Славута, з журби посивілий,
Кривавою хвилею б'є.

І гнів, як пожежа, шумує у жилах,
Як грозами сповнений сад...
Одяг на сестер і братів моїх милих
Ярмо бронірований кат.

Повзуть по Україні, щоб волю пожерти,
Розлючені орди в цей час.
І тільки, за зорі б'ючися уперто,
Катам не здається Донбас.

Все так же по рейках летять ешелони,
А в них — юнаки, юнаки,
І сонця промінням ласкаво-червоним
Горять їх широкі штики.

Все так же над озером мріє калина,
Де юність моя протекла;
І мати моя вигляда свого сина
В хатині сумній край села.

Все слухає грому двигтіння шалене,
Все дивиться в далі блакить...

А син у тім краї, де листя зелене
Над снігом під вітром шумить...
Я чую крізь вітер: «Ой сину, мій сину!..»
Де небо в пожарах, як мідь,
Туди, на залиту вогнем Україну,
Летить моє серце, летить!..

1941

СЛАВА

Слава тому, хто в бою за Вітчизну
твердо тримає окрилений стяг,
хто відбиває навалу залізну
там, на фронтах.

Слава тому, хто в годину цю грізну
в праці невтомній поборює млу,
слава тому, хто боронить Вітчизну
тут, у тилу.

Слава тому, хто у огненній зливі
в бій нас веде на неправду і млу,
хто нас єднає в священнім пориві
і на фронтах і в тилу.

Слава тому, хто у гомоні броні
перед бідою схилитись не звик
в дні многотрудні і ночі безсонні —
Сталіну слава навік!

1941

* * *

Якої огненної мови
знайти мені? В пожарі я...
В огні фронтів мій край чудовий,
Вітчизна звихрена моя...

Шептать не можу я молитви
в розмаху хресному руки.
За рядом ряд ідуть на битву
в сталевих касках юнаки.

Ідуть од краю і до краю...
Хай буде путь для них легка.
Їх волі стяг благословляє
й вождя простягнена рука.

За рідний край віддять готові
вони свою гарячу кров.
О, де знайти такої мови,
щоб передать до них любов?

1941

* * *

Ой, долинами тумани,
в небі хмари злі.
У діброві партизани,
вороги в селі.

Але сонце знов прогляне,
згинуть хмари злі.
Будуть в селах партизани,
вороги — в землі.

1941

* * *

Шумить і хвилюється Київ,
і сонце сміється з висот.
«Ми вигнали, вигнали зміїв!» —
співає щасливий народ.

Я бачу на горах зелених
колони, що рушили в путь,
вони у квітках і знаменах
по вулиці Леніна йдуть.

Над ними у золоті літер
портрети вождів і блакить,
і діти сміються, і вітер
привітно в каштанах шумить.

Не бути вже ночі грозовій
у нашім веснянім саду.
І я у шинелі військовій
по вулиці радісно йду.

Ми чорного вбили дракона.
І, серцем вітаючи спів,
ти кидаєш квіти з балкона
в простягнені руки бійців.

Так буде! Я знаю. Я вірю.
Ще буде і сонця й весни.
Хребет ми зламаємо звіру,
що наші терзає лани!

1941

* * *

Янтаріє вікно. Ранок. Піє когут.
На шибках і квітки і сніжини,
мов незнані гаї. Моя пісня не тут,
моя пісня в степах України.

Тінню бродить вона між руїн, як колись,
заглядає у вікна розбиті.
Чорні коси її у вітрах розплелись,
карі очі сльозами залиті.

В сумі бродить вона. Серце сповнює лють.
І гримить її поклик орлиний.
А над нею снаряди гудуть і гудуть
в партизанських степах України.

1941

Уже за синіми снігами
заходить сонце вдалині
і на покрівлі, мури й брами
багряних плям кладе вогні.

Ідуть бійці. Їх силуети
малює синь на тлі огнів;
чіпляє сонце на багнети
квітки прощальних променів.

Гуде, палає за горою.
Так не було іще ніде.
Ось так же син мій десь до бою
в вечірнім промені іде.

Спахнула зірка. На стежину
упав од неї тихий слід.
Ой зоре, зіронько, ти сину
від батька передай привіт!

1941

* * *

Люблю я ключі журавлині,
копитами вибитий шлях,
сади на моїй Україні
і зорі в її небесах.

Усе там сміється неначе —
і верби, і трави самі.
О, шепіт між вітів гарячий
і звук поцілунків у тьмі!

Там зараз пожарів заграви,
руїн і навали сліди,
і дивиться місяць кривавий
в потоптані катом сади.

І сяйво хитається й лине,
на ньому печалі печать.
То зорі моєї України.
забризкані кров'ю, горять.

1941

* * *

В цю годину грізну
всю по краплі кров
за свою Вітчизну
я віддять готов.

Щоб сади шуміли,
щоб сіяли дні,
щоб пісні дзвеніли
в рідній стороні.

Линь же, спів, гарячим
променем кругом,
усміхом дитячим,
ластівки крилом!..

1941

* * *

На сході вже зарожевіло.
Це день, це день, що ждали ми.
Уже встає зорі вітрило
в полях червоної зими.

Гримить од краю і до краю,
але горять удалині
і на штиках бійців сіяють
світання перші промені.

Лиш над мерццями ніч вартує,
над тими, що з країв чужих.
Їх промінь сонця не цілує,
не вабить слуху вітру сміх.

На їх шоломах день не грає,
лиш нам проміння несучи,
земля їх навіть не приймає,
й вовки обходять уночі.

Лиш крук клює їх мертві очі,
під кулеметів довгий сміх.
В снігах лежать потвори ночі,
і місяць дивиться на них.

1941

Щастя перемоги, радість повороту
на степи широкі, на лани ясні,
де така барвиста райдуга п'є воду,
і шумують ріки в рідній стороні.

Де смугляві хлопці, юнки кароокі,
і дядьки спокійні в золотих брилях,
де в шинелі сірій молодечим кроком
вийшла моя пісня на широкий шлях.

Жайворон у небі, жита коливання,
в мареві тремтливім села і сади...
перші і несмілі промені кохання,
рейки і вагони, і копри й мости...

Там, де рідні кожна стежка і стеблина,
бродять мої думи і пісні мої...
Мамо, моя мамо, зоре Україно,
місяць над рікою, вечір, солов'ї...

Тихий дзвін гітари, в небі теплі хмари...
Як воно далеко, як воно давно...

Я прийду до тебе, нене, крізь пожари,
підійду і тихо стукну у вікно.

«Хто там?» — як музика, зазвучить із хати.
«Я, моя матусю!» — Лине саява сніг.
Ти одчиниш двері, рідна і крилата,
вийдеш зустрічати сина на поріг.

Будуть пахнуть квіти, сонний лист шуміти,
буде пісня тануть у далі, далі...
Враз настане тиша, мов по всьому світу,
тишина настане в небі й на землі.

Гляну я у рідні, у щасливі очі
після бур кривавих, огненних доріг...
«Ти прийшов! Вернувся? Синку мій, синочок!»
Я заляюсь сльозами і впаду до ніг.

1941
Уфа

ЛИСТ ДО ЗЕМЛЯКІВ

У посьолках і скрізь по гаях, у ярах і долинах,
у донецькім краю, де зростали, де квітнули ми,
б'ються вдень і вночі непоборні сини України
з морем тьми.

Я звертаюсь до вас, дорогі земляки-побратими,
крізь пожарів злий гул, крізь удари невпинні гармат,
щоб велику любов передати рядками малими,
до усіх, що в цей час захищають наш зоряний сад.

Я звертаюсь до вас, крізь залиті пожарами гони,
крізь тумани й сніги, в грізній зміні і днів і ночей,
бийте ворога скрізь, хай в крові своїй чорній потоне
злий нападник під гул, під розгойданий гул батарей!

Він по вугіль прийшов на Донеччину нашу кохану
і по кров, нашу кров, наших сестер, батьків, матерів,
наших любих дітей... Я звертаюсь до вас крізь тумани,
бийте ворога скрізь, щоб і слід його вітер замів!

Бийте ворога скрізь, непоборні підземні герої,
у кривавих снігах, на глухих перехрестях доріг.
Гляньте, сонце уже засіяло на радісній зброї,
що на ката зняли ваші руки в громах світових.

Все вперед і вперед у полків огняному потоці
йдуть мої земляки там, де рейок нестримний розбіг,
як тоді, як тоді в вісімнадцятому бурянім році
на бурхливих полях, у гаях і містах гомінких.

Хай же з кулями поруч летить моє слово смугляве,
в нім любов лиш до вас, а до ката ненависть і гнів.
Хай летить моє слово до вас крізь хитливі заграви,
до моїх побратимів, до любих моїх земляків.

Ми зростали разом, ми небачене в світі творили,
як шумів і як саяв посаджений нами наш сад.
Хижий ворог зламать захотів наші сонячні крила,
наші ниви стоптать, столочити громами гармат.

І бандитів полки, чорні банди, заковані в броні,
з ночі кинув на нас, полонив наші села й міста,
розливаючи крові потоки, густі і червоні,
щоб назад повернуть, у безводні шпурнути літа.

Та на поклик Вождя встала гнівна моя Батьківщина,
і разючий наш меч почорнів у гадючій крові.
Наша воля жива, наша пісня і слава орлина,
наше сонце сіяє, і весни і ранки — живі.

Дорогі земляки! З вами пісня моя нерозлучна,
як і серце моє, що криваві нитки простягло
в серце кожного з вас, у любові і дружбі співзвучне,
і летить над Дінцем, де моє розляглося село.

І співає й летить, заглядає у кожную хатину
і між них у одну, що на Кірова мріє горі.
Там матуся моя, що чекає все звістки од сина,
а повз вікна ідуть шахтарі, шахтарі, шахтарі.

• Все на захід ідуть на пожари, громи, на гармати,
на гранати й штики, за Вітчизну, за день, за Вождя.
Слава їм у віках! Іменам їх над світом сіяти,
земляків, що несуть у огонь неповторне життя.

Світять зорі Кремля в їх орлині і огненні очі
і на зброю святу; верби слухають крок їх твердий,
і з-під криги Донець їм привіти гарячі шепоче,
побратимам моїм, що ідуть на невиданий бій.

Одлунає гроза, блискавиці погаснуть криваві,
знов сади зацвітуть, заспівають в садах солов'ї,
і повернетесь ви, як герої, додому у славі,
дорогі земляки, побратими і друзі мої!

Там, де попіл тепер, де жаліються в небо руїни,
встануть села ясні, загуркочуть міста золоті,
буде кращою ще неосяжна моя Батьківщина,
і не стане вже ніч на її переможній путі.

Дорогі земляки! Через снігом завіяні гони
хай це слово летить, з вами поруч іде у бою,
з вами в лаві лежить, закладає в патронник патрони,
йде у полі глухим і ваш сон стереже у гаю.

Стільки хочеться вам передать, розказать, написати,
щоб у кожному слові відчули ви брата любов,
і щоб слова цього заглушить не зуміли гармати
на Україні моїй серед кров'ю залитих дібров.

Хай ця пісня іде з вами в сірій військовій шинелі,
кароока моя, що зродилась в безсонних ночах,
пісня серця мого, у шахтарські далекі оселі,
у міста над Дінцем, де покритий розривами шлях.

Хай крилом голубим витре сльози матусі моєї
і усіх матерів, що сини їх пішли на вогні,
щоб шуміла весна над повитою щастям землею
в нашій рідній, як день, як зоря і як Вождь, стороні.

Друзі любі мої! Діти праці і сонця орлині,
вас не марно зростив у вітрах і у зорях Донбас.
Ви, як буря, як меч, і в тилу і на фронті єдині,
як і серце моє, що лиш б'ється любов'ю до вас.

Крізь грозу, що в полях пролітає кривава й похмура,
крізь тумани й вітри, крізь невидані в світі бої
посилає привіт ваш земляк, Володимир Сосюра,
й тисне руки він вам. До побачення, рідні мої!

ЧЕРВОНІЙ АРМІЇ

За кров і крик дітей уже гримить розплата,
за муки матерів, за крик і кров дітей.
Тікають вороги, гримлять у спину ката
удари батарей.

За спалені хати, за рідних міст руїни,
за шибениць гаї, за сльози без кінця,
рубаячи катів, без жалю, без упину,
хай не здригне рука червоного бійця.

Над славою полків в знаменах вітер віє,
хати біленькі знов суворий бачить зір,
але так мало їх, лиш на снігу чорніє,
лиш попіл на снігу в холоднім сяйві зір.

Вона прийшла, прийшла визволення година,
як музика, братам звучить гарматний грім,
і з попелу встає прекрасна Україна
і руки простяга визвольникам своїм.

Це з Росії брати, з Алтая і Уралу,
і з Азії долин, де віє вітровій,
з Кавказу синіх гір, у вихорі металу
несуть тобі весну, коханий краю мій.

Так, як сини твої несуть її з боями,
де стогне Білорусь, пливе пожарів дим...
Встає сестра твоя над попелом громами
і руки простяга визвольникам своїм.

Останній грізний стріл у безвісті потоне,
і рідних і своїх обнімемо ми знов.
Безсмертна ти в віках, о Арміє Чорвона,
народів щит і меч, надія і любов!

1942

Під небом московським в годину війни
 тривожні дитячі розвіяні сні,
 і люди суворі, підтягнені йдуть...
 Гулка і нелегка терниста їх путь.

Все менше цивільних. Шинелі, ремні...
 Проходять колони, й багнетів огні
 любовно зоріють на вежі Кремля.
 О ні, ти незборна, радянська земля!

Сюди я приніс із башкирських степів
 печаллю і гнівом наповнений спів,
 що день над Дніпром не дзвенить, не сія,
 й горить Україна розп'ята моя...

Там зойки криваві встають у блакить,
 горить Україна, і серце горить,
 горить і ридає і ніччю і днем...
 О стань, мое серце, разючим мечем,

огнем, що встає над приboями мли,
 і серце катюги спали, спопели,
 а потім стань вітром у битві святій
 і попіл проклятий по світу розвій!

Десь танки гуркочуть, лютують бої,
 ідуть там крізь смерть побратими мої,
 і слухають Київ і Харків слова
 «Увага! Увага! Говорить Москва».

1942

Дим над селами лине, там моя Україна,
 і зоря солов'їна убирає в квітки
 навіть чорні руїни, спопелілі стеблини
 і печальні стежини над розливом ріки.

Я люблю тебе, нене, моє щастя зелене,
і тополі і клени й даль, що цвітом буя,
твої села барвисті, юний гомін у місті,
в ліхтаревім намисті, Україно моя!

Небо диха грозою, бій гримить за горою,
плач пливе далиною, хлюпа кров на ріллю...
Нене — ти це, з тобою, тільки хмари юрбою,
та тебе, ось такою, я ще дужче люблю.

Ближча гуркіт відплати, йдуть тебе визволяти
твої хлопці й дівчата, і на води Дніпра
перші промені впали од сердець і металу...
Мамо, мамо, настала журавлина пора.

Над Дніпром Володимир, ні, ще Київ не вимер,
з далини лине грім ер, день на касках сія,
у промінні без ліку срібні радісні ріки, —
буде вільна навіки Україна моя.

1942

ЛЬОТЧИКАМ

Вам крила Сталін дав, любов їх гартувала
і зорі вивела вона на крилах тих,
щоб не спинили вас ні вихори метала,
ні буря, ні гроза в дорогах бойових.

Од вас не утече фашистська темна сила
ні в небі й на морях, ні в полі, ні в гаю,
бо мужнє серце вам дала Вітчизна мила,
щоб славу предків ви помножили в бою.

Все далі грім боїв в диму пожарів лине,
на захід огняний тікають орди злі.
Несіть же кару й смерть проклятому Берліну,
безстрашні соколи радянської землі!

1942

СИН

Почорніла від попелу й крові
Україна і в реві гармат
Кличе хлопців своїх чорнобрових
І своїх карооких дівчат...

«Гей, до мене! Беріть автомати,
Хай на сполох гарматами б'є!
Відплатіть ненажерному кату
Ви за злидні, за горе моє!

Затопіть ви бандитів у крові,
За пожерті ognями гаї,
Гей ви, хлопці мої чорноброві,
Кароокі дівчата мої!

Хай загинуть чужинці пихаті,
Що прийшли сараною до нас!
Гляньте! Дивляться рідні, вусаті,
Запорожці далекі на вас!..

І гримить її поклик орлиний
Над приboями злих канонад.
Це скликає моя Україна
Своїх любих орлят, соколят.

Ой, ще будуть криваві покоси!
Багряніє жупан козака.
Над фашизмом клинок Кривоноса
Занесла мільонів рука!

Устає Залізник із тумана,
З ним Богун... Скаче кінь вороний,
І орлині очі Богдана
Іскликають козацтво на бій.

Мідні сурми зовуть до атаки,
І схрестились шаблі на путі.
Це безсмертні ідуть гайдамаки,
Наші предки, залізні, святі.

«Ми зламаємо чортові роги,
Як робили ми це і раніш!..»

І ревуть і гукають пороги:
«Де зустрінеш фашиста, там ріж!»

«Ні! Не бути панам на Україні,
Ми на попіл розвіємо їх!...»
І шлики, наче крила орлині,
Простяглись у вітрах золотих...

Славне військо, від кулі закляте,
Устає за туманами літ.
Ім у відповідь наші гармати
Посилають нащадків привіт.

Це підмога... До зброї! До бою!
І у серці здіймаючи лютъ,
Помсти грози гудуть над рікою,
Над Славутою дзвони гудуть.

Партизанів незлічені сили
Йдуть на бій од волошкових меж,
І Тарас устає із могили
На кривавому фоні пожеж:

Устає він все вище і вище,
Як огонь, його пісні слова,
Піднялась над страшним боєвищем
Аж за зорі його голова.

«Бийте ката, мої ви орлята,
Наче леви, ви будьте в бою!
Україну ідіть визволяти,
Україну і вашу й мою!

На Україну ідіть, мої діти,
Хай звучать ваші кроки, як мідь,
Відплатіть за потоптане жито,
За могилу мою відплатіть!»

«Відплатіть, відплатіть!» Це — діброви.
«Відплатіть, відплатіть!» Це — блакить.
На підмогу з-за хмар пурпурових
Запорозька кіннота гримить.

Щорс летить на коні огняному
І Боженко під бур перегук.
Лине військо подібне до грому
Над морями штиків і шаблюк.

На хвилину замовкли гармати,
Наче слухають вічності крок.
Б'ються наші герої завзято,
І між ними — мій син, мій синок.

Я в уяві його обнімаю,
Одганяючи кулі кругом,
І шолома йому поправляю
Над спітнілим високим чолом.

Мій синочку!.. Як хочу, як хочу
Буть з тобою, бо серце — не твердь.
Та на мене не зорить синочок,
Все вперед його дивляться очі,
Посилаючи ворогу смерть.

Сходить сонце в крові, золотее
І в зіниці проміннями б'є.
Я стискаю ремні португеї,
Хочу вирвати серце моє.

З ворогами в невиданім герці
Я іду з міліонами в путь.
«Сину мій!» — все кричить моє серце.
«Тату мій!» — десь гармати гудуть.

*Москва—фронт
1942—1943*

* * *

Золоті підкови,
Сине сяйво вій.
Щастя малинове
У душі моїй.

Хижа броня гине,
Падає ярмо.
Слухай, Україно,
Ми йдемо, йдемо.

Не зорі багряні,
В серце тьми — штики,
На лани Кубані
Ринули полки.

Пісня солов'їна
У душі сія.
Над Дінцем хатина,
Матінка моя.

Геть журбу німую,
Про печаль слова.
Мамо! Серце чує,
Ти жива, жива.

Не сумуй. Турботи
Згине каламуть.
Рідні самольоти
Над Дінцем гудуть...

Вірю я уперто, —
От і легше знов.
Бо немає смерті
Там, де є любов.

Москва
1943

ГІМН

Громами гроз одлинула година,
що нам весну Жовтневу принесла, —
і, як троянда, пишна Україна
в сім'ї народів гордо зацвіла.

За неї морем, грізним і бурхливим
ішли на бій, крізь морок і штики,

неначе з бронзи вирізьблені гнівом,
її сини, її більшовики.

І двадцять п'ять пройшло щасливих років,
колгоспних сіл замріяли квітки,
нові міста розкинулись широко, —
і це зробили все більшовики.

Як світлий дар, за труд і спокій,
уже сяв Комуни час...
Та ворог, хижий і жорстокий,
прийшов із заходу до нас.

Ні, не здолать нікому і ніколи
більшовиків, бо з ними весь народ.
Вони ведуть наш край золоточолий
крізь темну ніч до сонячних висот.

Їх Ленін вів і Сталін вів на бурі,
як і тепер до щастя їх веде.
Од їх меча фашизму орди хмури
не утечуть ніколи і ніде.

І після днів страшних негоди,
коли замовкне грім гармат,
на ясні зорі, тихі води
ми знов повернемося назад.

І знову дзвін над Києвом долине,
що ніч пройшла, що знову день воскрес...
І як росою вквітчану калину
ми Україну здіймем до небес.

Чолом тобі, о мати Україно,
що породила ти більшовиків,
зростила їх, дала їм лет орлиний,
щоб вічно в них огонь життя горів!..

Од наших рук вампір загине, —
і зроблять це на всі віки,
орли червоні України,
її сини, більшовики!

1943

ПОВЕРНЕННЯ

І от я в Києві... Ридання...
Ридання радості й розлук
в душі моїй в огні світання,
що кров'ю заливає брук...

Я йду Хрещатиком... Руїни...
З обох боків, куди не глянь...
І серце падає на коліна
у морі срібному ридань,

цілує землю, боєм збиту...
Ось і Софіївський майдан...
І на коні летить Богдан
в пориві бронзовім над світом...

І Володимир над Дніпром
хрестом полки благословляє...
Я йду... У ранах все кругом,
будинки й люди... Серце крає

незносний біль... Мов у чаду,
в тумані я... Не вірю й вірю,
що знов я Ленінською йду...
Скрізь залишили слід свій звірі...

Стоїть мій Київ весь в крові,
та золоті вже сяють очі...
Людей обличчя воскові
на мене дивляться, мов з ночі...

Худі, замучені ідуть,
мов тіні, з тачками по бруку,
майно останнє в них везуть
додому, з брану, з моря муки...

Але їх очі вже в весні,
в зіницях їх огні світання,
як на домах зорі огні...
Я йду... В душі моїй ридання...

Ось і будинок, наш «Роліт»...
Вікно й балкон... Зоря червона

в шибках відбила свій привіт...
Як часто я з того балкона

дивився, чи не йде вона,
моя кохана синьоока,
де я в гіркі й солодкі роки
стояв і плавав край вікна...

Складав пісні зрадливій милій,
я нею дихав, їй моливсь...
І чорний кіт, в маніжці білій,
на мене сумно так дививсь,

ходив круг мене, як дитина,
і, горе чуючи жахне,
торкав він лапкою коліна,
мов заспокоював мене....

Де ти, мій кіт?.. Пуста квартира...
Все пограбовано... Сумна,
лише чорнильниця одна,
моя подруга вірна, щира

стоїть в кутку... Згадки, мов хвилі,
усе пливуть, нема їм дна...
І чорний кіт, в маніжці білій,
мене не стрінув край вікна.

Я знов на вулиці. Солдати,
хитання і штиків і рук...
Яке це щастя, відчувати,
що під ногами рідний брук...

Що наді мною небо лине,
що утіка на захід тьма,
і рідний вітер України
мене за шию обніма

й цілує в губи... Срібні чресла
Дніпра я бачу... Це весна...
Да, ти воістину воскресла,
моя кохана сторона.

1943

ЛИСТ

Крапа дощик. Це так, як у тебе
Сльози іноді. Далі — як муть.
Я пишу, а в грозовому небі
Самольоти фашистські гудуть.

Десь далеко лице твоє миле.
Я до нього крізь кулі лечу.
Од сльози розпливлося чорнило.
Од сльози чи від краплі дощу!?

Кулеметами небо деркоче,
Гай і поле хитають бої.
Я згадав наші огненні ночі
Й поцілунки прощальні твої.

Обернувся я на гул канонади,
Що знялась до розп'ятих хмарок, —
І осколок зенітний снаряда
Пронизав мій любовний листок.

Так. Нічого мені вже не треба,
Хай тремтить ненажерний фашист,
І за те, що вдалі я від тебе
Й за пронизаний крицею лист!

Фронт.
1943

* * *

Пролетіла зозуля: ку-ку...
мов сказала: «Козаче, терпи!»
А на синьому неба току
все молотять, молотять ціпи.

Золотої полови хмарки
пропливають і тануть, як сні.
І зенітних набоїв скалки
на городи — дощем з вишини.

А зозуля: ку-ку та ку-ку.
В небі б'ються і мертві й живі.
Україно! Тобі на віку
ще багато і сліз і крові.

Ароматами віє од трав,
світить сонце сумне з висоти.
Ось один загорівся і впав.
А на ньому все чорні хрести.

А зозуля: ку-ку та ку-ку,
і скалки джеркотять у садок.
Україно! Тобі на віку
ще багато і щастя й квіток.

Фронт
1943

ПЕРЕД БИТВОЮ

Летить грузовик, і мотається місяць у небі.
Ти далеко від мене; між нами — дороги, поля і хрести.
Пам'ятаю, звисало волоссячко пасмом у тебе
Над печальним чолом, коли йшла проводжать мене ти.
Я його цілував, і тремтіли конвалії милі.
Кілька раз я притис твої губи прощально до вуст.
Я — в машині. А ти? На землі чи на небі? О, білі,
Крила білі твої! Я мов чую їх шерех і хруст
Біля грудей своїх. Пролітають на схід бомбовози
І на захід летять. Так тривожно гуде в вишині.
На калині роса, як невиплакані твої сльози,
Промайнула у фар золотому, як море, огні.
З автоматами юнь. Як у месників, грізні їх очі,
Мов вихоплює з тьми наше світло, що з нами летить.
В небі смерть чи життя, то затихне, то знову гуркоче,
Наче світло із фар, що згаса і сіяє за мить.
Бліндажі, петеер. Ані руху, ні кроку не чути.
Замаскований світ, що в боях став міцнішим стократ.
Грізно ворога жде наша армія в крицю закута,
І зорять за Дінець і штики і невидимі жерла гармат.
Зірка! Зірка зійшла. А за нею, он, — друга.

І пожежа спалнула, і погаснула зірка одна...
Друга все ще горить. То ракети. І вогників смуга
Полетіла у небо безмовна й пунктирно ясна,
Кулі то, кулі. По фашисту січуть наші кулі,
Голубі і зелені й фіолетові в ниті тонкій.
І гармати й розриви кують, мов гігантські зозулі.
Друга зірка погасла. Розітнувся десь вибух страшний,
І хитнуло повітря. Летить грузовик. Я, далебі,
Мов не я. Я — мов зірка, й од неї у темінь сія
І мотається в ній, як той місяць далекий у небі,
Вся жага по тобі, вся любов непогасна моя.
Ти — на сході. Туди простяглося сподівання з журбою.
Але весь я — на захід сіяю, кричу і горю
Всім огнем, що в мені і усім, і усім, що є мною,
Все туди, за Дінець, де я бачу найвищу зорю,
Найяснішу в світі... Україно, навіки з тобою
Кожний подих і кожная крапля моєї крові.

Ми за тебе — штиками, ми за тебе — серцями до бою!
Бо без тебе — ніщо ми, а з тобою ми вічно живі!
Є любов до сестри, і до матері, і до дружини,
Є багато любовей, та найдужча й найвища з усіх,
Непогасна, як вічність, до тебе, моя Україно,
Що зростила мене в голубому розгоні доріг.
Ти мені розказала усе, що ти знала,
Ти співала мені в сині ночі люляйних пісень,
Ти любистком мене у хатині сумній сповивала,
Коли вперше я крикнув і глянув із ночі на день...
Так! Любов — ти, в тобі — всі, що знаю, любові,
І до матері й друга. Одірвати не можу ніяк
Я до тебе любов од усіх, що на світі любовей,
Чорнобрива моя, моя страднице, муко моя!
Україно, ти — ми, ти — і я, що в пілотці зеленій
Мчу до саява крізь ніч. Долетіть, долетіть би мені
Чи на лебеді в небі, чи на тім, що створив людський
геній,

Що шумить угорі, на Вкраїну, із ночі у дні!
Долетіть, долетіть! «Долетим, долетим», — все гуркоче
Грузовик і летить, а на ньому — пір'інкою я.
І горять за Дінцем, заливаючі небо все, очі,
Карі очі твої, Україно безсмертна моя!

Фронт
1943

Я знову плачу мимоволі.
Чому? Та хто б не плакати міг!
Ось люди, вирвані з неволі,
Ідуть по вулицях вузьких.

«Бабусю! Як вони терзали
Тебе! Все клацав їх курок».
Вона ж, як з ночі, проказала:
«І не питай мене, синок!»

Махнула зсохлою рукою
И пішла. А серце — йок та йок.
«Дівчино мила! Що з тобою?
Де васильковий твій вінок?

Дівчино! Де твоє намисто?
Хто розгубив його між трав?»
— Моє намисто у фашиста,
Вінок мій ворог розтоптав —

І очі блиснули... З металу
Ті сині очі, як мечі.
— Я на городі зарубала
Його сокирою вночі...—

Пливуть, летять думки печальні,
Страшним усе здається сном.
Біля військової їдальні,
Як тіні, діти під вікном.

В руках у них відерця з жерсті.
Я чую сльози на щоці.
Це з вами, о мої обдерті,
Обідом діляться бійці.

Ще попливуть потоки крові,
Та далі будем ми іти,
Щоб повне люті і любові
До щастя серце донести.

Фронт
1943

ОГНЕМ І МЕТАЛОМ...

Ви літом шалено на нас наступали,
зимою тікали від нас...
Знов літо прийшло... і огнем і металом
погнали на захід ми вас...

Од битви вже стали твердіші за крицю
гартовані гнівом серця.
Уже під Орлом засіяли зірниці,
і лине «ура» без кінця.

Для нас — як музика, погребно — для ката.
Гримить до тремтливих зірок,
як пісня пісень, молода і крилата,
полків бронірований крок.

Під Сталінградом ми били вам скроні,
а нині, йдучи уперед,
ламаємо ребра з отруйної броні
і скоро зламаєм хребет.

1943

ЛИСТИ

Його убило. А листи
Йому все йдуть. Дружина пише,
Що тільки ним горить і дише.
А він — у царстві темноти.

І йдуть, і йдуть, і йдуть листи...

Холодне срібло з висоти
З-за хмари лине на могилу.
А в ній — козацьке тіло біле,
На ній, під місяцем — цвіті.

І йдуть, і йдуть, і йдуть листи...

Шумить, хвилюється трава,
Мов загляда у смертне ложе.

А в небі зорі, як слова
Листів, що він читать не може.

Не б'ється серце молоде.
Але надходить ось година,
І на могилу ту кладе
Листи печальна Україна.

Квітки стають з обох боків,
Мов вартові, як жито спіле.
І в саяві місячних огнів
Боець виходить із могили.

На нім шолом. Він, як усі,
Кого веде зоря крилата,
І за плечем його в росі
Сіяє дуло автомата.

Рука конверти розрива,
Рука, що виринула з ночі.
І п'ють знайомії слова
Сумні козацькі карі очі.

І небо, наче ожива...

Зірки в рядки стають ясні,
І голубі, і соколині.
Рука бійця у вишині —
То пише відповідь дружині.

А десь далеко, край села,
Стоїть зажурена хатина
І жде його, як мати сина, —
Притулок щастя і тепла.

В сльозах не спить його дружина.
А син заснув уже давно.
І світять зорі України
В її заплакане вікно.

Фронт
1943

СЛАВА

Дванадцять раз ударили гармати,
сіяло небо в сполохах, як сад,
як образ Сталіна, і як Вітчизна-мати.
Це був салют восторжений гармат.

Салют Москви, столиці щастя й слави,
непереможної, як вічності закон.
Грімилі оплески з будинків, це, мов трави,
шуміли люди... І дзвенів бетон

од кроків рот... І над Москва-рікою
спахнули зорі рідного Кремля,
крізь темну фарбу, діамантів грою.
Йї здавалось, небо з нами розмовля.

Ідуть полки у їхньому промінні,
лунають сурми, й на салют Москви
відповідають в дружному гудінні
гармати слави... Краю мій, живи!

Живи у пісні і у серці кожным,
у кожній квітці, в усмішці, в зорі.
Тебе люблю я всім єством тривожним,
для мене ти, як зорі угорі.

Для мене ти, як мати, і як тато,
як нені всі і як батьки усі.
Гуде салют... Це вічності гармати
гудуть у світ, що в сонячній росі

уже встає й шумить перед полками...
 Це світ безсмертя, що за нього ми
 йдемо крізь смерть... Ні, не крові то плями,
 огонь безсмертя нищить рештки тьми...

Ця кров, кров ангелів, що вмерли, щоб
 воскреснуть,
це кров батьків, синів і кров сестер.
Грозову синь це їхні крила креслять...
Ні, ні!.. Ніхто, ніхто з них не умер!

Вони безсмертя вже завоювали,
бо вище подвигу і не було й нема,

й любові вищої!.. В розвихрені метали
вони ішли і впали не дарма,

За рідний край... О зоряні, о юні!
Могили ваші ми в квітки вберем.
Щоб квіти ті не в'яли, квіти юні,
ми їх сльозами рясно обіллєм.

Тіка незваний, падає у ніч гість,
шукають серця чорного штики.
Луна салюту котиться у Вічність,
ідуть на захід зоряні полки!

1943

14 ЛЮТОГО 1943 РОКУ

Цей день в віках і згадках не потоне,
для нас звучить він, як свободи спів.
У день цей прапор сталінський,
червоний
над рідним містом знов замайорів». *(З напису на обеліску в пам'ять звільнення
Ворошиловграда від німецької окупації).*

В день вісімнадцятий зажуреного липня
на горло став тобі фашистський чобіт злий.
До чобота того дитяча кров прилипла.
Все далі й далі йшов, на схід, останній бій.

Все далі сонце йшло, з боями відступало,
аж поки на путі незламний Сталінград
спинив ворожу смерть серцями та металом
на голос із Кремля: «Ані на крок назад!»

Був довгим грізний бій... Шалені орди ката
все йшли та йшли, все лізли на вогонь
і танули на нім... Ревіла гадь проклята,
од музики «катюш» палала з м'ясом бронь,

з бандитським м'ясом тим, що ще за мить кричало
і нахвалялося смердюче, навісне,

щоб стати попелом... З виттям у млу тікали
двоногі факели... І сонечко ясне

засяяло ізнов, так радісно і чисто.
Оточених гадюк ми посікли упень.

І ринули вперед, на захід... Рідне місто,
ми принесли тобі сподіваний твій день.

Квартали дорогі, ріка, од сліз імлиста,
і рейки, і мости, ви дочекались нас.

Ми бачим знову зір задумане намисто,
розкидане вгорі, в вечірній щастя час.

І люди, змучені... Які, які в них очі.

О, скільки горя в них і радості, і сліз.

А на обличчях їх печать страшної ночі,
вони, мов вдавнені, мов звір їх лютий гриз,

та зжертв не устиг... Нехай кругом руїни,—
ти знову вознесеш до хмар шпилі свої,
мій город, раю мій, де я колись, дитина,
з залізного моста стрибав у хвиль рої,

де Гартманський завод, у дні свого світання.
Там дід мій, Локотош Дмитро, безжурно жив,
де квітли вечори, на лінії гуляння,
лунав гітари дзвін і солов'иний спів.

Мій Броді Кам'яний... Моя там рідна мати
трояндою цвіла... Патронний мій завод...
Вона робила там... Стирчить багнет проклятий
в матусиній груді, під плач донецьких вод,

у Третій Роті, там, де на горі Лисиче,
а під горою, в тьмі, мій содовий завод.
Не лине дим із труб... В сльозах моє обличчя.
Та витримаєм ми страшні вітри негод.

Все витримаєм ми... всі наші скорбні втрати.
З народом легше все своє перенести,
що серце з грудей рве... Бо не моя лиш мати
пішла, уся в крові, за мури темноти.

Та не у тьмі вона... Не в тьмі матусі наші,
і сестри, і брати, кохані та батьки.
Ми лиш тоді з грудей ізнімем патронташі,
як в горло Гітлеру застромимо штики.

І з нами по містах парадом перемоги
по селах радісних ітимуть і вони,
усі загублені в години тьми й тривоги,
воскреслі у піснях, подібні до весни,

всі рідні наші, всі знайомі й незнайомі,
що кров'ю власною зросили щастя шлях,
і всі герої, всі, відомі й невідомі,
по селах радісних і сонячних містах...

В день чотирнадцятий, у лютому, о друзі,
у Ворошиловград ми сонцем увійшли...
І там, і тут, і там у багровій калюзі
лежали скрючені потвори зради й мли,

чужі, засніжені... Нам ніколи радіти
було... Ми далі йшли, у битві за Донбас,
за Україну й світ... Раділи верби, діти.
А ми все далі йшли... Раділо все за нас.

На обеліску ми лиш дату написали
та кілька золотих, захоплених рядків
штиком осяяним про те, що від навали
звільнили ми тебе, о місто трударів,

колиско Климова!.. Привіт тобі гарячий
в день твого звільнення! Луганці, всім привіт,
всім землякам моїм, у кого кров козача,
як знак того, що вже близький наш день побід.

1943

коли в ярках цвіла в вітрах шипшина,
і на гаї багряно-золоті

осіннє сонце радості морями
лило проміння... Ти стрічала нас
і устинала нам шляхи квітками...
Який то був чудесний, дивний час!..

Він буде знов... Його несе ми знову...
Це — ми, це — ми, змужнілі у боях...
Квітками щастя, радості й любові
рука твоя нам знов устелить шлях...

І пройдем ми когортами по ньому,
щоб не вертать ніколи вже назад...
Твої сини в громах ідуть додому
у золотому гомоні гармат...

Чекай, Матусю, близько вже ми, близько,
очистим ми од нечисті наш дім.
Встають зорі багряні обеліски
над многострадним образом твоїм.

1944

ВЕСНА

Весна, весна. Сади, мов п'яні,
хитає вітер дерева.
і на Софіївськiм майдані
Богдана бронза ожива.

І обірвавши вічний спокій,
очей розкривши грізну мідь,
у небо сине і глибоке
неначе кінь його летить.

І розкидає піни клоччя,
усе прискорюючи біг...
А навкруги весна клекоче
у фарбах теплих запашних.

Веселі діти йдуть до школи —
їх голосів дзвенить прибій —
і, наче райдуга, навколо
радіє Київ рідний мій.

Мов у пісень квітучих зливах,
серця здригаються до дна...
Іде по вулицях шумливих
всепереможная весна.

1945

ЩОБ САДИ ШУМІЛИ

ЖОВТЕНЬ

Скільки Жовтнів пройшло по моїй зореносній Вітчизні,
як гули, як гудуть над світами їх кроки залізні,
скільки будуть ще йти у віках, одкидаючи тінь,
і тепер і по нас для нащадків і їх поколінь?

Ось і зараз, у дні ці, в оновлення дні ці, прийшов ти,
символ нашої сили і радості нашої, Жовтень!

Рідний край твій гуде, як гартований молота дзвін,
скільки встало будов, скільки сіл із холодних руїн!

Скільки встане їх ще!.. Після бур ми ще дужчими стали.
Наче в жилах та кров, розливається пісня металу,
і багрянцем горять од зорі дальні крила дібров.
Жовтень двадцять дев'ятий, наш Жовтень сьогодні
прийшов.

Тож вітайте його, і копри, й світлі домни Донбасу,
і Уралу верхи, й Дніпрельстан — України окраса,
що пошле скоро струм у заводи й могутні поля,
щоб цвіла у віках наша горда і славна земля.

О, як любим її ми! На кожную тут на стежину
наша кров пролилась, коли йшли ми крізь вітер загину
за гарматним огнем крізь розривів розвихрений дим,
щоб одбити у тьми своє щастя і небо, свій дім.

Ми йшли крізь пожари, дивились нам в очі руїни,
відплатити за все ми ішли, непоборнее плем'я орлине,
через рідні поля, вкриті попелом рідних кісток,
тут гримів у вітрах наших армій незборених крок.

І в далеких краях під чужим і задимленим небом
як ми марили всі нашим рідним і зоряним степом,
шумом радісних міст, блиском сонця на птичій крилі
і містами, що ввись простягли свої горді шпилі.

А коли ми вертались додому по днях Перемоги,
слала квіти весна нам у сонця промінні під ноги,
серце в грудях тремтіло, як над нивами жайворон-пташ,
рідні ріки шуміли у солодких і свіжих вітрах.

І виходили діти, матері, наші сестри й кохані
нам назустріч, о щастя! о гаї осіяні!
І вечірні розмови після дальніх і грізних доріг,
поцілунки, обійми... Мир зійшов на наш рідний поріг.

Хай не ступить ніколи на нього нога зловорожа,
гуркіт хижих моторів дитини хай сон не стривожить,
хай морями пливуть Батьківщини ясні кораблі.
Слава сонцеві в небі і дружбі людей на землі!

Слава братнім народам і народу російському слава!
Старший брат наш,— це він з нами грози розвіяв криваві,
в серце ворога з ним застромили ми гострений штик,
розметавши в полях завойовників орди навік.

З ним ми зводим міста, де чорніли до неба руїни,
з ним ніколи й ніхто не поставить наш край на коліна,
з ним, як райдуга райдуг, шле проміння Вітчизна кругом,
український народ з ним ніколи не буде рабом.

Дужче молота вдар, ширше крок до мети світової,
що зоріє для нас за блакитних доріг далиною.
Серце наше живить і милує в роботі наш зір
і садами шумить на вершинах омріяних гір.

Вітер пісню несе. Ах, це юність, це юність проходить,
сонце руки свої подає юнакам з небозводу,
юнкам очі цілує, в мідних трубах барвисто цвіте
і в блакиті пливе золоте, золоте, золоте.

Танки, танки промчали, йде валами, як море, піхота,
кавалерії гуркіт, а вгорі без кінця самолёти.
Все цвіте і шумить непоборним, як вічність, життям.
Наші сили незлічні і їх не зламать ворогам!

Це парад наш Жовтневий. Як лунають громові привіти,
і летять до трибун, і встають, наче прапор, над світом,
чути кроки мільйонів і, як пісня, як пісня жива,
б'ється серце народів — наша гордість і щастя —
Москва.

Вийди, вийди на гори, ти, як птиця, злети над землею,
глянь навколо — це край твій, що красується міццю
своєю,
що простори свої перед радісним зором розкрив
од північних снігів і до теплих південних морів,

од карпатських вершин, що встають вдалині, як титани,
до глухої тайги, що за нею вали океану...
Скрізь, де оком не кинь, неосяжна й завжди молода
нам скарби віддає Батьківщина по знаку Труда.

Чорне золото з шахт на поверхню потоками лине,
домни сталь нам дають і заводи — чудесні машини,
зріє жито в полях, що комбайни зберуть нам, як дар,
риби в сітях тремтять, їх луска, наче срібний пожар.

Чорні вишки Баку кров землі посилають у труби,
і росте виноград, де проходила бурями згуба,
ненажерна війна, і серця пробивав злий метал.
Південь шовк нам дає, і залізо і нафту — Урал.

Злото, мідь і руду здобуває рука робітнича,
вчені атом штурмують... Сталін, Сталін нас кличе
і веде все вперед в золоті електрики вік.
Кожний з нас до труда, як до бою грімливого звук.

Школи й вузи для нас осяйні свої двері розкрили,
йде людина нова, розпростерла над обрієм крила,
грають барви на них, грають барви далеких світил,
і ніколи й ніхто не зламає цих сонячних крил.

Так лунайте ж, пісні, пролітайте, рожеві хмарини,
як троянди в росі у розкішних садах Батьківщини,
теплій вітре, шуми, ясне сонце, в zenіті світи,
ми будуєм для щастя, для нашого щастя світи.

Скільки світлих імен, скільки бою і праці героїв!
Ми — країна орлів, горда слава сім'ї трудової,

ми — це воля Вождя, як і він — волі нашої стяг,
і, як сурма, гримить його ім'я безсмертне в віках.

Так. Ми — Жовтня сини, ми — весни животворної діти,
світової весни, що віками нам з нею зоріти,
в білокрилих містах, над просторами радісних нив,
той ніколи не вмере, хто в наш труд свою волю вложив.

Той ніколи не вмере, хто поліг у бою за Вітчизну,
він між нами іде, слуха Жовтня ходу він залізну,
з нами сонце віта, що сіяє для нас із Кремля,
сонце сонць, що йому свої гімни співає земля.

Батьківщино моя, світла гордосте людства нового,
ти проклала йому у майбутнє співучі дороги,
твое ім'я нащадки в віки понесуть золоті,
вище тебе нема і ніколи не буде в житті!

Краще тебе нема і за тебе немає міцніше.
Кожний з нас у труді, лиш тобою, о зоряна, дише
і в спочинковий час свою пісню про тебе склада,
бо така ж ти ясна і така молода, молода.

Нас без тебе нема. В своїй дружбі ми множимо сили,
щоб народам усім ти, як сонце у небі, світила,
розливаючи сяйво і щастя проміння кругом.
Всі ми рани твої гоїм спільним і гордим трудом.

І не буде руїн, що нам краяли серце журбою,
і в сплетінні дротів встануть арки ясні над тобою.
Батьківщино моя! В мармурових морях колонад
ти засяєш, як день, зашумиш і розквітнеш, як сад.

Люди, люди ідуть. Жовтень віє весною в обличчя.
Це ж нас Сталін веде і в майбутнє осяєне кличе,
він як прапор в віках, і як юності нашої спів,
а за ним — тисячі, а за ним йдуть мільйони синів...

Горді йдуть матері і дівчата, мов квіти, між ними,
юнаки і мужі, наче море, рядами струнками,
і у ритмі ходи наша сила росте, вироста
і усі, як один, і один, як усі... О міста!

О барвистії села! Зметем ми усі перешкоди
і всі труднощі теж подолаєм, бо сила народу
не боїться нічого в борні за життя молоде,
бо нам міри нема, бо нас Сталін, нас Сталін веде.

Грай, музико, в серцях, переможної юні музико,
ти, Вітчизно моя, ти народів любов яснолика,
підіймайся до зір, а з тобою і ми, зоречолі.
Крила волі шумлять, за плечима у нас крила волі.

Будь же славен, народе наш, тисячі й тисячі літ,
ти глибокий, як море, і нестримний, як молота літ.
Це ж і я його син, під його знаменом, як мільйони,
наша пам'ять ніколи в віках не погине, не потоне.

День, над Києвом день, і дзвенять і гуркочуть майдани.
України любов до Вождя це летить осіяна,
над громадами гір, над задуманим шумом дібров,
аж під зорі Кремля, як і братніх народів любов.

Жовтнем збратнені ми. Ленін вів нас до сонця крізь бурі
і єдиним шляхом нам до нього іти заповів.
Довго, довго ми йшли і упали запони похмурі,
і до сонця нас Сталін привів.

1946

ГУДУТЬ БОРИ

Гудуть бори... Це тут ішли солдати.
Ненависть їх вела, під кроків дзвін
Благословляла їх Вітчизна-мати,
І йшли вони, як велетень один.

Це тут гримів їх поклик войовничий.
Який вогонь в очах у них горів!
І сполохи різьбили їх обличчя
На фоні тьми, і сосон, і дубів.

Гудуть бори... Лежать уламки дотів,
Колючий дріт травою зароста,

І крізь гілля в вечірній позолоті
В рясних огнях сіяє висота.

Гудуть бори. А в серці мир і спокій,
І на листки проміння крапле кров.
Поміж дерев сліди важкі, глибокі, —
Тут танки йшли, ні, день, тут день ішов.

1946

* * *

Шумить Хрещатик туго, як прибій.
Тут скоро встануть сонячні будови,
і слід од ран загине навісний
у морі щастя, квітів і любові.

Ми — крила бур, ми — велетні, ми — день,
що тьму здолав в невиданому герці.
В моєму серці стільки ще пісень,
ще стільки слів неказаних у серці!..

Веселий день давно вже одгорів,
і даль доносить... пісню журавлину,
а я іду у морі ліхтарів,
закоханий в безсмертну Україну.

1946

ПІСЛЯ БУРІ

Пісне моя, пісне, серце радість тисне,
птицями в блакиті, гей, пливуть хмарки.
Одлетіло чорне, грізне, ненависне,
і відбило небо дзеркало ріки.

Пісне моя, пісне, дай мені ти сили
оспівати дужих, смілих, молодих,
що розбили ночі, грози злі розбили,
розметали бурі на полях святих.

Як пройшли дороги довгі, несходимі,
і безодні й кручі, і кривавий сніг.
Я у кожному слові і у кожній римі
буду їх співати і любити їх.

Як ішли на захід, в грізному буруні
і у тьмі пробili нам до щастя путь
юні переможці, слави друзі юні,
що в моєму серці і в віках живуть.

1947

* * *

Срібний Київ, зимовий Київ,
гул моторів, крики гудків...
Вітер смерті давно одвіяв,
бурями брук давно одгримів.

Грію вустами твої я руки.
Після довгих кривавих доріг,
після довгих годин розлуки
знов я з тобою. Щастя і сніг...

Вітер смерті давно одвіяв.
Тануть сніжинки на любім чолі.
Снилась мені ти в огні розривів
там, на німецькій землі.

Мчала до тебе понад металом
мрія жагуча моя.
Кулі від мене в бою відганяло
рідне твоє ім'я.

Київ коханий, срібнії брами,
блиск над трамваєм, як синій батіг.
Вітер хита ліхтарі над нами,
синії очі, щастя і сніг.

1947

Все швидше рух. Шумлять машини.
 Все швидше рух, все швидше рух.
 Ніколи в бурі не загине,
 хто Прометея має дух.

Ледь лине гомін од вокзала,
 дзвенить і тане за вікном.
 Пройшла гроза, і ніч промчала,
 і знову день шумить кругом.

Зима летіла над землею,
 і от весна, і все в цвіту.
 О мій народе, Прометея
 ти маєш душу молоду.

1947.

Коли чорний вітер загину
 шумів у кривавих полях,
 в розлуці, моя Україно.
 ти снилась мені у квітках.

Коли ж надійшла та година,
 й тебе ми вернули в бою,
 упали ми всі на коліна,
 цілуючи землю твою.

Іду я. Безмежне поле,
 як райдуга, серце сія.
 І сонце, і квіти навколо..
 Це ти, Україно моя!

1947.

* * *

На Подолі огні, на Подолі,
одбиваються в тихім Дніпрі,
а над ними хмарки мрійночолі
й колонади ЦеКа на горі.

На Подолі огні, на Подолі,
а були ж там руїни і тьма,
і у хмарному чорному колі
йшла в розстрілах фашистська зима.

Теплий вітер хитає тополі,
дадь вечірня, як пісня дзвінка.
На Подолі огні, на Подолі,
засвітила їх наша рука.

1947

* * *

Юначе Вітчизни,
для тебе мій спів.
В нас воля залізна
і праведний гнів.

Ти з тьмою на герці
негоду зборов.
Живе в нашім серці
святая любов.

В завихрене небо
ти йшов у боях.
Звучала для тебе
і пісня моя.

І зараз лунає
над зорі й світи.
Ніде ж бо немає
такого, як ти.

1947

* * *

Дзвонять молоти залізні,
линуть горді кораблі.
Я люблю мою Вітчизну
над усе на всій землі.

І шляхи її і гони,
що містами розцвіли.
Що за неї кров мільйони
не даремно пролили.

День безхмарний, безтривожний
над її ясным чолом.
Я люблю її, як кожний,
серцем, піснею, трудом.

З чаші неба голубої
світить сонце на ріллю.
Я Вітчизну і в спокої
і в грозі люблю, люблю.

І чуття це не потоне,
буде квітнуть знов і знов.
Хай живе любов мільйонів
і у ній — моя любов!

1947.

* * *

Крик гудків і дзвони сталі,
серця струни голосні,
срібні віти, сині далі,
сонце, люди і пісні.

Сніг розвихрений копитом,
птиць привіти угорі,
все в душі моїй відбито,
наче небо у Дніпрі.

1947

* * *

Ми вийшли в день із ночі горна,
де реготали бурі злі.
Загоїть праця животворна
руїни рідної землі.

Непогасимими огнями
до щастя ми освітим шлях,
і заростуть розривів ями
травою й квітами в полях.

Так по зимі приходять весни,
і по грозі сіяє синь.
Блажен, хто подвигом чудесним
сіятиме для поколінь!

1947.

* * *

Гудками довгими заводи
охриплі крики шлють у синь,
під вітром муляр мур виводить
там, де руїн чорніла тінь.

В полях жита шумлять без краю,
як моря мрійного прибій,
і вчений атом розбиває
в лабораторії ясній.

Звучить мелодія залізна
чи день іде, чи ночі мла.
Це все для того, щоб Вітчизна
під сонцем Сталіна цвіла.

1947

* * *

За вікном туман холодний, і пливуть, як думи, рими,
ліхтарі так смутно, смутно, смутно світять за вікном.
Скоро проліски з-під снігу глянуть синіми очима,
і повіє теплий вітер над розкованим Дніпром.

Задзвенять струмки веселі, небо стане знов привітне
в світлих криках журавлиних, зорях росяних світань.
Буде сонячно і любо, і на вулицях розквітнуть,
наче море переливне, фарби квітів і убрань.

За дібровами, за снами щастя дні ідуть жадані,
і у райдузі барвистій грає неба вишина.
Глухо так шумлять машини, і в холодному тумані
за вікном у сніжних квітах усміхається весна.

1947

* * *

Тучі день давно розвіяв,
і над хвилями цвіте
Київ, Київ, Київ, Київ,
наше місто золоте!

Рідне, ясноглаве,
молодий наш день,
горде місто слави,
сонця і пісень!

Наче здійсненії мрії,
із руїн росте, росте
Київ, Київ, Київ, Київ,
наше місто золоте!

Рідне, ясноглаве,
молодий наш день,
горде місто слави,
сонця і пісень!

Ми з тобою все зумієм,
любим ми тебе за те,
що ти Київ, Київ, Київ,
наше місто золоте!

Рідне, ясноглаве,
молодий наш день,
горде місто слави,
сонця і пісень!

А нахлинуть орди злії, —
все удар наш розмете
та за тебе Київ, Київ,
наше місто золоте!

Рідне, ясноглаве,
молодий наш день,
горде місто слави,
сонця і пісень!

1947.

* * *

Гей, долинами туман,
одплива туман.
Ми одужаєм од ран,
од руїн і ран.

За зимою йде весна,
молода, красна.
Все прокинеться од сна,
буде даль ясна.

Вечір зняв зорі шолом.
Вище іскри над горном!
Дзвонять молоти кругом:
все здобудем ми трудом.

1947.

* * *

Сад мій сонця повен,
це пісень розмай.
У гаю риштовань
мій коханий край.

Світе калиновий,
жити нам ще, жить!
І встають будови
в радісну блакить.

Вежами ясними,
сяючи огнем,
і разом із ними
ми до зір встаєм.

1947.

* * *

Цвіти, моє серце, у літерах цих,
у образах ніжних, у римах дзвінких,
як в жили свою посилаєш ти кров,
братам передай до Вітчизни любов.

Світить, мої думи, у літерах цих,
у образах ніжних, у римах дзвінких,
як нервам свій ток ви шлете знов і знов,
братам до Вождя передайте любов.

1947.

* * *

Гей, тополі мої,
поле, жита краса,
солов'їні гаї,
срібло рік, небеса!

Гордих дум, поривань
глибина, висота,
і у сяйві світань
гомінливі міста!

Лине сонячний шлях,
а на нім ти і я,
і кругом у квітках
Україна моя.

1947

* * *

Зоря у срібному інєї
перлинно грає. Тишина.
Зелені сні душі моєї,
весни моєї далина.

Я тонко злився з вишиною,
між нею й мною промінь-спів.
І все, чим марив я, зі мною,
і все зі мною, чим я снів.

Так спів народжується, лине
і серцем серце обніма.
Лиш у труді живе людина,
а без труда її нема.

1948

* * *

Як тіні, дні все мимо, мимо, мимо,
хай протина їх дум твоїх стилет.
Життя летить вперед невідборимо,
і ти за ним... не спізнюйся, поет!

Не відставай... Крило в крило і ти за ним
і, як воно, дивися лиш вперед,
щоб не терзав себе ти жалем пізнім,
не відставай, не спізнюйся, поет!

Нехай в словах звучить, як дзвін метала,
бурхливий рух до наших світлих мет,
бо не спіймать хвилини, що промчала.
Не відставай, не спізнюйся, поет!

1947

* * *

Весна і сонце і пісні...
Що краще в рідній стороні?
Ніде я щастя не знайшов,
в Вітчизні лиш моя любов.

О краю мій, і неба синь,
і тіней гра, і гра промінь,
і аромат, і шум дібров,
лиш у тобі моя любов.

І серця стук, і думи й крок
і спів, що лине до зірок,
життя моє і все, що — я,
лиш у тобі, любов моя!

1947

* * *

В душі моїй пісень і мрій моря,
жага жадань і спомини, мов квіти,
як у краплині світиться зоря,
як у зіниці світ увесь відбито.

За муром мур підводиться з руїни,
і промінь тче узори в крилах вій...
Все обіцяє радості хвилини,
усе живе й цвіте в душі моїй.

І той юнак, що молота підносить,
як сили дар, і щастя, і краси,
і дівчини задуманої коси,
дитячий сміх і птичі голоси.

І шум машин, і зойк гудків ранковий,
курантів бій під зорями Кремля,
і все, що зве до праці, до любові,
і день, і даль, і небо, і земля,

усе в мені, і я живу у всьому,
я хвиля в хвилях і у звуках звук,
я тихий промінь в сяйві золотому,
коли зоря кладе квітки на брук.

Не розірвать з життям мого єднання,
з ходою днів зливається мій крок.
У всьому я, як подих у диханні,
в акорді тон і квітка між квіток.

Дивлюсь у даль, хвилює вітер жито,
і ловить слух, як дзюркотить вода.
А прийде смерть, — я буду жити, жити,
бо на землі ніщо не пропада.

1947.

Я у сірій шинелі стояв. Пам'ятаєш, прощався з тобою.
Клекотіла далінь од заграє. Я дивився на тебе з журбою.
Сльози впали, як роси, на вії, і, здавалось, потемнів
весь світ,
і у грози, у бурі страшнії я поніс твій прощальний
привіт.

Через ріки бурхливі плвли ми, через гори крутії ми
йшли,
крізь пожарів зловіснії дими, мов незборного моря вали.
Все кругом розліталось неначе, йшли ми в смерть, щоб
у вічності жить,
і в пекельних розривах все бачив я очей твоїх рідну
блакить.

Після гроз ми зустрілись з тобою на обпаленій в муках
путі,
і до серця з любов'ю п'янкою я притис твої руки святі...
І схилився багряно до нас стяг, наче сонце зійшло
з висоти.
Біль розлуки і зустрічі щастя... О Вітчизно кохана,
це — ти.

1947

* * *

Руку другові я тисну,
тисне руку він мою.
Кожну думу, кожную пісню
я Вітчизні віддаю.

Я люблю її дороги,
що у серці, як весна.
Для життя і перемоги
породила нас вона.

Тихі води, зорі ясні,
глибина і висота.
Я люблю її прекрасні
гомінливії міста.

За сьогодні і за вчора,
і за труд її, за спів.
Я люблю її простори,
і дочок її й синів.

І за волю ту залізну,
що не зна утоми й сна.
Я люблю за те Вітчизну,
що вона, це є вона.

1947.

* * *

О краю мій! Криваві урагани
під регіт куль в твоїх полях пройшли.
Землі твоєї і руїни й рани,
здавалось, невигойними були.

Де сміх звучав, і музика, і співи, —
провали стін дивились без кінця
й розбиті вікна, наче зір мерця,
в покручених дротах вітрів мотиви,

і люди-тіні... В воскових шоках
ні краплі крові і з печаттю муки
очей провали... Про минулий жах
все говорило. Вежі, віадуки —

один лиш прах. Цеглин розбитих гори
од міст і сіл лишила нам війна,
і все жалілось: «горе, горе, горе!...»
Та ми, не знаючи ні втоми, ані сна,

взялись за труд... І от минули дні,
і не пізнать обличчя України,
уже цвітуть електрики огні,
встають нові будови із руїни,

і чорне золото лине «на-гора»,
встають, мов казка, з попелу заводи,
і знов гудки пісні свої заводять,
що вже прийшла оновлення пора.

Весна прийшла! О краю мій, для тебе
і кров і піт, усе віддасть народ,

щоб знову ти до зоряних висот
здійняв чоло у вільне, в наше небо.

В полях твоїх кривавою ходою
пройшла гроза безумних лихоліть.
Ми засвітили сонце над тобою,
його повік нікому не згасить.

1947

ЗА СТАЛІНА Я ГОЛОС СВІЙ ВІДДАМ

Щоб линув день, як лине він над нами,
і мчали роки, сповнені життям,
щоб край сіяв зорею над віками,
за Сталіна я голос свій віддам!

Щоб не було і сліду від руїни
в поході нашім до чудесних брам,
за кращу з кращих на землі людину,
за Сталіна я голос свій віддам!

Щоб наш політ ніщо не зупинило,
щоб ширшав простір радісним ділам,
й летіли ми в майбутнє орлекрило,
за Сталіна я голос свій віддам!

Щоб на землі ніколи тьми не знали,
щоб вічне сонце усміхалось нам,
у дзвоні серця, серця і металу,
за Сталіна я голос свій віддам!

За те, щоб юнь не знала меж і краю,
щоб наших нив не рвав гарматний гам
од островів Курільських до Дунаю,
за силу нашу голос я віддам!

За те, щоб в світлім промені науки
всі таємниці одкривались нам,
щоб на землі не знали люди муки,
за славу нашу голос я віддам!

За те, щоб весни наші все рясніше
шляхи квітчали збратненим рядам,
за те, чим кожний з нас живе і дише,
за правду нашу голос я віддам!

За те, щоб пісня сонячно бриніла
в цвіту знамен, за все, що буде там,
куди ми йдемо, згуртовуючи сили,
за волю нашу голос я віддам!

І щоб пили ми щастя повну чашу,
щоб не було кінця ясним літам,
за силу, славу, правду й волю нашу —
за Сталіна я голос свій віддам!

1947,

* * *

Зазеленіли знов каштани,
і в птичій щебеті кругом,
немов співа зоря рум'яна
за голубим моїм вікном.

Душа, як пісня солов'їна.
Ось дім новий. Під шум машин
встає над саду верховини
на місці скорбному руїн.

Руїни... мов земля в крові вся
огнем розірвана до дна...
Як часто я на них дивився
з мого холодного вікна.

Та люди зоряні, орлині,
одного дня сюди прийшли,
і знов, цеглина по цеглині,
до неба дім цей возвели.

Я бачив рухи їх неквапні,
їх зір, що вірою сіяв,

коли їх піджаки у вапні
небесний промінь цілував.

Навік їх образ не погасне,
в душі моїй, як пісня, він.
Благословен, чий труд прекрасний
життя здіймає із руїн!

1947.

* * *

Сонце, мое сонце,
засвіти в віконце,
осіяй нам шлях.
Урожай багатий,
та за труд крилатий
зашуми в полях.

Щоб нужди не знати,
щоб пісням звучати
в рідній стороні.
Гей, життя зелене,
і у тебе й мене
слави трудовні.

Сили нам та сили
дайте, волі крила,
як дають оті,
з вічною красою,
Ганни Кошової
руки золоті.

О моя країно,
світла Батьківщино,
і пшениці й руд!
Славлю я щасливим
запорожця співом,
славлю гордий труд.

Кожного, хто чесно
йде у день воскресний,
в кого серце є,
хто забув утому
і в труді святому
долю додає.

І того, хто з нами
йде понад громами,
хто вказав нам шлях,
сповнений любові, —
славлю я, братове,
Сталіна в піснях.

1947

М. Т. Рильському

І от прийшов він, час побідний.
Та днів забудь не зможеш ти,
як обнімали брук ми рідний,
і вили бомби з висоти.

Летіли ночі, повні шалу,
і ти душею смертно блід,
як Україну залишали
ми, відступаючи на схід.

Ведуть до щастя знов дороги,
пройшла негоди зла зима.
Нема без втрати перемоги,
без горя радості нема.

1947

Уже над містом вечір лине
на крилах зоряних, ясних,
і за вікном шумлять машини:
шумить майбутнє в шумі їх.

І вірю я, так буде, буде,
я бачу їх у сяйва грі...
Вони летять, крилаті люди,
нових енергій владарі,

нащадки наші. Це для того,
щоб чула даль їх світлий сміх,
пройшли ми огненні дороги
і ще багато пройдем їх.

Летять вони без сліду втоми.
О дальня даль, о дальній час!
І крізь прозорії шоломи
їх очі дивляться на нас.

О, світ який у їхнім зорі.
Хвала осягненій меті!
Благословляють дальні зорі
застратосферні їх путі.

І я вітаю орлекрилик.
Яке це щастя, о любов,
що в їх тонких і ніжних жилах
шуміти буде й наша кров...

1947

Десь далеко кричать поїзди:
«Назавжди, назавжди, назавжди!»
Назавжди у нас сонце і квіти.
Будем гарно і весело жити.

Кожний рік, кожний день, кожну мить
будем жить, будем жить, будем жить.

Будем радісно, світло творити.

Хай шумить океанами жито,
сонце соком плоди налива.

Наша воля і правда жива.

Гей, поля ви мої соковиті,
краще вас та немає на світі.

Наші руки — це пісня сама.

Дужче нас на землі цій нема,
що стоптали сталеві копита,
що гарячою кров'ю полита,
що на ній і знамена й квітки,
що у зоряні лине віки.

Ми, освячені світлій меті,
пробиваєм для людства путі,
в край, омріяний в бурях віками,
що сія, як зоря, перед нами
без нужди і без реву гармат,
де людина людині — як брат.

І ні атомні бомби, ні сталь
не затьмарять омріяну даль,
як не в силі зима зупинити
і весну і барвистее літо.
В краю тому усе ж молоде,
Сталін, Сталін туди нас веде.

Сталін! Сталін! Гукають заводи.
І зірок золоті хороводи
його ім'я у радісній грі
із проміння складають вгорі,
їм у відповідь — зорі Кремля...
І летить у Комуни земля.

... 1947.

* * *

З руїни дім воскрес. Цеглину на цеглину
дбайливий будівник в невтомній праці клав.
Так встане із руїн і вся моя країна,
щоб розцвісти, як сад, у сяйві слави слав.

З руїни дім воскрес. Так у душі надії
встають із тьми страждань, і серце розцвіта.
Так після днів зими весняний вітер віє,
і після днів журби всміхаються вуста.

Благословен же той, хто від грози не никне,
і пісня, що летить до радісних небес.
З руїни дім воскрес, і сонце б'є у вікна,
як птиця золота. З руїни дім воскрес.

1947,

* * *

Шуме ялиновий, світе калиновий,
золоті жоржини — осені краса,
бродить моя пісня в шелесті діброви,
в дзеркалі Ірпіні тихі небеса.

Над лугами вітер мрії не домріяв,
скоро засіяють в небі янтари.
Поїзди на Київ, поїзди на Київ,
і крило шуліки тане у зорі.

Промені на віти, промені навскісні,
вже роса холодна впала на траву.
Я живу у фарбах, я живу у пісні
і в билині кожній я живу, живу...

1947

Радістю зір твій іскриться,
мій і усіх од пісень.
Сталін! І серце — як птиця.
Сталін! І серце — як день.

В синьому шумі раїни
серце моє розцвіта.
Сталін! Зникають руїни,
Сталін! Гуркочуть міста.

Сталін! І никнуть могутні
скорені простір і час.
Сталін! І руки майбутнє
в зорях простерло до нас.

1947.

Огнями надії і щастя повіті
живуть і цвітуть у мені,
як хвилі у морі, як зорі в блакиті,
як квіти у полі, пісні.

Живуть у мені і разом і нарізно,
як цвіту вишневого сніг.
І кожну з них я для тебе, Вітчизно,
у серці своєму зберіг.

В години труда і в години спокою,
і в час, як лютують бої,
у кожному серці відбийтесь луною
про Сталіна співи мої!

І ще я хотів би, як струни на лірі,
як срібний мотив солов'я,
щоб вічно лунали пісні мої щирі
про тебе, кохана моя!

1947

* * *

Я хочу радості і світла,
іти вперед, а не назад,
щоб і душа моя розквітла,
як повесні наш білий сад.

Я хочу пісні, щоб понесла
мене на крилах голубих,
щоб юнь моя у ній воскресла
в розгоні сонячних доріг.

Нехай чуття бурхливі ріки
несуть мене в життя блакить,
бо на землі блажен навіки
той, хто не тліє, а горить.

1947,

* * *

О Вітчизно! Могуттю своєю,
що чудеснії творить світи,
засвіти мое серце зорею,
сонцем думи мої засвіти.

Голубим і святим, неповторним,
що у серці твоєму сія,
засвіти ти вогнем животворним
мою душу, що вічно твоя.

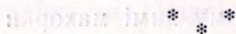
1947,

Хай пісня ця буде в житті не остання,
щоб старість моя, як і юність була.
У травах і росах, у вітрі світання
конвалія ніжна в душі розцвіла.

О гаю, мій гаю, о небо привітне,
і срібний тумане, і хвилі ріки,
хай вічно ця квітка в душі моїй квітне,
і вічно не в'януть її пелюстки.

1947

Робітники ідуть. Послухай їхні кроки.
Яка упевненість в ході швидкій гримить.
Вітають їх гудки і даль степів широких,
і неба синього незмірена блакить.

Робітники ідуть, і очі їх орлині
лиш дивляться вперед, де юнь весни ясна.
Вони торують шлях до щастя Батьківщині,
пориви в них одні і воля в них одна.

Складають їм пісні задумані поети,
любові в них чуття одвічно молоде.
Встають на тлі зорі гігантські силуети...
Робітники ідуть, це день, це день іде.

1947

Над шахтами лине задимлене небо
в огні заводському заграв.
Донець мій коханий, давно я про тебе
пісень голубих не складав.

Одкрили зорі золотії ворота
ми в битві за щастя своє,
і з попелу згарищ моя Третя Рота
в симфонії праці встає.

Все так же гудок свою пісню заводить
про нашу незламну могуть,
і друзі дитинства ідуть до заводу,
по вулиці Красній ідуть.

Я згадую в синьому димі махорки
про нашу весну дорогу,
і бачу вікно прохідної конторки
й незлічні сліди на снігу,
упевнені й рідні... І стежка вузенька
з гори до чавунки біжить,
де мчав я на санках хлопчиськом, маленьким
крізь снігу колючу блакить.

І станція та і вагони, вагони,
і гуркіт невпинний коліс.
І зір мій ясний, як у мареві, тоне...
Там жив, там любив я, там ріс.

1947

У невтомнім труді, як у грізних боях,
нас веде твоя доля орлина,
Україно моя, срібний спів солов'я,
шум заводів, моя Україна!

Буть такою тобі, як мрії, у сні,
що ми бачим, щодня, щогодини,
Україно моя, Дніпрельстану огні,
хвилі жита, моя Україна!

Безконечні шосе, і будинків ряди,
в морі світла міста, як жоржини.
Україно моя, повні щастя сади,
повні сонця, моя Україна!

Ти, як пісня пісень, у путі до мети,
мов кохана, що в серці єдина,
Україно моя, обеліски, мости,
світлі арки, моя Україна!

Твоя слава летить і за гори й моря,
круг землі, наче райдуга, лине.
У народів сім'ї, як між зір, ти зоря,
Україно моя, Україно!

1947

* * *

Вперед, о братове, ми з волею дружим,
і весни нас ждуть молоді,
мільйонно всі сили і мозок напружим
для щастя Вітчизни в труді.

Немає нам ліку, в віки ясночолі:
ми йдем, і мета в нас одна.
У шахтах, заводах, колгоспному полі
хай сяють нові імена.

В тиші кабінетів, як зорі в блакиті,
незлічно хай квітнуть вони,
як квіти в діброві, рососою обмиті,
у свіжому вітрі весни.

Хай кожний з нас стане, як велетень, дужим,
бо весни нас ждуть молоді.
Всі сили і мозок і серце напружим
для щастя Вітчизни в труді.

1947.

* * *

Твори, завжди твори, нехай летять хвилини,
і гомінкі міста шумлять, немов бори.
Для радості життя, для щастя Батьківщини
твори, завжди твори!

Криваві хмари зграй розвіяли багнети,
і одяга весна у квіти рідний край.
Ти, молотом дзвени, працюй, а ти, поете,
співай, завжди співай!

В земних пластах шахтар, учений в кабінеті,
наближуйте прихід прекрасної пори.
У гомоні ночей і днів звитяжнім леті
твори, завжди твори!

1947.

* * *

Не чекай натхнення, не чекай.
Подивись, вирує рідний край.
І встають будинків силуети
крізь ришковань мерехтливий гай...
Тут твоє натхнення, мій поете!

Іншого не буде і нема.
Хай лютує, казиться зима, —
все здолають людські теплі руки.
Хай звучать у слові сталі звуки,
стук сердець, як молодість сама.

Слухай, друже, як з руїни злої
в золотому молотів прибої
розцвіла гримлива висота.
Це колишні воїни-герої
підіймають сонячні міста.

Нам нема ні впину, ані меж.
Лиш в труді натхнення ти знайдеш.
Подивися, у тремтливій сині
рідні села крила соколині
простягли над попелом пожеж.

Це ж над нами сонце, що не гасне.
Все здола труда безсмертна рать.
Світе ясний, світе мій прекрасний,
я б хотів у пісні повсякчасно
лиш для тебе жити, не вмирать.

1947

* * *

Зелений день, степи шовкові,
і даль, що квітами буя,
і птичий щебет у діброві...
Це ти, о юносте моя!

Обабіч довгої дороги
і жита шум і шелест крил.
Мої смугляві босі ноги
топтали там гарячий пил.

У морі фарб тонули зори
і сонця сповнені були,
а навкруги Донецькі гори
у синім мареві цвіли.

Там вітряків далекі крила
кудись манили... Солов'ї...
Одна там юнка червоніла,
коли стрічав я зір її.

А днів летять нестримні коні,
гудками даль бринить, буя,
і вже мої сивіють скроні,
це ти, о зрілоste моя!

О юнь моя, далека мріє,
який я став тепер, дивись!
І тільки пісня не старіє,
така все юна, як колись.

1947

* * *

Любити Вітчизну, любити завжди,
поля її росні, зелені сади
і їй не жаліти за дні молоді
ні крові у битві, ні поту в труді.

Любити Вітчизну, любити завжди,
і села її і її городи,
і їй все бажання, пориви й думки
на світлій дорозі у світлі віки.

Любити Вітчизну, любити завжди,
для неї тісніше згуртуєм ряди
під лєнінським стягом, що вічний, як час,
під сталінським сонцем, що світить для нас.

1947

* * *

Хай молодість наша, свята і крилата,
іде по барвистій землі.
Ми — воїни щастя, ми — правди солдати,
нового життя ковалі.

Нам сонце сіяє, як усміх дитини,
і буде сіяти завжди.
І де ми проходим — зникають руїни,
на згарищах квітнуть сади.

Щоб дні Батьківщини були непогасні,
ми в праці зусилля злили.

І світяться вікна, як очі прекрасні,
де темні провалля були.

Ми зерно засіяли... Сповнені сили,
по бурях ми рушили в путь.

Де бронєю танки в просторах гриміли,
комбайни в житах попливуть.

І стане життя і привільним і пишним,
як небо весни голубе.

Веселкою в ньому і садом розкішним
я бачу, Вітчизно, тебе.

1947.

* * *

Лиш той епохи гідний,
хто влився в кроків мідь,
щоб край любить свій рідний,
свого Вождя любить.

Хто творить, а не ние,
не плаче без пуття
і обертає мрію
на сонячне життя.

Кого весна Жовтнева
на гори возвела,
у кого воля лева
і дужий літ орла.

1947.

* * *
Мріє моя, мріє, за зимовим сном
ластівка запіє над моїм вікном.
Ластівка запіє. Щастя несучи,
попливуть у небі журавлів ключі,

і заб'ється серце солодко мое
джерелом, що срібно в чистім полі б'є.
По ярках розтане туманами сніг,
розцвітуть фіалки у очах твоїх.

Хай весніють думи й пориви мої,
і в душі співають щастя солов'ї,
і приходить радість і кругом сія,
як моя Україна, райдуга моя.

1947

ТЕРИКОНИ

І поля, і мости, і вагони,
жайворонній задумливий спів.
Терикони мої, терикони,
піраміди донецьких степів.

Де чекали поля воскресіння,
і лиш коней копита гули,
покоління трудом, покоління
вас у синяву тут возвели.

В цій природі, що холодно скніє,
що постала від неї гроза,
і шахтарки смуглявої мрії
й під'яремної праці сльоза.

Це в підніжжі, а вище, а вище,
що, як прапор встає в небеса,
наших радісних днів боевища,
праці нашої вільна краса!

Ми йдемо у завітчані гони,
щоб і я оспівати зумів
терикони мої, терикони,
піраміди донецьких степів.

І встають, як мільйонів зусилля,
їхні постаті у вишині.

Я маленьким збирав тут вугілля,
щоб великим збирати пісні.

1947

МОСКВА

Для серця радянського в слові Москва
усе, чим любов наша вічно жива,
усе в цьому слові для кожного єсть
і сила, і слава, і воля, і честь.

Бо ж бились за неї і ми, і діди,
і прадіди наші в години біди.

І в серці звучать, як музика, слова:
«Увага! Увага! Говорить Москва!»

Де з неба мільярди небесних очей
шлють сяйво своє, де стоїть мавзолей,
де срібні ялинки на варті стоять,
туди наші думи, як птиці, летять.

На вулиці довгі лягла тишина,
скрізь темно у вікнах під крилами сна,
і тільки в одному огонь не погас,
там думає Сталін великий про нас.

Там думав він в час той, як буря гула,
щоб вільною вічно Вітчизна була,
там думає зараз у дзвоні годин,
щоб села й міста піднялись із руїн,

як фенікс із пепла, щоб радісний спів
у кожного з нас на вустах забринів,

як в сонця вогні далечінь молода,
і стала ще краща Вітчизна труда.

Москва! Ми з тобою єдине, одно,
як саяво, що шле те завітне вікно.
Ти — серце Вітчизни, по жилах твоїх
летить наша юність в вогнях золотих.

Летить з українських барвистих ланів,
з борів Білорусі, з кавказьких верхів,
з Далекого Сходу і синіх Карпат,
і кожному кожний соратник і брат.

Здружила нас спільна до тебе любов,
Москва, і за тебе пролита кров,
єдина дорога в щасливі літа,
і труд, і надія, і спільна мета.

І слухають зорі, і слухає світ
твоїх позивних мелодійний привіт.
Звучать, як музика, в ефірі слова:
«Увага! Увага! Говорить Москва!»

1947.

ЛЕНІН

I

Ленін, Ленін! Це ім'я, як щастя блакить,
як зоря, що встає над полями.
В день цей Ленін умер, але в вічності жить
буде він після нас, як між нами.

Ленін, Ленін! Це ім'я у серці звучить,
як задуманий подих світання,
наче ратної сурми задимлена мідь,
що скликає когорти повстання.

Це ім'я в нас живе наяву і у сні,
і гримить до далеких віддалин.

Ленін, Ленін, — це крила народу ясні,
що продовжив великий наш Сталін.

II

Ленін — це поклик до бою,
Правди окрилений стяг,
Ленін — зорі золотої
Сяйво, немеркле в віках.

Ленін — весни світової
Росяний світлий прихід.
Це — перемога над тьмою
Радості сонячний світ.

Ленін — це слава Вітчизни,
Кращий з людей між людьми,
Похід до сонця залізний,
Ленін — це Сталін, це ми.

1947

ОГНЕННІ ДОРОГИ

Поема

ПРОЛОГ

Огненні дороги, огненні дороги,
повні горя й муки, бурі та тривоги.
Будете ви снитись довгі мені роки,
Огненні дороги, грізні та широкі...
Скільки йшло відважних та по вас з боями,
тих, хто день безсмертя засвітив над вами...
Скільки їх упало і пройшло до краю,
кращих я героїв на землі не знаю.
Як сіяли гордо, рівні й непогасні,
під шоломів сталлю очі їх прекрасні
в час, коли ступали по степах громових
юні їхні ноги в чоботях керзових...
Йшли вони з аулів, що в горах високих,
з Азії просторів їх звучали кроки,
йшли, шлючи додому свій привіт коханим,
там, де даль синіє тихим океаном,
йшли вони невтомно світлою ходою,
де Балтійське море шле свої прибої.
Йшли вони крізь грози, йшли вони без краю,
од Дніпра і Волги, Дону і Дунаю.
О, якої пісні та про них складу я,
про високу душу, про любов святую
до землі своєї, де вони ходили,
берегів пахучих, де росли й любили.
Снились їм берізки, верби і ялини,
пальми й кипариси отчої країни,
снилися їм очі, рідні і кохані;
їх шинелі сірі маяли в тумані,
і вогонь невпинний слали в ніч прокляту
в місячнім промінні їхні автомати.
Похід їх розриви грізно зустрічали,
в небі над полками чорні хмари мчали,
і пливли без краю в смерті океані
юнаків Вітчизни лиця осіянні.
Йшли і залишали братнії могили,
й наче за плечима крила в них шуміли...
Йшли вони нестримно в далі, повні гула,

затуляли тілом кулеметні дула,
падали під танки в скреготі металу,
і вогнем гранатним смертю смерть зривали,
поки засіяло сонце перемоги.
Огненні дороги, огненні дороги...
Як тоді вітали всі ми дні воскресні,
йшли в піснях додому воїни чудесні,
юні переможці. Але з них багато
більше вже не прийдуть до своєї хати.
Ми живих стрічали... Але тих не буде.
Тож братів загиблих не забудьте, люди!
Більше вже не пройдуть по степах шовкових
юні їхні ноги в чоботях керзових,
не всміхнуться очі, не обнімуть руки
тих, кого любили, в вічні дні розлуки.
Не в одному місці, не в одній могилі
сплять вони, де Одер котить темні хвилі,
де Дунай, де Вісла, Волга і Славута,
сплять вони, де Шпрее хвиля лине люта.
Путь вони скінчили у кривавім гарті,
і стоїть Безсмертя біля них на варті.
А живі — за працю. Рідний край з руїни
підійма до сонця їхній труд орлиний,
щоб життя розквітло без журби й тривоги
там, де гуркотіли огненні дороги,
і вставали дими з края і до края,
де лилась не марно юних кров свята.
Вийду на дорогу в нічку весняную,
зашумує жито, — голос їх почую,
засіяють зорі, — очі їх побачу,
тихими сльозами я по них заплачу...
Краю, мій ти краю! В сяйві небокраю,
ті, що впали, з нами, знаю, знаю, знаю,
зводять над полями їх прозорі руки
і мости, і мури, й сині віадуки,
й димарі, і вежі, й золоті оселі,
у тумані мають сірі їх шинелі,
не в крові, а в вапні... юні, юні, юні,
будете ви з нами жити у комуні,
у містах, що встануть з краю і до краю,
бо в цеглині кожній ваша кров свята.
Ми взялись до праці, бо до неї звичні,
ми живі, щоб з нами ви сіяли вічно.

Ой, широкі шляхи, голубі, запашні,
 ви вели нас до щастя, до слави,
 всі у сонці й квітках, а тепер у огні,
 а тепер ви у бурях кривавих.

Де шуміли сади, де літали орли,
 де жили ми усі без печалі,
 в небо дула зенітки тривожно зняли,
 гострим криком наповнили далі.

Все на схід і на схід наші армії йдуть,
 відступають по рейках заводи,
 світить місяць бійцям у криваву путь,
 вітер пісню журливу заводить.

Та ми прийдем назад, але зараз — на схід...
 Впали перші офіри Вітчизні.
 Гордий Львів у крові, і об Київський щит
 б'ються хвилі фашистські, залізні.

Хай ще ніч залива чорноморські міста
 і над Волгою свастики зграї, —
 Сталінграда щита не проб'є темнота,
 свою силу об нього зламає.

Кличе сурма в вітрах, і на огнений шлях
 допомога іде од Уралу,
 допомога іде по сибірських степах,
 перемоги година настала.

Ось піднявся багнет, чорний хряснув хребет,
 і на захід пішла канонада,
 наче буря свята, до омріяних мет
 од священних руїн Сталінграда.

Многострадні міста ми звільняєм од пут,
 з ними будем ми жить не нарізно.
 І гуде із Кремля за салютом салют,
 б'ється радісно серце Вітчизни.

Далі дихають грозою
в перекличці огневій...
Із донецького забою
він пішов на смертний бій.

Полихає у загравах
безперервний грім гармат.
У руках його смуглявих
нерозлучний автомат.

Од пожарів небо чале,
вся в огні героїв путь.
І на місце тих, що впали,
знов живих ряди встають.

Україно, Україно,
наше щастя молоде!
«Уперед полком єдиним
більшовицька сила йде» *.

Ми зламали ката в герці,
до Дніпра надходить бій.
Відсіля з журбою в серці
відступав на схід Андрій.

Догоряла даль жемчужна,
хвилі плакали у млі.
І летіла пісня тужна
про Дніпро і журавлі.

А тепер... Співай, Андрію,
серце, радісно співай!
У лице вітрами віє
дорогий коханий край.

Ти здійснилася, о мріє,
до Дніпра підходить бій.
У крові шинель Андрія,
у крові ворожій, злій.

* З «Пісні про Сталіна» М. Рильського.

Лине пісня, вітер віє,
лине пісня в висоту.
От і берег. Пий, Андрію,
з каски воду золоту.

Навколо сон; лиш вартовії
не сплять і дивляться у тьму.
Тому згадалася Росія,
долини Грузії тому,

тому Донеччина кохана
і терикони в вишині,
а той в степах Узбекистану
летить у мрії на коні.

Який вогонь у небі тоне,
не спиться, мабуть, і йому.
У сяйві блиснули колони, —
то дім ЦК КП(б)У.

Там члени партії сталюї
по сходах радісних ішли.
А зараз де вони? Для бою
вони шинелі одягли.

Їм сонце слало під повіки
свої привіти золоті.
Багато з них уже навіки
лягли на огненній путі.

Рука кохана і ласкава
не стисне руку їм в квітках.
Так слава ж мертвим, вічна слава!
Живі прийшли сюди в громах.

III

В лице їм бив гарматний жак
у вихорі металу.
Вони нестримно на плотах
Дніпро перепливали.

У тьмі шаліли вороги,
усе ревло, гриміло,
і кулі рвали навкруги
Дніпра холодне тіло.

Все ближче берег. Там, на нім
їм зачепитись треба.
Прожектор сяйвом золотим
показував у небо.

Ось і кущі. Земля вогка
клекоче під ногами.
Бійці на березі. «Ріка
за нами вже, за нами!» —

Шепоче хтось. Слова, як спів,
і віти верб крізь дими,
неначе руки матерів,
схилилися над ними.

«Привіт вам, діти!» Висота
над ними громом лине.
«Привіт вам, діти!» Це віта
героїв Україна.

І крик гуде: «Це ми ідем!»
Од краю і до краю.
І на вогонь вони вогнем
У тьмі відповідають.

За кров братів, за гніт тяжкий
уже прийшла відплата.
Лежить за каменем Андрій
і строчить з автомата.

IV

Київські каштани, київські каштани...
Йдуть полки червоні в сонці, у піснях.
І од щастя серце у Андрія в'яне,
І сіяють сльози радості в очах..

Ось бульвар Шевченка. Як шумлять тополі...
Йдуть бійці веселі, лине гомін, сміх.
Їх цілують люди, вирвані з неволі,
і худенькі руки обнімають їх.

Хай руїни хмурі, — щастю быть тут знову,
все кругом воскресне, що пожер вогонь.
О, прийми ти, земле, ти привіт Хрущова,
сина, твого сина, вірного твого.

З ним сюди крізь бурі вів полки Ватутін,
крок їх переможний по степах гримів.
Нашої нікому не зламать можуть,
з дужих рук не вирвать наших прапорів.

Молоді обличчя. Даль на захід кличе,
і гуркочуть танки, і шляхи гудуть.
Мариться Андрію дальній дим, Лисиче,
крізь Берлін до нього лине дальня путь.

Йдуть полки на захід. Київ вже за ними,
йдуть полки на захід крізь гарматний дим.
Їх ніщо не спинить. Кроками стальними
йдуть вони невпинно. Слава ж, слава їм!

Бій за боєм, бій за боєм...
В бурі до мети,
мов іде Андрій за боєм
крізь глухі пласти.

І гримить здаля і зблизька:
«Слава владі Рад!»
У руці не кайло блиска, —
вірний автомат.

Я дорогами твоїми
йду у морі мрій,
мій донецький побратиме,
Гайовий Андрій.

За тобою серцем в'яне
дівчина твоя,
дівчину твою Оксану
оспіваю я.

В чашечках конвалій роси,
це її журба.
Сині очі, русі коси,
стрічка голуба.

Довгих вій таємні тіні,
мови срібний звук,
руки — крила лебедині,
білі крила рук.

Як іде, пливе, неначе
лине по землі...
А навколо бій гарячий,
в небі — кораблі.

І в огні Андрій... Оксано,
крізь пекельний бій,
крізь кривавії тумани
пройде милий твій.

Ти обнімеш рідні плечі,
і уста — в уста.
А на грудях молодечих
Зірка Золота.

Буде солодко — не гірко,
все цвіти, цвіти.
І сама, неначе зірка,
засіяєш ти.

V

Йде Андрій од бою і до бою,
нерозлучних друзів має він.
Що один з Рязані золотої,
з батьківщини Сталіна один.

Вірні друзі. Костянтин Берізкін,
Зорешвілі Симон. Поруч них
в очі тьми Андрій огнями блиска
і вперед іде в вітрах тугих.

Ні тривоги в серці, ні розгуби,
хоч навколо кулями січе.
У бою Андрієві так любо
відчувати другове плече.

VI

Солдати, солдати, солдати...
«Вперед за Радянський Союз!»
Підвівся приклад автомата
і в череп ворожий угруз...

Огнями і кров'ю все бризка:
«В атаку! В атаку! На бій!»
Біжать Зорешвілі, Берізкін
і з ними Андрій Гайовий.

Як буря, Гроза перед ними:
«За Сталіна, друзі, вперед!»
Крізь гуркіт розривів, крізь дими
блищить за багнетом багнет.

«Нас буде сьогодні, браточки,
вітати салютом Москва!»
І лави ворожі на клоччя
могутній удар розрива.

Грає вітер на віолончелі,
в небі сонця багряна печать.
І на захід зелені шинелі
од радянських багнетів біжать.

«Не втечуть!» Грає вітер, із неба
б'є в нападників злива вогнів.
«Так і треба катам, так і треба!»
лине вітру захоплений спів.

«Так і треба катам». Це — тополі.
«Так і треба...» шумлять комиші.
«Щоб ніколи у нашому полі
не блищали ворожі ножі!»

І гуркочуть грозово гармати,
грає сурми осяяна мідь,
і розпечений вітер відплати
над полями на захід шумить.

VII

Стоять замріяні могили,
у зорях неба береги.
Гармати рев свій зупинили,
і тихо стало навкруги.

Лиш пісня лине солов'їна
у ароматнім морі мли.
«Це — ти, Західна Україно!
До тебе знову ми прийшли.

Ти наших кроків чуєш звуки,
твоеї волі лине час».
І золоті над полем руки
вже простягає Львів до нас.

VIII

Минає час, як моря хвилі,
і на гарматний бою дзвін
ідуть Берізкін, Зорешвілі
і Гайовий, — немов один.

Пливли за ними тіні ночі
під рев і регіт канонад.
Сльоза туманила їм очі,
й вони клялись прийти назад.

І от прийшли, немов з туману,
по кров'ю зрошеній путі,
й відбили сині хвилі Сяну
бійців шоломи золоті.

Крізь холодні гони і крізь милі,
крізь грозові хмари і вітри
жде смуглява ненька Зорешвілі
над тремтливим дзеркалом Кури.

І в чеканні наче виростає
вище хмар до неба вишини,
і з-за гір високих виглядає
свого сина, сина з чужини.

Друга мати встала з-поза гаю,
довго, довго дивиться на шлях
і в сльозах Берізкіна чекає,
наче з бронзи вилита в віках.

Мов з туману, дивиться крізь вії —
день над нею, день заплomenів,
у лице їй синя дальь Росії
і прощальні крики журавлів.

Посмутніли дальні небокраї,
шелестять осінні янтари.
Над копрами сина виглядає
Гайового мати на зорі.

Зір її в холодних далях тоне,
в голубій донецькій висоті,
а під нею мріють терикони,
і шумлять діброви золоті.

Пропливають хмарні хороводи
над простором збурених степів,
і синів-героїв із походу
виглядають трое матерів.

Іх вони зростили для Вітчизни,
для борні за неї віддали.
І стоять і чують гул залізний...
Там сини, що б'ються з морем мли.

Блискотять під ними срібні ріки,
туманіють хвилі ковилів,
й злився з їхнім образом навіки
вічний образ наших матерів.

Протинає промені навкісні
їх сльоза, солоні і терпка.
Ні, не марно згадується в пісні
отчий дім і матері рука.

Гудуть гармати у тумані,
все далі й далі грізна путь.
Чекають воїнів кохані,
батьки і сестри юних ждуть.

Під ноги їм проміння стеле
осіннє сонце з висоти.
Чекають їх міста і села,
чекають ріки і сади.

І наче кличе даль орлина
і сяйво зір, і вітру спів.
Це зореносна Батьківщина
жде з перемогою синів.

Наче в тьмі промінням тане
хати рідної вікно,
а сини уже за Сяном
і за Віслою давно.

Линуть простором безкраїм,
проганяючи біду,
і за тихим за Дунаєм
чути грізну їх ходу.

І гуде гроза кривава,
в блисках неба висота.
Жде визвольників Варшава,
кличе Прага золота.

Воля Сталіна єдина
їх веде в останній бій.
Йдуть на захід без упину
Симон, Костя і Андрій.

Йдуть крізь огненні гони,
що на захід простяглись...
Наших воїнів мільйони
в їхнім образі злились.

Х

Все далі когорти відплати,
хитають їх кроки поля,
за ними синіють Карпати,
під ними Європи земля.

Їх шлях, як судьба, непреложний,
пожарів на обрії мідь,
і заходу вітер тривожний
в обличчя Андрія шумить.

Руїни розбитих будинків,
картини усі не нові,
і падають перші сніжинки —
і тануть в калюжах крові.

І дзвони — назустріч колонам,
бо радість змінила одчай.
Це польське військо з червоним
іде визволяти свій край.

Ідуть переможці, герої,
сіяють шоломів моря.
І слава радянської зброї
над світом встає, як зоря.

І кроки лунають по бруку,
завзяття горить у очах.
Костюшко їм з вічності руки
для братніх обіймів простяг.

Навіки визвольникам слава!
Не вернеться горе назад.
Вітає героїв Варшава
під радісні крики «Віват!»

Віват! А полки усе далі,
все далі, все далі в бої.
На захід у вихорі стали
несуть вони стяги свої.

Ідуть, і їм краю немає,
як далі немає кінця.
І Сталіна воля єднає
їм думи, і руки, й серця.

XI

Як оспівати вас, якими
словами, що в душі моїй,
мої чудесні побратими,
і Костя, й Симон, і Андрій.

Їх силуети над полями
малює кров'ю небокрай,
і золотими їх зірками
нагородив коханий край

за грізну ніч, коли Славуту
вони в огні перепливали,
що відбивали бурю люту,
що в битві першими були.

А ніч гуде. В розбиті брами
шумлять вітри, і ви в вітрах.
Мечі прожекторів над вами
схрестились в темних небесах.

Чужі доми, чужі панелі,
шосе німецького змія.
І у простреленій шинелі
між вами пісня йде моя.

Я бачу вас крізь грізні милі,
де йдуть звияжніі полки:
орлиний профіль Зорешвілі,
неначе врізьблений в віки.

І Гайового карі очі,
що бистро дивляться удаль,
і стан Берізкіна дівочий,
шоломів ваших рідну сталь.

І ваші плечі, ваші руки,
що піднялись, немов одна,
і ваших серць я чую стуки,
любов'ю сповнених до дна.

Я бачу вас крізь грізні далі,
як мрію огненну мою,
і на поході, й на привалі,
і у смертельному бою.

XII

Пройшла зима — і знов весна
настала солов'їна,
а битва йде, гримить вона
все ближче до Берліна.

Це бій за день. «Життя, живи!» —
неначе лист шепоче,
і виглядають із трави
фіалок сині очі.

Вільніше дихають квітки,
ясніше між гілками
там, де проходять вояки
з червоними зірками.

Там, де у громі батарей
майнули їх обличчя,
в садах ще дужче соловей
свою кохану кличе.

Для вас пісень усіх слова,
о діти перемоги!
Там веселіш росте трава,
де пройдуть ваші ноги.

Ведуть метеликів рої
барвисті хороводи,
і веселіше ручаї
несуть солодкі води.

XIII

Хто це в задумі з багнетом стоїть...
Місячний промінь на касці горить,
вій оксамитних під сталлю розмах,
зорі відбилися у темних очах.

В споминах тихих, як сон, голубих,
небо Донеччини світиться в них,
дальній ночі в загравнім огні,
очі дівочі і айстри сумні.

Куля черкнула по касці... пора...
Десь загриміло грозове «ура»,
в плечі неначе штовхнула рука,
й вітер атаки поніс юнака...

Блиснуло в очі... Удар він одбив.
В серці клекоче невиданий гнів.
Штик його з рипом ввійшов, як у сніп...
Тільки удари, прокляття і хрип...

Ворог хитнувся, одхлинув, тіка,
кров заливає шинель юнака,
чорна, ворожа, липуча, густа...
Кров'ю пожарів цвіте висота.

Наші збороли. Все далі їх путь.
Чорні руїни од кроків гудуть,
топчуть холодні асфальти доріг
тисячі, тисячі, тисячі ніг...

Каски, колеса, гармати, штики,
і прикривають полки літаки,
очі прожекторів, гомін і дзвін...
Хлопець донецький іде на Берлін...

Небо сіріє, світає кругом,
впала ранкова роса на шолом,
фарби зорі осіяли блакить,
вітер із сходу привітно шумить.

Вежі похмурі, чужі дерева,
зрошена кров'ю прим'ята трава...
Блиснуло сонце на дальнім крилі...
Идуть юнаки по німецькій землі.

XIV

Сьогодні знов салют. Цілує вітер вії.
Він і тебе віта, земляче мій, Андрію.
І тисячі таких, як ти, за славний бій,
о юносте моя, товаришу ти мій!

Ти стільки міст звільнив, пройшов доріг без ліку,
в лице тобі встають гармат залізні крики,
а ти все йдеш у поході до зір,
донецької землі смуглявий богатир!

А там далеко десь село твоє і школа,
де вчився ти і ріс, вступив до комсомола,
і шахта рідна та, і темний той забій,
де вугіль ти довбав під кайла спів дзвінкий.

Там рейок срібний гул, вагони в вічному русі,
од гуркоту коліс усе двигтить кругом.
Там з перемогою чека тебе матуся
і дівчина твоя за голубим вікном.

Оксана звуть її. А ти все йдеш... Оксана...
мов крила простяга з далекого тумана
вона услід тобі... а ти все йдеш і йдеш...
І зір її цвіте у гуркоті пожеж,

як синій пролісок... Важкі твої дороги,
і ратний труд важкий... Та не стомились ноги,
і не тремтить рука. Все той же гострий зір,
бо у Берліні жде ще недобитий звір.

XV

Ідуть обідрані, ідуть замучені,
з землею рідною давно розлучені,
худі, похилені ідуть із виру мли,
їх наші воїни з неволі вирвали.

Ідуть з Полтавщини, ідуть з Донеччини,
на землю рідною, весною вклетчану,
ідуть з Орловщини, ідуть з Рязанщини,
не знали люди ще такої ханщини.

Ідуть, хитаються смутними тінями,
між ними дівчина з очима синіми.
Ідуть з Чернігова, ідуть із Києва,
між ними дівчина, зоря Андрієва.

На личко білее в сльозах дивлюся я,
на брови чорнії, на коси русії...
А мимо в далі йдуть, у неосяжній
полки визвольників, полки звитяжній.

А зір шукає все... о сні жемчужній!
Знайшла... хитнулася... постій, хвилиночка!
«Андрій! Андрієчку!..» і, мов билиночка,
з плачем поникнула на руки мужній.

«Я небо в очах твоїх бачу...»
«Оксано...» «Андрію, я плачу...»
Як довго я ждала на тебе,
поблідло в очах моїх небо.

Його сповивали тумани,
воно вже губило надію.
І от ми зустрілись...» «Оксано!»
«Андрію!..»

XVI

Упав Берлін. Іще боями
гула розвихрена земля,
а вже з барвистими квітками
вступала тиша на поля.

І сходив мир на доли й води
і в гарячковий стук сердець.
Удари з заходу і сходу
сказали ворогу: «Кінець!»

Кінець! Незборна правди сила;
замок гармат охриплий спів.

Кінець! І тиша оглушила
людей, що звикли до громів.

І всі звели до сонця чола,
що довго снилось їм у млі.

І стало тихо так навколо,
мов не було іще ніколи
такої тиші на землі.

XVII

Одгула боїв утома,
буря одгула.

Поверталися додому
переможці зла.

Йшли, мов ковані з металу,
вранці, на зорі.

Їх кохані зустрічали
й сиві матері.

Скільки щастя, скільки сили!
Як же любо їм!

Прапор наш червонокрилий
вище вознесім!

Сплетемо тісніше руки,
станемо в ряди.

Солов'їні в серці звуки,
радості сади.

За шоломами шоломи, —
це весна прийшла.

Поверталися додому
переможці зла.

Небо сине і високе.
Сонце, квіти, спів...
Крок Андрія в бурі кроків
радісно гримів.

А над ними пропливали
горді кораблі.
«Слава Сталіну!» лунало
по усій землі.

Слава ж тим, хто в час тривоги
все віддав, що міг,
і на огненних дорогах
за життя поліг.

Не пішли вони в нікуди,
промінь їх не згас.
Їхня пам'ять вічно буде
жити поміж нас.

Поміж нас їх кроків звуки
радісно гудуть.
Їхні світлі, рідні руки
прапори несуть.

Сяють гордо їх багнети,
лине їхній сміх.
Міст щасливих силуети
світяться крізь них.

Зріють вишні і черешні,
видно веж ряди,
і шумлять про дні прийдешні
золоті сади.

XVIII

На шахті знов Андрій. Вже воду відкачали,
і вугіль на-гора здіймає знову труд.
Донеччино моя, країно криці й руд,
змінили ми багнет на молота і рало.

Вагончики гудуть. І врубова машина
вгризається в пласти, її веде Андрій,
і очі, як сонця, з-під бархатових вій
сіяють і цвітуть, і дзвін і гомін лине

в продольнях між Дінцем. Оновлений весною,
шумує рідний край, електрики огні
сіяють на землі, як зорі, в вишині,
і села і міста встають з руїни злої.

Ще дужчі будем ми. Щодень нові будови
і перемог нових зростає гордий ряд,
хвилює нам серця, як пісня з естакад,
і домни сяйво шлють у небо пурпурове.

Веде до щастя днів дорога осіянна,
і тільки сниться гул од огнених доріг.
З роботи йде Андрій, його чека Оксана,
і мати радісна виходить на поріг.

Всміхається Андрій. Навколо мир і спокій,
і все, до чого йшов, що в серці він беріг.
І вітер молодий йому цілує щоки,
і айстри під вікном вклоняються до ніг.

Десь звучать гарматні звуки,
лине птиці срібний крик.
Він бере у смуглі руки
білий вишитий рушник.

І немає щастя краю,
наче так було давно.
Тихий вечір заглядає
у замріяне вікно.

І од серця лине з серця
теплим променем любов.
А Дінець дзвенить, сміється
в шумі синьому дібров.

ЗЕЛЕНИЙ СВІТ

* * *

В диханні заводів, у криках гудків
лети, мій закоханий спів,
лети і дзвени про життя золоте,
що скоро для нас зацвіте.

Воно уже близько. Вітає вже нас
в століттях омріяний час.

У кожній цеглині, у мурах будов
його розливається кров,

гримить в наших кроках, у наших піснях
і пахне весною в садах,
підносить і кличе в ясну далечінь
досягнень, дерзань і хотінь...

Вітчизно! Ми зробим такою тебе,
якою ще ти не була.

А небо в піснях голубе, голубе,
а даль у квітках розцвіла...

1947

* * *

Шуми, шуми, життя могутнє,
над краєм сонячним крильми!
Міст із сучасного в майбутнє
будуєм ми.

Щоб райдугою в високості
сіяв і в вічності не згас.
Щоб люди йшли по тому мості
і світло згадували нас.

1947

* * *

Я так люблю жагуче літо
і даль і зоряну блакить,
коли вночі в вікно розкрите
таємне листя шелестить.

Коли все спить, і вежі й брами,
і горе й щастя в млі тонкій,
і бродить місяць над домами,
неначе срібний вартовий.

Коли спадає денний порох,
стає повітря як вино,
і входить вічність, вся у зорях,
в моє розчинене вікно.

1947

* * *

Співають птицями діброви,
шумлять, хвилюються жита,
і соняшник золотоголовий
лице за сонцем поверта.

Над ним пливе гаряче небо,
проміння сповнене огнем,
І я, мов соняшник, до тебе
все повертаюся лицем.

1947

* * *

Вітчизно, хай спів мій у хорі земному
на площу Червону, де мури Кремля,
летить у проміння вінку золотому
до того, хто наші серця окриля,

за ким ми йдемо і кого прославляєм
невтомним трудом, ідучи до мети,
що сяє уже за близьким небокраєм...
До рідного Сталіна, пісне, лети!

Хай серце співає разом із тобою
про генія людства в цей сонячний час.
Для праці святої, для слави, для бою
він дав тобі крила, як кожному з нас.

1948

* * *

Тремтить на сонці листя клена,
каштанів цвіт давно одцвів.
О тишина моя зелена,
о дальній гуркіт поїздів!

А в неба синім океані,
що над тобою, гаю мій,
уже зорі човни багряні
пливуть на захід золотий.

Вони, як мрія легкокрила,
їх далечінь віта земна,
і голубі хмарок вітрила
над ними вітер напина.

1948

Не огні досвітні, —
не пісень прибій, —
шуми хвиль блакитні
у душі моїй.

Я таким прозорим
ще не був од мрій.
І зоря над морем
і в душі моїй.

1948

О море могуче, і вітер, і тучі,
і чайки квиління сумне,
і гори Кавказу!.. Один я на кручі,
і сонце цілує мене.

О море могуче, люблю я жагуче
безмежні простори твої,
ці сині дороги, що линуть сліпуче
в далекі південні краї.

Квітучі долини, в снігах верховини
суворих задуманих гір,
пісні невідомі, мов плач віоліни,
й горянки смуглявої зір.

Тут люди, як птиці. Абхазіє, ти це!
Усе тут цвіте і сія,
мов райдуга вічна... Та все мені сниться
далека, Україна моя.

І хвилі Дніпрові, й пісні вечорові,
і крики привітні гудків,
де, сповнений гніву і гніву й любові, —
я в битвах свій край боронив.

Де йшов я крізь бурі у далі похмурі
під крики зеніток у тьмі,
і муром на мурі, і муром на мурі
вставали руїни німі.

Там все оживає, о краю, мій раю,
не марно ти лив свою кров.
У пісні я руки тобі простягаю,
моя неповторна любов!

Лети, моя пісне, за гори й долини,
туди, де побачив я світ.
І пісня над морем летить на Вкраїну,
і хвилі шумлять їй услід.

1948

* * *

Ясні зорі, тихі води,
далина орлина,
за заводами заводи...
Це — моя Вкраїна.

По містах і селах люди,
як сім'я єдина,
і зірки у них на грудях...
Це — моя Вкраїна.

Ой, поля, поля ви ратні,
ночі горобині...
Одгули громи гарматні
на моїй Вкраїні.

І, звучи в життя безкрає,
у простори сині,
слово Сталіна лунає
на моїй Вкраїні.

1948

* * *

На сопілку вечір грає,
і каштани ронять цвіт.
Гей, вишневі небокраї,
голубе хитання віт.

Трави росяні, пахучі,
як дихання юних літ,
і в багрянім небі тучі,
солов'їний світ.

Серце, голосом трембіти
людям промовляй!
Як тебе та не любити,
мій коханий край!

1948

* * *

Я знову був у мавзолеї,
я бачив Леніна. Це він
над світом стяг землі моєї
підніс до сонячних вершин.

І він і той, хто над віками
неначе сурми срібний звук,
хто взяв цей стяг разом із нами
з безсмертних Ленінових рук.

Він клятву дав, і над світами
вона залізно попливла.
Ілліч живий, бо Сталін з нами
його продовжує діла.

1948

Сяйво шле висота
на зелені жита,
у вікнах із пісень
лине день, лине день.

Я огонь його п'ю,
пахнуть трави в гаю,
і зозуля кує
про кохання моє.

І у сонячну путь
люди радісні йдуть.
О, якби-то я міг
жити вічно між них!

1948

О краю мій рідний, як сонце цвіти
в душі моїй, повній тобою.
Як райдуга світла, в майбутнє мости
встають над руїною злою.

Це ми возвели їх, щоб ними іти
до сонця в єдинім пориві.
Так сяйте ж, огні золотої мети,
шумуйте, міста гомінливі.

Це наша Вітчизна встає до висот
звитяжно над гори, над води.
Енергію щастя звільняє народ
із мертвих енергій природи.

1948

ПІСНЯ

Крик гудків залізної
й радісно буя.
О моя Вітчизно,
пісне ти моя!

Ти зоря, ти небо,
вільна од ярма.
Кращої від тебе
на землі нема.

Горда в небезпеках
сяйвом веж і брам,
у краях далеких
снилась ти синам.

Снилась їм крізь блиски,
крізь важкі бої,
і твої берізки
й солов'ї твої.

Снились їм кохані,
їхній плач і спів,
в жита океані
крик перепелів.

Одлунали громи
лютої війни,
і прийшли додому,
та не всі сини.

Їх лягло багато
під огнем гармат.
Ой, не прийде тато,
ой, не прийде брат.

Впали на дорогу
у своїй крові.
Їхню перемогу
принесли живі.

Мати-Батьківщино,
це тебе вони

підвели з руїни
та твої сини.

Підвели, о Мати...
знову вільний шлях.
Не гудуть гармати
на твоїх полях.
Там, де кров пролита
під гарматний трім,
розшумілось жито
колосом густим.
В небі неозорім
літаків ключі,
і міста, як зорі,
сяють уночі.

1948

* * *

Мерехтять над лісом блискавиці,
вітер віє лагідним крилом,
і зійшов у блиску міді й криці
вартовий небесний над селом.

Ах, ти ніч!.. Душа в простори лине,
і так свіжо й синьо так кругом.
Пропливають зорі України
над моїм розчиненим вікном.

Я дивлюсь на них крізь далі ночі.
Де їм міра і число і край?..
Зорі, зорі, ви, неначе очі
тих, що впали за коханий край.

1948

* * *

Вітер кучерявий, росянії трави,
як щебечуть птиці, як шумить наш сад,
у вікно розкрите ніжно і ласкаво
посилає квітів гострий аромат.

Я дивлюсь у небо, дальнє та широке,
де летять у безвість зоряні світи,
і встають в уяві неповторні роки,
пройдені навіки юності мости.

Як ішов я ними в грізні небезпеки
крізь вітри криваві за народ на бій...
Як вони прекрасні, як вони далекі,
тільки сяйво їхнє у душі моїй.

1948

* * *

Шумлять сади, і день вирує...
Лиш сняться огненні путі...
О рідний Києве, люблю я
твої квартали золоті.

Не б'ють зенітки в синь громами
у Ботанічному саду...
І я, щасливий до нестями,
по бруку рідному іду.

Блакитні, чорні, сині, карі...
На сонці сурм сіяє мідь.
Я на Шевченківськiм бульварі,
де Ленін мов живий стоїть.

Стоїть, і наче в вічність лине,
де даль у сяйві потопа...
Єдині Русь і Україна
під знаком молота й серпа.

1948

КОЛИ СВІТАЛО

БАЛАДА

Вони його спіймали край вокзалу
і кинули, безсилового од ран,
в глухий підвал... Водою і металом,
як люті пси, вони його терзали,
а він мовчав, маленький партизан.

Вони по нім підборами гриміли,
мов крізь туман, звучав глузливий сміх...
І як його не мучили, не били, —
він повен був для них страшної сили,
не видав він товаришів своїх.

Минала ніч, пливли години хмурі,
а він в кутку тоненько так стогнав,
пригадуючи дні свої безжурі...
«Прощай, Вітчизно!..» — на холоднім мурі
він перед смертю кров'ю написав.

І бачив він в останню хвилину,
коли спиняло серце кволий біг,
ую в квітках щасливу Батьківщину
і радісних ровесників своїх...

Вони з книжками йдуть до школи тої,
де вчився й він, і чутно їхній спів,
що у садах віддзвонює луною...
Іх школа жде привітно під горою.
Своє життя за них він положив.

Помер маленький... Почало світати...
Він, як живий, біля стіни лежав...
Йому на грудях рук не склала мати
Лиш сонця промінь крізь залізні ґрати
на мертвий пальчик, як сльоза, упав...

1948

Знамена радісно-червоні
ми пронесли крізь бурі злі.
В полях іржуть залізні коні
моєї рідної землі.

О краю мій, в ті грізні зими
завжди з тобою ми були.
І в синь містами золотими
ти встав із попелу й золи.

В ім'я життя, що взяте з бою,
в ім'я прийдешніх поколінь
ми осіянні йдемо з тобою
в комуністичну далечінь.

1948

У небі місяць срібнобровий
мов усміхається мені,
Таємним шелестом діброви
мене вітають запашні.

Я йду, а в серці солов'їно,
торкнувся спів мого чола...
Моя безсмертна Україно,
ти стала краща, ніж була.

Тебе в труді, до бою звичні,
на світлу вивели ми путь.
Десь самолёти блискавичні
вгорі моторами гудуть.

Вони знялись під неба шати
і крають простір голубий,
неначе хочуть перегнати
в своїй могуті рух земний.

1948

* * *

Скільки саява у душі!
Крізь грозу пройшли ми,
о мої товариші,
щастя побратими!

З дужим потиском руки
у ясні дороги!
Заплітаймо у стрічки
сурми перемоги!

Нашу сонячну можуть
ночі не здолати.
Тьма, — з дороги! Це ідуть
Сталіна солдати!

1948

* * *

У кроках мільйонів і крок мій звучить,
і в хорі пісень моя пісня летить,
у молотів дзвоні і молот мій б'є,
в диханні народу дихання й моє.
Мені, як і другим, жоржини цвітуть,
і сонце у небі й майбутнього путь.
З тобою я злитий, народе, мій дім,
любов'ю палкою, диханням моїм.

1947

* * *

Літо, моє літо, квітами повите,
сіє, сіє, сіє зорі неба сито,
і у травах бродять їхні промені.
Я б хотів так серцем сіяти пісні,

сіяти без краю, краю, рідний край,
і в серцях збирати пишний урожай,
щоб сіяли очі, як зоря, як небо,
і мені нічого на землі не треба.

1947

* * *

Грає сонце промінням на кленах.
Київ мій, ти у серці завжди.
Я люблю твоїх вулиць зелених
і шумливі й барвисті ряди.

Я люблю твої площі широкі,
колонати палаців твоїх,
гордий рух твій крізь зоряні роки
у майбутнє, в гудках заводських.

Твоїх хлопців, дівчат чорнобрових,
що за тебе змагались в борні,
і відбиті у хвилях Дніпрових
в сині ночі Подолу огні.

Твій Хрещатик, де сяйвом залиті
люди йдуть, наче лине ріка,
шум моторів у гордій блакиті
над величним будинком ЦеКа.

Ти для мене, як пісня крилата
над багрянню прапорів твоїх.

Я люблю твої радісні свята
і красу твоїх днів трудових.

Вічний шум в твоїх жилах клекоче,
шум про щастя прийдешнього літ...
Це тобі крізь простори щоночі
шлють Кремлівські куранти привіт.

Ти не марно з негодами бій вів,
знов на сонці палає твій стяг.
До Москви ти для братніх обіймів
золоті свої руки простяг.

1948

* * *

Як і в бою, в години дії,
коли труда гримить прибій,
усі пориви, всі надії
тобі, мій краю дорогий!

Як в дні негод і в час побідний,
коли ми гроз пройшли межу,
так і тепер, мій краю рідний,
тобі я піснею служу.

Служу, аж поки дишуть груди,
тобі у радості й журбі.
Ну, а коли мене не буде,
пісні залишаться тобі.

1948

* * *

Опадав черемхи цвіт. Їй було сімнадцять літ.
Всі дивилися на неї, як проходила вона,
як проходила жадана, синьоока і рум'яна,
в білім платті, як весна.

Їй співали в небі птиці, усміхалися зірничі,
і гостріше пахли квіти і дивились їй услід...
А коли її я вбачив, весь прозорий став неначе,
і з кохання я, мов захід, я, мов захід той, поблід...

Пролетіли довгі роки, з шахт і темних і глибоких
в бурі вийшов я на світ.
І вона мене зустріла, наче птиця білокрила...
Їй тоді було за двадцять, вже було
за двадцять літ.

Опадав черемхи цвіт, десь гармат лунав привіт,
і вставали над полями грізні віяла заграє.
Вудила не гризли коні, ми прощались на пероні,
я вузькі твої долоні все до серця притуляв.

Знов зустрілись ми з тобою,
після бурі, після бою,
і дорогою одною ми йдемо сімнадцять літ,
і немає щастю краю... Я той день благословляю,
день, коли в садах розмаю опадав черемхи цвіт.

1948

* * *

Будуємо світ ми щасливий
у зміні і днів і ночей.
Люблю я за світлі пориви
душею крилатих людей.

Я бачу їх скрізь, наче зорі,
сіяють їх очі ясні,
як небо Вітчизни, прозорі
в шукань золотому огні.

Творці, на землі й під землею
ведете ви щастя рілляю.
О люди Вітчизни моєї,
я брат ваш, і я вас люблю.

1948

* * *

Я про все співаю молодю і дзвінко,
пісню я дишу й пісню живу.
Вже заклили вікна у новім будинку,
заасфальтували вулицю нову.

Люди мої рідні, нашими руками,
нашими умами рідна сторона
вже зійшла зорею гордо над віками,
нашими ділами сонячно ясна.

Ми злились навіки у сім'ю єдину,
всі ми рідні й рівні, творим день кругом,
і шофер білявий, що жене машину,
і поет смуглявий за своїм столом.

1948

* * *

І вітер ласкавий, і довгії трави,
і в квіти обарвлений день...
О, світе зелений, для тебе у мене
багато, багато пісень.

Дивлюсь я на тебе, на вільнее небо,
на коси дівочі беріз,
на ниви могуті, — і серце співуче
тріпоче од радісних сліз.

За далями далі, де я без печалі
любив, і боровся, і ріс...
І щастя я хочу усім, хто крізь ночі
любов до Вітчизни проніс.

1948

* * *

Гарматних спалахів зірниць
давно погасли навкруги.
По бруку рідної столиці
не ходять більше вороги.

В крові погас їх зір зміїний,
ми розлучили їх з життям.
І лиш руїни, лиш руїни
про них нагадують ще нам.

Та й тих все менше... Ми будови
до зір підводимо на них,
де після гроз, як дар любові,
уже звучить дитячий сміх.

Не отрясе вже буря люта
садів завітчаних сніги.
І пестить хвилями Славу
в граніт закуті береги.

1948

Розпустили хмари свої коси руді
і відбилися у тихій воді.

Пахне липа медяно, і вітер-пустун
гра на кобзі із сонячних струн.

І проміння звучить, і мов пахне воно
цвітом липи, а в сине вікно,
мов дихання далеких і радісних літ,
шле гілля свій зелений привіт.

В ароматній тиші воду райдуга п'є,
знак, що дощ одшумів золотий,
і у пісні розквітнуло серце моє,
що для тебе я склав, краю мій!

Як люблю я красу неповторну твою
після злої розлуки зими.
Мою пісню пташки підхопили в гаю,
отряхаючи роси крильми.

Мов співає земля і дзвенить і сія
у блакитному леті годин.
Я іду, а кругом Україна моя,
що, як райдуга, встала з руїн...

1948

МОРЯК

Їх катер наскочив на міну,
огні спалахнули руді...
В палаючій морі бензину
моряк опинився в воді.

Мов небо навколо палало,
легені ковтали вогонь...
Він чув, як десь страшно кричали
соратники юні його.

Пірнув, роздягнувся і знову
поплив у нестерпнім вогні.
Ту смертну дорогу багрову
йому не забути, о ні!

Той бій за життя і ті муки...
Нагадують часто про це
так страшно обпечені руки,
і груди його, і лице...

Я слухав судьбу його грізну,
мов з ним ми в огні тім були...
О скільки таких за Вітчизну
красу молоду віддали!

А він усміхався... Герої!
О як же вас треба любить
і як берегти вас!.. Ви зброї
не кинули в смертну мить.

До краю пройшли ви дорогу
з братами в борні за життя,
це ви принесли перемогу
в ім'я Батьківщини й Вождя.

Зорить він, немов із туману,
він згадує грізні путі...
Товариш мій рідний, ці рани
для нас і для мене святі.

Скалічені руки беру я,
що сонце несли крізь бої,
хвилюючим серцем цілую
обпечені губи твої.

1948

ЖИТА

Ми йдем, ніби линею полями,
крилами зоря нас віта,
про щастя, здобутеє нами,
шепочуть зелені жита.

О земле кохана моя ти,
трудом мільйонів ясна!
Згинає колосся вусате
вага золотого зерна.

О далі мої неозорі,
о вечоре мій, чорнобров!
В зеленому житньому морі
стояв тут недавно Хрущов.

Стояв він з усмішкою тою,
що міг передати мій спів.
Він колос підводив рукою,
сягав йому колос до брів.

Про щастя, здобутеє нами,
жита шепотіли йому.
Неначе до сонця руками
підводив він долю саму.

1948

* * *

Марево зелене, явори і клени,
земле, моя нене, днів солодких дар.
Щастям кров клекоче, хай не знають ночі
неба сині очі крізь розриви хмар.

Знаю, може... бурі будуть ще похмурі,
та життя лазурі їм не погасить.
День одкрив нам брами, принесли в життя ми
власними руками весенєрсноцвітє.

Тож не в'яньте, квіти, співом же дзвеніти,
зеленій, як літо, краю рідний мій!
Щоб не знать печалі, одягає в сталі
безконечні далі похід трудовий.

Гей, шляхи стальнії, простягло в надії
руки золотії сонце нам згори,
линуть кроків луни, і дзвенять, мов струни,
в прапорах Комуни вічності вітри.

1948

* * *

Машина летить, і асфальтова путь
лягла, мов стрілою титана.
З роботи з сапками дівчата ідуть.
Привіт тобі, юність рум'яна!

Привіт тобі, рідних просторів краса,
і пальми Вкраїни — тополі!
Вишневий вогонь залива небеса,
і пісня лунає у полі.

І серце єднає із нею свій спів
і лине, як птах, над житами...
Розвішує вечір намисто огнів
в безмежності синій над нами.

1948

* * *

Вечір над рікою,
Тихий дощ немов
срібною ходою
по траві пройшов.

Це роса. Мов з неба
райдуга звиса.
І на віях в тебе,
може, теж роса.

1948

* * *

Я люблю вічний гомін у місті,
Що у серці народжує спів,
Наші села широкі, барвисті
у вінках ароматних садів.

Я люблю нашу землю розкуту,
що такою наснилась мені,
і відбиті в свічаді Славути
Дніпрельстану воскреслі вогні.

За дихання, за кожную хвилину,
що в труді молодому сія,
я любити тебе не покину,
Батьківщино безсмертна моя!

Я нічого не хочу від тебе,
тільки б квітла ти в дзвоні доріг.
Підняли тебе в вічності небо
мільйони твоїх Кошових.

У борні за щасливі сторіччя
смерть спинила їх зоряний біг,
та горить і в майбутнєє кличе
їхня кров на знаменах твоїх.

І твою підіймаючи славу,
краю мій, в цей омріяний час,
ми, живі, їх продовжуєм справу,
як продовжать її після нас.

Вище стяги над краєм коханим
підіймай, непоборная рать!

Хай у полі жита океаном,
золотим океаном шумлять.

Мій народе, ти — небо безкрає,
ти здійснюєся чолом вище хмар.
Хай до щастя тебе наближає
кожний молота дужий удар.

Засвітив ти над шахтами зорі,
створять все твої руки святі.
І ніякі вітри із-за моря
не зупинять тебе на путі.

У сади твої, сонцем залиті,
не повернуться ночі страшні.
Я твій атом, в твоїй я орбіті
і другої не треба мені.

1948

* * *

Радісне проміння на зеленім листі,
райдугою, садом далі розцвіли.
Ми шляхи тернисті, грозяні, огнисті
з бурями пройшли.

Грізні твої кроки, юнь золотоока,
чули далі злі.
І степи й дороги в одгрімилі роки
на землі ворожій, на чужій землі.

Скільки вас, прекрасні, створюють дні незгасні,
на степах невтомно, в штреках і в цехах.
Наші тихі води, наші зорі ясні
ваш вітають шлях.

Всемогутній труде, нам ще краще буде,
як було до бурі, що гула кругом.
Сповнений надії, щоб здійснити мрії,
взяв ти молот в руки, зняв стальний шолом.

І ростуть квартали в гуркоті металу,
і шосе блискучі в барвінкову даль
линуть непоборно, з огненного горна
пада на ковадло і співає сталь.

І ніщо не спинить гордого походу.
Це ідуть до сонця вічно молоді
радісного краю радісні народи
в вільному єднанні, в вільному труді.

1948

* * *

Я шлю привіт моїй землі,
дзвени, пісень прибій!
Нехай і зморшки на чолі,
а я ще ж молодий.

Цвітуть квітки в душі моїй,
ясна ще їх блакить.
Яке це щастя, друже мій,
горіти, а не тліть!

1948

МУЛЯР

У тремтінні ранкових огнів,
повний віри, надії й любові,
він іде на призыви гудків
із руїни підводить будови.

Добрі очі, привітні такі,
під кашкетом сіяють огнями,
й мов співають цеглини дзвінки
під його золотими руками.

У труді, у щоденнім, яснім,
віддає він Вітчизні всі сили.
І підводиться мур, щоб у нім
очі вікон щасливо синіли.

З кожним рухом у синь-небеса
він росте, забуває утому.
Плями вапна і піт, як роса,
на обличчі його молодому.

І коли пролітає літак
у блакиті стрілою тугою,
він пригадує гуркіт атак,
бомби свист над його головою,

од розривів задушливий дим,
там, де віком здавалась хвилина...
Але небо спокійне над ним, —
і ляга на цеглину цеглина.

Так зникають руїни сліди,
чорних вісників злої тривоги,
і зростають будинків ряди,
наче пам'ятники перемоги.

Добрий муляре, щастя ключі
ти здобув, ідучи на багнети.
А таких же, як ти, тисячі,
і співають вам славу поети.

Ти працюєш, ти певний мети,
любиш край свій, і сонце, і квіти.
Я хотів би у пісні, як ти,
золотою струною дзвеніти.

1948

* * *

Ви летіть, поїзди, повз веселі сади,
літаки, протинайте простори,
ти, коваadlo, дзвени і у серці завжди,
щастя квіти, гаптуйте узор.

Ти до сонця здіймайся, розкрилений стяг,
в жили влий нам, зерно, свою силу,
бо багато крові пролилось у полях
за Вітчизну мою яснокрилу.

І гримлять поїзди, і мотори гудуть,
і в коваadlo могутньому дзвоні
димом труби привіт небу вільному шлють,
ржуть у полі залізнії коні.

І у пісню дротів я вплітаю свій спів,
і вливає зерно свої сили
в наші жили, щоб день наш сіяв і шумів,
що ми потом і кров'ю зросили.

В довгих травах вітри, повні саява бори,
повні сонця міста і оселі,
як і очі й серця, о Вітчизно, бери
мое серце в простори веселі!

У долоні візьми, повне співів давно,
підійми у безмежне небо,
хай, як пташка, воно п'є проміння вино
і дзвенить над полями про тебе.

1948

* * *

У тихім щебеті, в росі
ясніє гай,
і день встає в своїй красі,
налитий саява вкрай.

О серце, з птицями разом
співай,
за день, що розцвіта кругом,
люблю я рідний край.

За те, що ніч він поборов
і щастя нам несе,
за шум міський, за синь дібров,
за все, за все, за все.

1948

* * *

Воїни хоробрії, радості розмай,
малинові обрії, український край.
Краю, ти мій краю! Солов'їний спів...
Місяць виглядає із-за яворів.

То не пісня лунами лине вдалині, —
за дротами-струнами заводські огні.
Синь степів безкрая, трави у росі...
Краю, мій ти краю, ми ж твої усі!

Над містами нашими зоряна лазур,
п'єм із щастя чаші ми після грізних бур.
Одлетіли тучі, о душе, сіяй!
Трударі могучі, український край!

1948

* * *

Даль сіяла зірницями бою,
рвали вибухи травні моря...
Покидав я село над рікою,
де тини золотила зоря.

Я ланам шепотів: «Я вернуся.
Принесу вам життя огнецвіт».
І мені моя рідна бабуся
довго-довго дивилась услід.

Чорно й грізно гриміли дороги
тих далеких, кривавих тих літ...
І ланам у піснях перемоги
принесли ми життя огнецвіт.

Дні летять, повні сонця й музики,
ми встаєм із руїни в блакить...
Де бабуся заснула навіки,
над могилою вишня шумить...

1948

* * *

На синіх травах рос перлини,
мов за плечима крил розмах...
Зоря і сад, і спів пташиний,
і щастя сльози на очах.

Я йду, маленький, до бабусі,
в квітках моя ранкова путь.
Хмарки далекі, косорусі
у небі райдужно пливуть.

Лети, мій спів, за гори й ріки,
де Чорногорівка-село...
В садах Донеччини навіки
моє дитинство одцвіло.

1948

* * *

Як зорі незгасній, чий не в'яне цвіт,
молоді прекрасній слава і привіт!
Молоді, що в бурі, крізь пожар і тьму,
на бетони хмурі йшла в атак грому.

Що тепер будови зводить із руїн,
сповнена любові, під металу дзвін.
Переможців кроки неба синь віта
і в степах широких — золоті жита.

Молодь ясночолу я люблю за те,
що, як день, навколо труд її цвіте.
Що Вітчизни множить славу в гордий час
молодь, що продовжить у майбутнє нас.

1948

* * *

Хай летять шляхи орлині,
і шумлять життя сади
тим, хто любій Батьківщині
віддає себе завжди.

Тим, хто йшов на бій за неї,
хто звільнив свої краї,
і хто працею своєю
возвеличує її.

1948

Під крики поїздів і трав зелені шуми
хай лине ніжний спів, як пісня солов'я.
Тобі, народе мій, мої бажання й думи,
і мрії всі мої, і вся любов моя.

Ти ворога розбив, що йшов на тебе з тьмою
і танків і штиків, щоб знов ти був рабом.
Земним народам ти зорею світовою
сіяєш і, йдучи з піднесеним чолом

за генієм своїм, до щастя шлях веселий
показуєш усім, хто дивиться із тьми
на світлий похід твій... Цвітуть міста і села,
що ти підвів з руїн, де смерть несла громи.

Шумлять сади твої над сріблом рік широких,
і ліс, заводів ліс, казково вироста...
А ти усе вперед ідеш мільйоннокрокий
туди, де світить нам омріяна мета.

З невтомних рук своїх послав залізні птиці
ти в неба вишину, щоб стерегли вони
твій гордий вільний труд у неповторні дні ці,
коли в житах шумлять розкішні лани,

коли стає, мов сад, життя твоє барвисте
й природа стеле нам до ніг свої скарби,
коли позаду шлях тернистий та імлистий,
кривавий довгий шлях важкої боротьби.

Своїм синам одкрив ти в щастя світлі брами,
ти їм завоював безхмарних днів блакить.
Сіяй, народе мій, як прапор, над віками,
як молодість твоя, що вічно буде жить!

1948

Зацвіли вже липи й щедро ллють навколо
аромат солодкий, повний світлик чар.
Над духмяним цвітом метушаться бджоли
і збирають з нього сік, як сонця дар.

Хоботками смокчуть і стають у зльотах
важчі у промінні й мчать за роєм рій,
щоб із того соку гуснув мед у сотах
золотий, як сонце, і густий такий.

Не тріпоче листя, не шепочуть трави,
тче між віт узори світла й тіней гра.
Над зеленим світом неба синь ласкава,
і дзвенить бджолина трудова пора.

1948

Я пісню про тебе складаю,
донецький мій брате, шахтар!
Про те, що у нашому краю
немає ні горя, ні хмар.

Пройшли ми крізь бурю залізу,
й жадана настала пора.
Для щастя і світла Вітчизни
ти вугіль даєш «на-гора».

Як піснею я голосною
тебе прославляю в цей час,
так славиш в підземних забоях
трудом ти свій рідний Донбас.

По світлій Вітчизні з тобою,
де даль молода, молода,
ми йдем до мети світової
в єднанні і пісні й труда.

1948

* * *

Печальні руїни зникають кругом, —
слід переможених зміїв.
Шумить над залитим огнями Дніпром
зеленеє щастя — мій Київ.

І серце співає. Ми щастя ключі
здобули походом огнистим.
Як любо сіяє Хрещатик вночі
огнів переливним намистом!

Я згадую грози і далі сумні,
де мріяв про Київ колись я...
І в дивному хорі небесні огні
з земними огнями злилися.

1948

* * *

Недавно тут були руїни,
де пролилась невинних кров,
а зараз мурами невпинно
встають ряди нових будов.

Над ними сонце юне сяє,
що тьмі не буде вороття.
На них покрівель ще немає,
а вже кипить у них життя.

Стирає день труда гарячий
слід минулих лихоліть.
З розкритих вікон сміх дитячий,
неначе музика, звучить.

Очицям їх чужа тривога,
дає життя їм нені груди.
І бомби з неба голубого
на їх голівки не впадуть.

Ідуть бійці, звияжно, сміло
дзвенить над ними гордий спів.
І сонце блиск ясний відбило
в очах щасливих матерів.

А в вишині, де далі вмиті,
гуде пропелерами путь.
То птиці зоряні в блакиті
Вітчизни спокій стережуть.

1948

* * *

Пальне скінчилося, і танк у землю врили,
і з броні смерть помчала в ворогів,
що йшли, як тучі, на Вітчизну милу,
щоб погасити сяйво наших днів.

Вони ішли, з чужих країв бандити,
несли в наш край неволі чорний жах.
Як сарану, їх танк, у землю вритий,
косив огнем на рідних рубежах.

Косив за честь Вітчизни трудової,
за сум руїн, за кров глибоких ран...
Та мить прийшла, скінчилися набої,
і танк замовк, як стомлений титан.

Палала даль, ридала даль імлиста,
гаряча кров офарбила цвіти...
Одкрився люк, і вийшли три танкіста,
щоб смертю смерть в огні перемогти.

Вони вперед дивились гордо й строго,
Готові кинутись, як леви, в смертний бій.
Та загриміла залпами підмога, —
і вороги одхлинули од них...

О щастя мить! Вони свій танк одрили,
щоб знову мчать в кривавім шумі трав...
А день, як стяг, простяг над ними крила,
немов на битву їх благословляв.

1948

* * *

Знову дні безхмарні засіяли,
і в зеленім шумі округи
гостро пахне квітами, і стали
од дощів озерами луги.

Од проміння золоті озера,
день новий у синяві розлив,
і уже на річку піонерів
провели вожаті з таборів.

Я услід маленьким, смаглоликим
задививсь. А даль, як сурми мідь,
вже над пляжем їх веселим криком
срібно так і радісно дзвенить.

І згадав дитинство я далеке...
Не співала срібно сурми мідь,
над Дінцем летіли вдаль лелеки,
дим заводу линув у блакить.

Не ласкала зору даль знайома,
безтурботний не звучав мій сміх,
і щеміла в мускулах утома
від носилок з цементом важких.

Наді мною гай зелені віти
нахилив у сріблі рос густих,
а повз мене з сміхом панські діти
йшли купатись в хвилях голубих.

Роки йшли, росли, як гори, муки,
і в пожарах небо розцвіло...
Ми взяли гвинтівки в юні руки,
щоб нужди ніколи не було.

Щоб розправить крила соколині
ми змогли, кипіла боротьба,
щоб у нашій зоряній країні
не було ні пана, ні раба.

Лине вечір на степи крилаті,
і од річки в сяйва океан
піонерів привели вожаті,
лиш гримить далеко барабан.

1948

* * *

Крилом орла над бором хмара
уже встає з зорі пожара,
де янтаріє далина,
крилом орла пливе вона.

В зірниць узорі огняному
вже чути перекати грому,
і гай тривожно зашумів,
рясних чекаючи дощів...

Привіт тобі, гроза липнева!
Вже нагинаються дерева
під хмарним вітром, як лоза,
і впала першая сльоза,

і ще, і ще, і вже їх злива
шумить незборна і бурхлива,
а в вишині огнів краса
узорить темні небеса,

і грім розгойданий гуркоче,
мов спопелить усе він хоче

огнем і в небі й на землі...
Кров на орлиному крилі...

О ні, не кров, зоря то тане...
Уже стомилися титани,
і меркне у розриві хмар
зорі погашений пожежар.

Не шарудить соснова глиця,
од неба сліз трава сріблиться,
Вогні над синню дальніх нив
Липневий вечір засвітив.

І ці огні, як щастя очі,
зорять з небес крізь далі ночі,
в узорі барвлячи блакить,
куди Земля моя летить.

Замовк блаженний плач природи.
О ясні зорі, тихі води
і благовісний шум дібров!..
Чи не така і ти, любов?

1948

* *

День який чудесний, тихий, золотий,
розцвітають весни у душі моїй,
розцвітають весни, радості моря,
і солов'ї співають, і встає зоря.

Саде мій, тополе, небо голубе!
Все я мимоволі згадую тебе,
бо любов не гасне в райдузі надій...
День який прекрасний на землі моїй.

1948

Садів аромати в промінні розлиті...
Це — ти, о мій зоряний край!
Щохвили, щомиті, як птиця в блакиті,
співай, моє серце, співай!

Співай про усе, що тебе хвилювало
й що буде тебе хвилювать.
В просторах ясних, де гриміла навала,
зникає руїни печать.

Співай, моє серце, хай сонце крізь груди
тобі, як і другим, сія.
Співай, моє серце, про те, що ці люди —
помножений радістю я.

Співай, моє серце, про день, про жоржини,
про молота радісний стук,
про те, що ці горді й могутні машини
є наших продовження рук.

Співай про весну, що вквітчає собою
щасливі простори землі,
коли полетять понад стягів прибої
до дальніх планет кораблі.

Я знаю, ще будуть кривавії грози,
але назавжди після них
забуде земля про страждання і сльози
під сяйвом зірок золотих.

І стане вона для усіх Батьківщина,
і щастя розквітнуть цвіти,
бо звіра навік подолає людина,
щоб вільно в майбутнє іти.

1948

В травах перепілки, тихий плач сопілки,
і на сонці гілки хиляться в плодах.
Краю, мій ти краю, кращого немає,
як тебе, розмаю, та по всіх світах.

Над Дніпром могучим одлетіли тучі,
й мов лечу я з кручі в простір голубий,
на лани веселі, де цвітуть оселі,
і до неба стелі б'є пісень прибій.

А за мною Київ, в'ється шлях Батиїв,
де громили зміїв ми в грозові дні,
де встає величний Ленін в бронзі клично,
і Богдан у вічність мчить на коні.

Там ЦеКа колони встали над бетони,
й щастя стяг червоний майоріє знов,
стяг народів братніх. Діє там віватно
Сталіна соратник, рідний наш Хрущов.

Я піду в квартали, де дзвенять метали
і сліди навали тануть од труда,
як сніги весною... І піде зі мною
ніжною ходою пісня молода,

що чужа утомі, у стальнім шоломі
на лани знайомі линула в огні,
в далі неозорі, в радості і в горі,
та на ясні зорі в рідній стороні.

Як шумлять панелі!.. Ти вже не в шинелі,
і слова веселі линуть на папір,
линуть, наче птиці, у щасливі дні ці,
що, як зоряниці, ти взяла од зір.

Гей, ви, дні робочі, сяють пісні очі,
ми прийшли крізь ночі з нею в рідний сад.
Більше тьми не буде. Он Москва, о люди,
б'ється в її грудях серце Влади Рад.

Б'ється неупинно серце Батьківщини,
мужне і орлине, світле, як сонця,
що здолало в герці тьму, щоб день не вмер цей,
Сталіна то серце й наші в нім серця.

Так співай же, пісне, в небо арковисне,
радість серце тисне, що зі мною ти
йдеш у даль могутню в срібнім дзвоні лютні,
і летять в майбутнє зоряні мости.

1948

* * *

Немов дзвенить проміння запашне
од бджіл і квітів... Сад увесь співає
й душа моя... Чарує все мене:
і листя шум, і неба синь безкрая,

і сльози рос на ніжних пелюстках
квіток моїх, що рвати їх не хочу.
Мене п'янить солодкий їхній пах,
і колір їх мої чарує очі.

Там десь кує зозуля у гаю,
і дзвінко так її кування лине.
О як люблю природу я твою,
моя свята, безсмертна Україно!

Твої міста в просторах голубих
мені шумлять, синіють рідні села,
твоїх дівчат смуглявих спів і сміх
в полях звучить, як музика весела.

Не знать тобі ніколи лихоліть.
Стою в квітках, тобою вічно юний.
Асфальт шосе машинами шумить,
гудуть дрони, неначе срібні струни.

Далеко десь дощами одшумів
ліловий обрій, дальньо грім гуркоче,

пливуть на травах тіні літаків,
я небо п'ю, як сині щастя очі,

губами й серцем, поглядом і всім,
що є в мені, усім, що зветься мною,
диханням, співом радісним моїм,
що попрощавсь уже навік з журбою.

Шуми ж, мій сад, шуміть усі сади,
усі сади моєї України!

Я вас люблю, як і любив завжди,
і в щастя дні і в горя злі години.

Я од кохання хочу впасти ниць,
о краю мій, тобою кров клекоче...
Стою в квітках, у саяві й співах **птиць**,
і сльози щастя заливають очі...

1948

* * *

Дзвеніть, пісень палкі привіти
тому, хто тьму змінив на дні.
О щастя жити і творити
в моїй коханій стороні!

Мети сіяння пурпурове
все ближче й ближче з кожним днем...
О щастя знать, що ми, братове,
в епоху Сталіна живем!

Він нас повів на сурми бою,
розбив він рабське ярмо.
Тому з безмежною любов'ю
ми батьком Сталіна звемо.

Це з ним ми встали із руїни,
не зборить нас ніхто й ніде.
Він до безсмертя Батьківщину
під стягом Леніна веде.

1948

* * *

Як можна забути ті грози криваві,
що чорно шуміли по нашій землі,
ті грізні походи в звитяжницькій славі,
тривожні міста у диму і у млі,

і села в пожарах, і заграви в хмарах,
розстріляних діток маленькі тіла,
і плач материнський, і небо в стожарах,
і кров, що Дніпром аж до моря текла.

Як можна забути страждання й прокльони
народу мого, що не здався катам,
що бився криваво!.. Бо ми ж — міліони,
бо жити навчились ми вільним життям.

Бо нам допомогу братерські народи
і з півночі й сходу крізь бурі несли,
і з ними ми, вільні й навік неподільні,
одною сім'єю у дружбі зросли.

Ми стали ще дужчі, і сонце над нами
сіяє, як знак, що не буде зими,
що горя не буде. Трудом і боями
Жовтневою славу помножили ми.

1948

* * *

Скоро будуть гнутись зелен-віти
од рум'яних яблук у саду.
Як же можна, любі, не любити
Україну рідну, молоду?

Ми її леліяли щоднини,
а коли ударила війна,
за її страждання, за руїни
відплатили ворогу сповна.

І своїми власними руками
знову ми зняли її до зір.
Це тому, що Сталін рідний з нами,
що народ радянський — богатир.

Ми зняли свій прапор над віками,
краю мій, красуйся і живи!
Хай шумить земля моя садами
у єднанні Києва й Москви!

1948

* * *

Київ, Київ, од дум не засну я,
бо люблю тебе серцем усім,
бо дихання історії чую
я на кожному розі твоїм.

Ці майдани і вітер, що лине
та на хвилі Славути-ріки...
Тут ішли Святослава дружини
і проходили Щорса полки...

Серце в грудях так радісно стука,
що здолала неправду любов.
Тут, на цьому, на рідному бруку
розливали фашистську ми кров.

Відсіля ми на захід полками
йшли звільняти од рабства братів.
Над бульваром Шевченка громами
пролітали моря літаків.

Київ, Київ, ти встав із руїни
золотими шпилями в блакить,
ти все кращим стаєш щогодини,
і про щастя Хрещатик шумить...

1948

* * *

Хвилини йдуть у пісні гордовито.
Народе мій, тобі життя моє!
А за вікном шумить дощове літо,
і чорна ніч крилом у шибки б'є.

Липнева ніч. За хмарами там зорі
все так же сяють, сповнені краси,
у безконечнім вічності просторі...
До них мене, о пісне, понеси!

Щоб саяво їх узять мені для тебе
і їх тепла, щоб вічно ти жила,
щоб ти була, як море і як небо,
щоб, як весна, квітучою була.

Хай хмари десь пливуть, пливуть без краю, —
не досягти їм радісних висот,
де мій народ у шумі стягів сяє,
непереможний зоряний народ.

1948

* * *

Оддзвеніли коси, одшуміло жито
і лягло в покоси, наче рать побита...
Колоскам не гнутись вітрові під ноги,
напилися зерна сонця золотого.

Сонця золотого і земного соку,
щоб сіяло людям щастя карооке.
Далі йде, все далі щедре, любе літо.
Оддзвеніли коси, одшуміло жито.

1948

* * *

Одгрімiли в полях динаміти,
де проходили грози війни.
Ми любові озброєні діти,
ми весни світової сини.

О, як сонце для нас засіяло,
й покотились громи по світах,
як озброєні слуги Ваала
перед нами упали у прах!

Може, бути ще бурям і зливам,
та стоїть наша рать молода,
наче скеля над морем бурхливим,
на сторожі і миру й труда.

1948

* * *

В його очах немов відбиті трави
і неба синь... Скупі його слова.
Він камінь б'є, вантажить пароплави,
важкий пісок крізь гуркіт просіва.

Він робить все, щоб дням не знать печалі,
де залишив сліди боїв огонь,
і мов біжить шосе в блакитні далі
із-під його натруджених долонь.

Встають мости, сіяють залізниці,
шумливі ріки одяга граніт,
мчать літаків у небі блискавиці, —
скрізь, де не глянь, і труд його і піт.

І в поверхах, що линуть гордо вгору,
і в невгамовнім гомоні цехів,
і у садах, де літо тче узор
поміж алей, де в квітах вітру спів.

І день за днем іде шляхом розквітлим
усе вперед, і буде так завжди.
Ми чорний труд зробили в бурях світлим,
бо лиш для нас цвітуть його плоди.

Ось він іде у сяйво, у знамена,
владар життя і трудівник, не сноб,
Не чорнороб для вас він і для мене,
а днів нових і щастя світлороб.

1948

* * *

Сонця сушать промені
роси,
ходить вітер по стерні
босій.

Ходить вітер і пита
з болем:
«Де поділо ти жита,
поле?»

Чують далі голубі
голос:
«Не хитати вже тобі
колос.

Людям краще щоб було
жити,
попід косами лягло
жито».

Осушили промені
роси.
Ходить вітер по стерні
босій.

1948

Там, де гули громи ворожі,
замість окопів, що були,
з дротів колючих огорожі
картоплю й гречку обвели.

Шепоче щось горох квасолі,
гарячий день вітає птах,
і соняшники злotoчолі
поважно хиляться в вітрах.

З руїн ростуть нові там села
в розгоні радісних доріг,
і лине музика весела
з котеджів вікон голубих.

А даль і мрійна і ласкава,
мов не було боїв виття...
Де смерть проходила кривава,
всепереможне йде життя.

1948

Ніколи тьми не буде,
де йшов за сонце бій.
Найкращі в світі люди
у стороні моїй.

Огонь наш не забуде
ніколи ворог злий.
Найдужчі в світі люди
у стороні моїй.

І всім, хто йде завзято
на битву проти тьми,
бажаємо ми стати
такими, як і ми.

1948

Я іду повз пам'ятник Богдана,
де шумить Софіївський майдан,
і асфальт на сонці наче тане,
як на луках голубий туман.

Гордий вершник, сяйвом весь повитий,
мов кричить народів: «Живи!»
Кінь летить, і бронзові копита
наче рвуть дорогу до Москви...

Даль йому огнями салютує,
він летить до стягів дальніх мет,
і проміння сонячне цілує
булаву, простягнену вперед.

1948

Шумлять понад шляхом тополі
про бурі минулих атак...
Лежить в українському полі
розбитий фашистський літак.

Упав він із неба безодні
в той час, як гриміло кругом...
Дощі його мочать холодні,
вітри засипають піском.

Залізні розірвано нерви,
обпік йому крила вогонь,
іржа його їсть, як і черви —
хазяїна злого його.

Сюди прилетів він на горе
й лежить, а в блакиті над ним
гудуть переможців мотори,
хмарки пропливають, як дим...

1948

* * *

Сіють світи над світами,
за ними світи і світи.
Так вічними щастя огнями
в душі моїй, пісне, світи!

Світи, щоб ніколи не знати
утоми в труді і в бою,
щоб з небом я міг порівняти
закохану душу мою.

Будь фарбами вічно багата,
мов квіти у ріднім краю,
щоб з садом я міг порівняти
закохану душу мою.

Будь вічно бентежна й крилата,
як хвилі, що зором їх п'ю,
щоб з морем я міг порівняти
закохану душу мою.

1948

* * *

Я плету вінки з пісень,
краю мій, для тебе.
Розіслав над нами день
синій килим неба.

Він, як повна саява путь,
над землею лине,
і на нім узори тчуть
райдушні хмарини.

І, як музика поля...
Де така краса є?
У пісні мої земля
свій вінок вплітає.

1948

Я на квіти дивлюсь ласкаві,
що мріють в сонячнім огні,
і знов встають в моїй уяві
донецькі гори крейдяні.

Там я блукав, там рвав я квіти,
на шахтах вугілля збирав,
як був малим. Там лине літо
таке ж, як тут, над морем трав.

Шумить завод там над рікою,
кричить гудок крізь дима муть,
і повз конторки прохідної
мого дитинства друзі йдуть.

До них, в село, що під горою,
од серця струни простяглись...
З оклунком білим під рукою
ось так же йшов і я колись.

Все зберегла моя уява:
ті ночі зоряні, ті дні,
й як усміхалася смуглява
в цеху грімливому мені.

І як ішов на гуркіт грому,
що слав в лице заліза спів,
і як вернувся я додому
після невиданих боїв.

Летить же, думи, в даль юрбою,
гуди, за синяву озер,
де біля школи заводської
шумить крилато рідний сквер,

де сонця блиск упав на трави,
немов когось шукає він...
І де та дівчина смуглява,
жоржини цвіт, гітари дзвін?..

Відбив Донець там синь гарячу,
що мріє в сонячнім огні...
Як хочу знов я вас побачить,
донецькі гори крейдяні!

1948

* * *

Лине пісня хутко
та туди, туди,
де мутна Бахмутка
й Химівки сади.

Стежка там вузенька
в'ється в даль степів,
де я пас маленьким
та чужих корів.

Хмари русокосі
в тихім сяйві дня.
Ноженята босі,
золота стерня.

Там я слухав з болем,
як вітри гули.
Хлопчики до школи
в Званівку ішли.

Хлопчики хороші
йшли у перший клас.
Я ж не міг, бо грошей.
не було у нас.

Падав дощ із сині,
шарудів між трав,
в маминій кохтині
я з кийком стояв.

Довго так з журбою
я дививсь на шлях.

Вітер наді мною
Плакав у дротах.

Я стояв, мов цятка,
в зорі горя гать...
Вивчив мене татко
по складах читать.

Я пішов до школи,
потім на завод.
Даль широкопола,
блиск донецьких вод.

Бойові тривоги,
тихий жах заграв...
З хлопчика малого
я поетом став.

Лине пісня хутко
та туди, туди,
де мутна Бахмутка,
Химівки сади...

1948

* * *

Дихання осені уже на квіти впало,
У зелені дерев сумує де-не-де
уже пожовклий лист... Прозоро й тихо стало,
і холод голубий алеями бреде.

Так і в крові моїй я чую тихий голос,
що осені пора по днях моїх бреде...
І хоч іще густий і чорний в мене волос,
та сивина у нім сріблиться де-не-де.

Та доки буду йти я милою землею,
диханням весняним пісень і дум моїх
я вкрию од вітрів квітки душі моєї,
щоб не згубив навік осінній холод їх.

Ім старості нема. Любов до Батьківщини
їх молодить завжди під поглядом твоїм.
І осінь днів моїх я радісно зустріну,
і до кінця життя залишусь молодим.

1948

* * *

Дала ти могутні нам крила,
щоб світлий творили ми час,
о земле, що нас породила
й зростила для радості нас!

Плодами покрила ти віти,
шляхи провела голубі.
То як же тебе не любити
і вірним не бути тобі?

Гне вітер над ставом калину,
шле сонце огні на ріллю.
Люблю твою кожну стежину
і кожну квітку люблю.

Люблю я від першого крику
й віддам тобі все без жалю.
Вмістилась така ти велика
в маленькому слові «люблю».

1948

* * *

Вже скосили гречку, осінь недалечко,
місячна вуздечка впала на поріг.
І трава шепоче про небесні очі,
що крізь далі ночі сяйво шлють до ніг...

А туман, де луки, ломить білі руки,
глушить ночі звуки маревом густим.

Тіні, тіні, тіні... Не дзвенять у сині
співи солов'їні за вікном моїм.

Пісню калинову я складаю знову,
і з людьми розмову серцем я веду...
Тишина, ні руху... Небо землю слуха,
падають десь глухо яблука в саду.

1948

* * *

Моїй весні в піснях немає краю,
моє життя продовжую я в них.
О краю мій, я так тебе кохаю,
для тебе я ще серцем не затих.

В борні й труді даєш мені ти сили,
і на путі в майбутнього сади
мені ти світиш, геній яснокрилий,
що, як зоря, у серці назавжди.

Лиш нам дружить і з сонцем і з весною,
лиш нам любить Вітчизну молоду.
Туди, де Вождь показує рукою,
у комунізм з мільйонами я йду.

1948

* * *

Гей, шумливе місто, ліхтарів намисто,
радісно й барвисто на душі моїй.
Я іду з юрбою мрійною ходою,
неба наді мною зоряний прибій.

А в землі траншеї, автоген яснее
ссяйво шле, як шлеї, з голубої мли.
То не шлях Батиїв, де ми гнали зміїв, —
од Дашави в Київ труби пролягли.

Знов над ними бруки шин відіб'ють звуки,
де в дроти сторуко небо заплело,
щоб земні глибини слали без упину
в серце України сяйво і тепло.

Люди, мої люди, як нам гарно буде,
п'ють повітря груди трунок запашний.
Мрійною ходою йду я Прорізною,
й неба наді мною зоряний прибій.

1948

* * *

Встають міста над збитою землею,
де рвали даль гарматні залпи злі,
і славлю труд я піснею своєю,
щасливий труд радянської землі.

Усе звучить як музика крилата,
малює даль густий заводів дим.
З колгоспних піль рум'яні йдуть дівчата,
і славлю їх я співом молодим.

Ми розігнали хмари ненависні,
і сонце знов сміється нам з висот.
Аж поки жив, я славить буду в пісні
мою Вітчизну, Сталіна й народ.

1948

* * *

Дивляться тополі в небо голубе,
Земле, моя земле, я люблю тебе,
так люблю, що сльози мій туманять зір,
ти ж така велика, вища ти од зір.

Ти ж така прекрасна, краща всіх небес,
і найбільше чудо із усіх чудес.

Я люблю до болю дні твої ясні,
од усіх коханих ти миліш мені.

І міста і зорі й небо голубе...
В радості і в горі я люблю тебе.
Я іду з тобою до життя вершин.
О, яке це щастя, що і я твій син!

1948

* * *

На любу свою Україну,
що снилась тобі кожну мить,
ти звідти приїхав, мій сину,
де море Охотське шумить.

Мов саяво ти ллеш мені в груди
з очей твоїх карих озер...
Чи мріяв колись я, що буде
синок мій морський офіцер.

О море любові безкрає,
хвилюєш ти серце до сліз...
А він мені вірші читає,
що з Дальнього Сходу привіз.

Дивлюсь я крізь сльози на сина,
середнього сина мого...
Цілуй його, сонце Вкраїни,
як зір мій цілує його.

Миколо, не довго зі мною
ти будеш... Чекає тебе
за даллю степів, за тайгою
дихання морів голубе.

Я гордий тобою, мій сину!
Хай серце не знає нудьги,
де жовті піски Сахаліну,
Амуру круті береги.

Як чайка, що мчить над водою,
де темряву промінь зборов,
і там буде, сину, з тобою
смуглявого батька любов.

1948

* * *

О весно днів моїх, тебе я в пісні кличу,
і ти до мене йдеш, смуглява і струнка,
з донецьких берегів... В зорі твоє обличчя,
і на чолі моїм ясна твоя рука...

Прозора і ясна, я бачу даль крізь неї,
пожари, і гармат я чую дальній грім.
Де шахти на горі, я димною землею
в шинелі сірій йду, смуглявим, молодим.

На грудях патронташ, в руках рушниця чорна
й обмотки на ногах у глині і крові...
Я йду і йду, і йду вперед, неначе з горна...
То молодість моя, то спомини живі.

Ось я прощаюся з навік уже чужою
в Бахмуті дальньому... Скінчилися бої.
Ось я в сльозах іду хитливою ходою...
То молодість моя, то спомини мої...

І Харків ось шумить... Я вже поет відомий.
Я ще робфаківець, а вже на основнім
студенти вчать мене... О днів далеких племінні!..
О дні, коли я був безжурно молодим!

Я з дівчиною йду і у покірні губи
її цілую я на вулиці при всіх,
і ручаї дзвенять так весело і любо,
і юний сміх звучить, наш безтурботний сміх.

Невже світає вже? Як швидко ніч промчала.
Я в дзеркало дивлюсь... Уже сивію я.
Але за все, за все, що в серці одсіяло,
я дякую тобі, о молодість моя!

1948

Світає. Повнішають звуки,
чіткішають фарби. Зоря
багряні розкинула руки
у небі немов з янтаря.

І серце світає тривожне
і ніжне таке, як колись.
Я бачу росинок у кожну
на вітах, що в синь простяглись.

Тікають сполохані тіні,
а даль і прозора й дзвінка.
І тонко над лоном Ірпіні
гудок лісопилки гука.

Крізь молотів пісню залізу
я чую в диханні землі,
як стукає серце Вітчизни
у древнім і ріднім Кремлі.

1948

НА БАТЬКІВЩИНІ

Це тут, на «Каміння», гулять ми ходили
В далекої юності дні,
А потім додому я йшов за могили,
На Верхнього дальні огні...

До щастя ішов я, неначе із горна,
Багато я стер підошов...
Це тут, на Базарній, жила неповторна,
Моя чорнобрива любов...

О миле Лисиче! Де друг мій Кашеєв,
Петро незабутній, що з ним
Не раз я ділив і хороше і зле
В той час, коли був молодим...

Де Ваня Шарапов?.. Всім серцем ласкавим
Його я, мов брата, любив...
В ті роки далекі... Струнком і смуглявим
Я бачу його між садів...

Ми йдем. Десь гітари жаліються струни,
На душу наводять журбу...
А Ваня, того, що щасливий і юний,
Кричить в грамофонну трубу...

Кричить і спиняється, наче в знемозі,
І усміх цвіте на вустах...
А крик, наче виклик печалі й тривоги,
Луною гримить у садах...

Тебе не пізнати сьогодні, Лисиче!..
Багато пройшло уже літ...
І сльози моє заливають обличчя,
Шлю серцем тобі я привіт.

Війна громадянська, війна Вітчизняна...
Ми бились, щоб стати людьми.
А вам у обличчя, немов із туману,
Гули за громами громи...

Усе ми збороли. Замовкли гармати...
Так здрастуй, мій вугільний край!
За співи про тебе і юність крилату
Ти сина свого зустрічай.

1948

ТРЕТЯ РОТА *

*Дорогому другові
Павлу Безпощадному*

Я до тебе прийшов, моя мати,
Третя Рота, кохана моя,
Щоб ще краще про тебе співати,
Як співав у минулому я.

Про Донець і завітчане поле
В голубому розгоні доріг,
Про завод і про шахти навколо,
Про людей героїчних твоїх.

Не забудь нам про молодість хмуру,
Дзвін кайданів і кров поміж трав...
І на шахті парторга Сосюру,
Брата рідного я цілував.

Любий Януш!.. Я бачив: сивини,
Сльози-роси спливали по них...
Ти згадав, як із тьми-домовини
Йшли в боях ми до днів золотих.

Шестопалов... Ми грали «у пера»,
Як маленькі з тобою були,
А тепер ми — життя інженери
І до щастя з народом прийшли.

Більше ночі не прийдуть прокляті,
О мій краю вугілля і руд!
В Безпощадного Паші кімнаті
Я співаю про зоряний труд.

Мій поете, мій брате, з тобою
Ми з шахтарської вийшли сім'ї,
Щоб співать про гудки і забої,
Про людей, що твої і мої,

Про шахтьорів, що в небо крилате
Підіймають і місто й село.

* Третя Рота — народна назва міста Верхнього.

Бо якби не було їх, мій брате,
То з тобою б і нас не було.

Третя Рота... Донець і копальні,
Дим заводу над синню ріки...
Як салюти, гудуть привітальні
Над віками Донбасу гудки.

1948

* * *

Проміння розвіяло тучі,
що скніли в холодній журбі.
За радісні сили співучі
спасибі, Вітчизно, тобі.

За те, що руїнам і ранам
не бути на рідній землі,
за те, що під стягом багряним
ми щастя свого ковалі.

За далі, за гори, за води,
за наші міста і поля,
за села і шахти й заводи
спасибі, радянська земля.

Я чую твій голос побідний
в невтомнім труді й боротьбі.
За Сталіна, краю мій рідний,
спасибі навіки тобі.

1948

**ЩАСТЯ
ПЕРЕМОГИ**

* * *

Я люблю мою Вітчизну,
що кругом, як сад, цвіте,
за ходу її залізну
у майбутнє золоте,

за людей її прекрасних
і за їх крилатий труд,
що здійма до зір незгасних
перемог дзвінкий салют.

Я люблю того, хто наші
всі скеровує діла,
щоб життя лазурна чаша
вічно повною була.

1948

УКРАЇНІ

Тридцять років сьогодні тобі, мое щастя, моя Україно,
коли стала ти в ряд зореносних могутніх держав.
Твоя радісна доля з російським народом єдина,
що народи в Союз, у Радянський Союз об'єднав.

Ленін шлях показав всім пригнобленим, гнаним,
і по цьому шляху Сталін лави залізні повів,
голодним,

і ні грозам страшним, ні гарматам, ні грізним безодням
не вдалось нас спинить, і наш стяг над віками розцвів,

переможний, як день, що прогнав з Батьківщини злі ночі,
і в риштовань морях Україна звелася із тьми,
зашуміла, як сад, і розвіяла хмари на клоччя,
бо були ми рабами, а вільними стали людьми.

Серп і молот — наш герб, знак, що труд наш усім
володіє,
наше все: і міста, і поля, і сади, і гаї...

Ми здійснюєм усі наші світлі бажання і мрії,
побратими в бою і в труді побратими мої!

Як щасливо іти в мрійнім шумі колгоспного жита,
бачить заграви домн, слухать крики веселі гудків
і для тебе творить і тебе, Батьківщино, любити
і Вкраїну — в тобі, в світлім колі народів-братів!

Пам'ятаємо ми, це було так недавно і грізно...
Зграї в броні прийшли, зграї в броні з західних країв,
і невиданий бій заgrimів на просторах Вітчизни,
і назустріч грозі Сталін знову мільйони повів.

Знов російський народ наші зоряні раті очолив.
І нападник лихий нашу землю недовго топтав.
Ми звільнили навік свої далі, і небо, і поле.
І на захід пішли у хитанні тремливих заграв.

Не один ми народ на путі на звияжній звільнили,
гей, квітчастая путь носіїв непогасного дня!
Брате звільнений мій, віддамо ми свободі всі сили,
бо нас труд об'єднав, і навік об'єднала борня.

Злій фашистській змії ми у серце меча застромили,
щастя власного ми і поборники і ковалі.
В золотому труді віддамо ми Вітчизні всі сили,
щоб і сліду руїн не лишилось на нашій землі.

Україно моя, о якої ти муки зазнала,
але ти не корилась, бо знала, що ти не одна.
І зі сходу зоря у обличчя твоє засіяла,
й знову сонце розквітло для тебе, моя сторона!

Знову сонце зійшло, щоб ніколи уже не заходить,
простяглись за Карпати незгасні його промені.
Гей, возз'єднаний мій український безсмертний народе,
у державі своїй на незлічені роки і дні!

Кров'ю власною ти і трудом свого щастя достоїн,
ти його заслужив, як і весь наш радянський народ,
що у праці герой і у битві із воїнів воїн,
що іде за вождем до Комуни чудесних висот.

Хоч війни палії у кривавій запіненій люті
нам готують грозу, але нас не спинить ворогам,
ми з путі їх зметем. Слава ж нашій незборній могуті,
слава Партії нашій і радісним сталінським дням!

1948

ТОБІ Я ЦЮ ПІСНЮ СКЛАДАЮ

Тобі я цю пісню складаю,
тобі мого серця слова,
возз'єднаний зоряний краю,
Вкраїно моя трудова!

Ти йдеш у заквітчані гони,
в огні заводянських заграва...
В цій пісні — любов мільйонів
тому, хто тебе возз'єднав.

Хто сонцем для тебе прекрасним
сіяє за щастя в бою,
хто мрію здійснив непогасну,
одвічну мрію твою.

Я серцем навіки з тобою,
тобою окрилений я.
Дзвени золотою струною
про Сталіна, пісне моя!

Про стягів багрянії ріки,
що морем знялись до висот,

про партію нашу велику,
про славний російський народ.

Про те, що розвієм ми тучі
у братнім поході своїм,
про нашу Вітчизну могучу,
що світить народам усім.

Дзвени, моя пісне крилата,
в вітрах світової весни!

Ми — правди і щастя солдати,
сім'ї трудової сини.

Вперед, на життя верховини
йдемо ми, у славі й красі.
Ми любим свою Україну,
і з нею — народи усі.

Вкраїно! Нам щастя залізною
наш труд, наче молот, кує.
То б'ється у грудях Вітчизни
возз'єднане серце твоє.

1949

* * *

Нам не забудь світання гули,
коли весела і ясна
зорею Леніна спажнула
віків прекрасна далина.

Вона сіяла над землею,
так гордо з нею нам було,
і сонце Сталіна за нею
над нами радісно зійшло.

Сіяють нам огні воскресні,
вони в серцях, неначе спів.
Щасливий той, хто в дні чудесні
продовжить Леніна зумів.

Йому пісень прибій вирує
над голубим простором нив.
Він клятву Леніна святую
з народом зоряним здійснив.

О, Ленін, Ленін, над віками
ми вознесли твій світлий стяг.
Ти не умер, ти вічно з нами
живеш у сталінських ділах.

1948

СТАЛІНУ

Там, де гори верхи неозорі
простягли у небеснім краю,
у містечку далекому Горі
я дививсь на колиску твою.

Я дививсь на ту хату убогу,
той підвал, де ти бігав малим,
звідки вийшов ти в грізні дороги, —
й, син шевця, став вождем світовим.

Учень Леніна, з ним крізь негоди
ти нас вів у гарматний той грім.
Будь же славен, російський народе,
батько Леніна й брат нам усім!

До безсмертного царства свободи
ти ведеш нас крізь молотів грім.
Будь же славен, грузинський народе,
батько Сталіна й брат нам усім!

Сталін — шум громоносний моторів,
переливного жита моря.
Сталін — рух у Комуни простори
і всесвітнього Жовтня зоря.

Сталін — в щастя нестримні походи
мільйонів повсталих можуть.

Сталін! Сталін! — землі всі народи
за тобою, за нами ідуть.

Сталін — мир, завойований спокій,
дня із тьмою невиданий бій.
Хай тобі уже сімдесят років,
а для нас ти, як ми, молодий.

А для нас ти, як зорі, як небо,
як моря всіх планет, як сонця
всіх небес. Скільки співів для тебе
в нашім серці! Нема їм кінця

в безконечному їхнім польоті,
що складає і серце моє.
Їхні крила у сонячнім злоті
овівають обличчя твое,

щоб ти жив іще довго і багато,
окриляючи наші ряди,
осяваючи наші дороги,
нас привів у Комуни сади...

Сяй же, рідний, як день перемоги,
в своїм сяйві не маючи меж,
щоб побачить те все, що для нього
ти всі сили свої віддаєш.

1949

ШУМЛЯТЬ САДИ

Шумлять сади Вітчизни трудової
у сонячнім хитанні верховіть.
Весна прийшла зеленою ходою
і на майданах київських шумить.

Вона іде, і в сяйві сонця тоне,
що ним наш день звияжливий розквіт.
Першотравневі радісні колони
піснями шлють їй зоряний привіт.

Вони дзвенять із вуст у неба чашу
в годину цю жадану, весняну.
Але одна із цих пісень — найкраща,
летить, як птиця, в синю вишину.

Летить вона у вись, золоточола,
як шум знамен і як дихання квіт,
над нами робить райдужнії кола
і поверта на північ свій політ.

До стін Кремля, де все нам дорожче,
летить вона у музиці висот,
де на крилі гранітнім мавзолею
вітає Сталін радісний народ.

Вона летить, і все кругом іскриться
над шумом міст, заводів і дібров...
О, передай ти, пісне, наша птице,
од України Сталіну любов.

Скажи йому про наші дні робочі,
про наше серце — зоряний Донбас...
Нехай всміхнуться добрі, рідні очі,
що стільки світла сяє в них для нас.

Скажи йому: все більше сталі й жита
давать ми будем рідній стороні,
пісень і щастя, щоб ще краще жити,
ніж ми жили у довоєнні дні.

Все ширші будуть в щастя наші кроки,
щоб ми усе на світі, все змогли,
щоб неосяжним зльотом наші роки,
як кораблі, в комуну попливли.

Коли ж захоче ворог перетяти
наш гордий шлях в майбутнє золоте,
як буря, вдарять танки і гармати,
і у пожарах небо загуде...

Спахне земля, зіткнеться день із тьмою,
все заклепоче в криці огневій...

І ми на грози атомні грозою
нових енергій підемо на бій.

Бо ми за мир, за правду і свободу,
благословенні ми на це життям.
Нам допоможуть в битві тій народи,
якщо її нав'яже ворог нам.

Наш гордий труд земний осяє обрій,
щоб наших днів не в'яв ніколи цвіт.
І усміхнеться Сталін, скаже: «Добре!»
І нам пошле рукою свій привіт.

І та рука простягнеться над гори
і над степи й торкнеться наших серць,
як знак, що правда кривду переборе,
що з тьмою ми скінчим звияжно герць.

1949

* * *

О Русь моя, сестра білява України,
цвіте в душі моїй беріз твоїх краса
і шум сосон твоїх і зорі, мов з шипшини,
що виткали твої і землю й небеса.

Твоїх заводів гул і шум степів могутній,
де владарює труд, я так люблю, люблю.
Про тебе граю я на серця ніжній лютні
і не забудь мене в прийдешньому молю!

За тебе йшов на бій я на полях Вкраїни,
я твій смуглявий син, як України син.
Ви — матері мої і вам мої хвилини,
і кожний подих мій, і спів, і серця дзвін.

Для мене ви одно, я й син Таджикистана
і всіх народів син, що по твоїй путі
за Сталіним ідуть, о Русь моя кохана,
круг тебе ми зняли свої щити святі,

як ти зняла круг нас... Ми щастя на сторожі,
неначе той граніт, але граніт живий

із зоряних сердець... і сили зловорожі
з вершин не зіб'ють нас, а їм — іти на гній,
у сморід їм іти, у тлінь, у порожнечу.
Ми впрах їх рознесем, у злий нападний час!
Я чую вже громи гігантської утечі
бандитів світових у тьму і кров од нас.

О Русь моя! Синам твоїм співають славу
поети всіх країн, бо ти є віра всіх,
надія і любов, хто йде на бій кривавий
за щастя світове крізь куль і плач і сміх,

хто грати вже хита, готовий вдарить ката,
хто рие, наче кріт, усі материки,
де ллються кров і піт, де бич свистить проклятий
й над братом зігненим — широкії штики...

Шумить моя Москва... О рух машин і люду,
безмежний і святий, до жданої мети.
За Руссю ми йдемо. Вже сяють зорі всюди,
і райдужно встають Майбутнього мости.

1949

СВЯТО

Трудом наш край, як і боями, славен,
йому наш спів і наших серць любов.
До нього знов веселий Першотравень
в квітках знамен і в музиці прийшов.

В рясних садах співають дзвінко птиці,
і літаки кружляють в вишині.
На зелень трав і жита і пшениці
весни упали перші промені.

Шумить Дніпро, йдуть люди яснолиці,
вітає день їх пісня голосна,
і з ними йде по вулицях столиці,
як символ юні нашої, весна.

Уже синіють радісні вершини,
нам недалеко йти уже до них.
Встає мій край, як пісня, із руїни,
як дар труда і подвигів святих.

Не спиниш ти безсмертного походу,
ворожа сило, мертва і сліпа!
Ідуть до щастя збратнені народи
під світлим знаком молота й серпа.

Звитяжний стяг над ними гордо лине,
дорога їх, як даль віків, ясна.
І з ними йде прекрасна Україна,
моя радянська, рідна сторона.

О щастя — йти в рядах дзвінких по місту
і знать, що чорна ніч пройшла, як сон.
Вітай же, спів, весни прихід барвистий
у золотому клекоті колон.

Я йду в піснях, чужий навік скорботі,
моя Вітчизно, радосте моя!
І літаки малюють в гордім льоті
у небі світле Сталіна ім'я.

1948

ДЕНЬ ПЕРЕМОГИ

Лунають пісні над простором розкутим,
у шумі заводів кругом,
ми День Перемоги над ворогом лютим
святкуєм невтомним трудом.

Я пісню мою у пісень хороводи
вплітаю під молота дзень.
І звільнені нами щасливі народи
вітають цей радісний день.

Хай срібнії ріки шумлять повноводі,
як молодість наша шумить.

На півночі й півдні, на заході й сході
багряних знамен рясноцвіть.

І сонце на вільнім навік небозводі
вітають і серце й уста.
Це сила народів, це правда народів,
це наша Вітчизна свята.

У день цей і щастя і честь мільйонів
ми вирвали з тьми і крові.
Стоять на сторожі священних кордонів
в шоломах сталєних вартові.

Ми щастя свого не віддати нікому
клялися під гуркіт побід.
І марно до нас у жадобі розгрому
простяг пазури Уолл-стріт.

Ми встали з руїн, ми в бурі недавній
помножили сили свої.
Нехай пам'ятають дев'яте травня
безумні війни палії.

У морі риштовань встають колони,
шумить Батьківщина, як сад.
Ні атомні бомби, ні кривда, ні зради
життя не повернуть назад.

Ми любимо край свій і в радості й горі,
звитяжні в труді і в бою.
Народи радянські, як ріки у морі,
злились у єдину сім'ю.

Ми вісники весен, ми правди титани,
над нами, як пісня, блакить.
І генієм Сталіна путь осіяна
в Майбутнє стрілою летить.

1948

СИНУ ПАРТІЇ

Ти зродивсь, як сурми бою
Грала в грозах Октябрю, —
Й засіяла над тобою
Вічна Леніна зоря.

І про тебе пісня лине,
Як знамен багряний цвіт...
Комсомолу України,
Сину Леніна — привіт.

Ти ідеш, чужий знемозі,
В даль, що веснами буя,
І тобі в твоїй дорозі
Сонце Сталіна сія.

До Комуни неупинно
Ти крокуєш тридцять літ.
Комсомолу України,
Сину Сталіна — привіт.

Ти усе, що треба, можеш,
Ти на бій готов завжди,
І в своєму зрості множиш
Славні Партії ряди.

І тобі нема упину
У труді, під грім побід.
Комсомолу України,
Сину Партії — привіт!

Юнь ведеш ти за собою
Од висот і до висот, —
І пишається тобою
Український наш народ.

Хай летить над гори й води,
Наче шум зелених віт,
Українського народу
Сину славному — привіт.

1948

* * *

Пробиває хмари гордий наш літак.
Що для нього вдари вітряних атак!..
Ось уже і сонце, синя, синя путь,
а під нами хмари хвилями пливуть,

наче біле море... і в розриві їх
ледве видно ниті сплених доріг...
Не стискають серце ні журба, ні жаль,
лиш моторів гуркіт розриває даль.

У маленькі вікна ллється сонця мідь,
і здається, серце птицею летить,
тільки кров клекоче... Вище й вище путь.
Тільки сині очі у душі цвітуть...

1947

* * *

Одгриміли фронти, одгриміли,
кулі спів зупинили жалкий.
І до сонця знялись наші крила
у красі і у силі своїй.

Вже не мулить гвинтівкою плечі,
і у сяйві небесних огнів
соловей про кохання щебече
в тишині ароматних садів.

Розливаються срібні рулади,
і, як пісня про нашу могуть,
на руїнах сумних колони
гомінливих кварталів встають.

Лиш, як спомин ясний наді мною,
що в душі неповторно сія,
на стіні подарунок героя, —
партизанська шабля моя.

1947

* * *

Синьо блиснула коса,
і упали трави...
Діамантами роса, і аж
вітер кучерявий.

По стерні іде зоря,—
то дівчина боса...
Сині очі в косаря,
золоті покоси.

1947

* * *

За садами береги круті
понад зливами ріки.
У зеленім листя лепеті
поховалися пташки.

Я життя зеленолукее
п'ю, немов зорі вино.
Дощ іде, і наче стукає
срібним пальцем у вікно.

1948

* * *

Скоро срібними косами
задзвенить урожай,
О, щебеч мені, ластівко,
про коханий мій край!

Про любов неповторную
в сяйві рідних очей,
про життя відвойоване
у суворих ночей.

Як росою завітчана
пишна зелень буя...
О, щебеч мені, ластівко
чорнокрила моя!

1948

* * *

Покосили сіно, стали жовті луки,
золоті й колючі стали од стерні.
А були ж зелені... Неба сині люки
вітер пробиває в хмарній вишині.

І зеленочолі хиляться тополі,
десь дощі снопами линуть на степи,
і зоря за ними погаса поволі,
а в дощу проривах — світляні стовпи.

Скоро будуть жито на полях косити,
домнами щоб квітла дужче далина.
Буде щедра осінь, коли щедре літо,
мій крицевий краю, житня сторона.

1948

АСКОЛЬДОВА МОГИЛА

Унизу дніпрові хвилі
плачуть на зорі.
На Аскольдовій могилі
сплять богатирі.

І пливуть, пливуть години,
тихо так кругом.
Сплять визвольники України
непробудним сном.

Полягло їх тут немало.
Щось туманить зір...
Сплять герої і з Уралу,
і з Кавказьких гір.

Росіяни і грузини
в сумі тишини.
З ними поруч України
вірні сплять сини.

Це ж вони ішли на грози
вражих батарей.
Ронять квіти роси-сльози
в траурі алей.

І хмаринки срібнокрилі
тануть угорі.
На Аскольдовій могилі
сплять богатирі.

1948

* * *

В твоїх очах усі мої надії,
уся любов в їх зоряних морях,
і все, чим снів і ждав чого в житті я,
в твоїх очах.

В їх глибині краса душі твоєї.
Аж поки кров свій не спинила біг,
моя любов сіятиме зорею
в очах твоїх.

І сріблом хай мої так густо скроні
уже життя осінній вкрив іней,
цілую я твої вузькі долоні,
і, як юнак, дивлюсь в огонь очей,

і в них тону, як у небеснім морі,
там, де світів шалений, вічний біг...
В моїй душі завжди сіяють зорі
очей твоїх.

1948

* * *

Уся в квітках сіє Україна,
така, як снів про неї я в журбі,
коли у бран орда глуха зміїна
взяла її простори голубі.

Мов без гнізда обжитого лелека,
в сльозах я снів про рідний, теплий брук...
Я жив — не жив од неї так далеко,
немов розп'ятий на ножах розлук.

Ми заорали срібними плугами
страшні сліди її глибоких ран.
Я знов іду знайомими стежками,
і наплива гарячих сліз туман,

солоних сліз... Од щастя я ридаю,
уже навік не вернеться зима.
немає кращого на світі краю
за рідний край, на всій землі нема!

1948

* * *

Сурми щастя заграли
над землею моєю,
де страшної навали
одгули батареї.

Із глухої руїни,
з ночі смертної муки
підвели Україну
в небо збратнені руки.

І такими вогнями
вся вона засіяла,
наче в небі над нами
світла райдуга встала.

1948

У сонці й сяйві зір летять мої хвилини,
і сниться лиш село, мій тихий перший спів,
і все, що так давно навіки я покинув,
до міста ідучи, але не розлюбив.

Я згадую дядьків, вони в брилях широких
косили на зорі пшеницю золоту,
і дівчину-зорю, що йшла граційним кроком
на дальній крик гудків, немов весна в цвіту...

Як оглядалась ти на мене, чорноброва,
через коромисло... О щастя синь в очах,
о крила вій густих і першої любові
сльоза, що я відчув на радісних вустах!..

Як дальньо, як давно... Летять мої хвилини,
співає соловей в зеленому гаю,
по обрії зоря скотилася в долину,
і десь шумить Донець про молодість мою.

1948

Надходить вечір... Синім ланом
він простягає тінь свою.
Я над Дінцем моїм коханим
в тумані споминів стою.

Дивлюсь на дим, що гордо лине
над незабутнім лоном вод.
Здоров, воскреслий із руїни
мій рідний содовий завод!

Як сумував я за тобою,
як снів про димні небеса...
Здоров, мій страднику, герою,
степів Донеччини краса!

Ти знов простяг над гаєм крила,
щоб рідний край шумів, як сад.
Сюди, сюди, сюди летіла
моя душа крізь грім гармат.

Донець... Тобі крізь дні тривоги
з любов'ю слав я свій привіт.
Мої маленькі босі ноги
тут на піску лишали слід.

Складав пісні тобі одному,
мій тату світлий, мій Донбас!
Це тут, у сквері заводському
я слухав музику не раз.

Це тут росли ми і любили,
це тут ми юними були,
це тут на щєбінь ми ходили
і відсіля на фронт пішли.

Сюди вернулися ми з бою..
(Та хворостянка, те вікно...)
Аж ось і цвинтар... Під травною
тут батько мій заснув давно,

мій брат Олежик... і багато
знайомих, рідних, дорогих...
А над хрестами синь крилата
і зорі, наче очі їх...

Шуміть, сади мої ласкаві,
дзвеніть, знайомі хвилі вод!
І знов у радісній уяві
я повертаюсь на завод.

Як я люблю тебе, титане!
Це ти по грозах світових
в труді свої загоїв рани,
як я свої — в піснях дзвінких.

1948

Гей, шуміть, вітри крилаті,
в пшеницях густих!
Скільки сонця в серці й хаті
і в очах моїх!

Темна ніч гула залізною,
ми в грозі були
і з боїв тобі, Вітчизно,
сонце принесли.

Пронесли крізь ніч грозову
ми звитяжний стяг.
Налило нам сонце знову
вишні у садах.

Вийду, вийду я у поле,
скільки щастя й мрій...
І шумить, шумить навколо
край радянський мій.

Знову пісня гордо ллється
до дзвінких висот,
і стискає радість серце
та за свій народ.

Там заводи, як титани,
під металу дзвін
в неба сині океани
встали із руїн.

І гудуть дроти веселі,
і летять туди,
де на згарищах оселі
встали, як сади.

Там міста в рожевім майві,
що були у млі,
і у сонячному сяйві
грають їх шпилі.

О життя моє кохане,
я в твоїм саду,

де не стану, де не гляну,
де я не піду.

Жито хилиться в поклоні,
в саяві з висоти.
Десь кричать залізні коні,
десь гудуть мости...

1948

* * *

Кожний з нас трудар і воїн,
ми — гроза ворожих зграй.
Тільки той життя достоїн,
хто кохає рідний край.

Ми пройшли грозу залізу,
й тільки той безсмертним став,
хто у битві за Вітчизну
без вагань життя віддав.

Хто зустрів страшну негоду,
не вклоняючись громам,
вічно в пам'яті народу
їх сіяти іменам.

Їх могили темні, тісні...
Да святяться їхні сні!
І у бронзі і у пісні
вічно житимуть вони.

На могили їх у сумі,
вітре, пісню понеси.
У знамен багрянім шумі
їх я чую голоси.

Чую їх ходу залізу,
мільйонних кроків дзвін...
З нами руки їх Вітчизну
підіймають із руїн.

Руки рідні і прозорі,
що в громах пробили шлях...
І горять кремлівські зорі
у безсмертних їх очах...

1948

* * *

Пройшли дощі, стрясають срібні сльози
зелені віти над твоїм чолом.
Уже за лісом десь далеко грози,
й мигтять зірниці... Свіжо так кругом.

З тобою теж, немов були в грізні ми,
я чую знов тепло твоїх долонь.
О сонця два під віями густими,
яке це щастя пити їх вогонь!..

1948

* * *

Малюючи огненні знаки,
був захід кривавий такий,
коли піднялись ми в атаку
на крик командира дзвінкий.

В уяві ті плями багряні,
той шерех сухий підошов,
де в тіло вороже в тумані
багнет мій так м'яко пройшов.

Був вечір, десь вили собаки,
і місяця сходяв багнет,
коли за свободу в атаку
по трупах ми бігли вперед.

1948

* * *

Десь в небі вражі бомбовози
несли нам смерті грізну мить.
О як тривожно паровози
кричали в огненну блакить...

Стояли ми біля вокзала,
а крик дзвенів зблизу й здаля.
Здавалось, то земля кричала,
моя українська земля.

Хіба забудь той дзвін металу,
в розривах неба димну гать,
коли на схід ми відступали,
щоб знов на захід наступать.

1948

* * *

Як тихо в нас і понад нами,
кудись біжать хмарки руді,
і грають вічними огнями
зірки, відбиті у воді.

До вій проміння простяглося,
так любо й радісно чогось...
І в аромат твого волосся
дихання квітів заплелось.

В сльозах кохані сині очі,
що я до них крізь бурі йшов...
І кров так молодо клекоче,
що не вмира моя любов!

1948

* * *

Нахилю на вольній волі
до криниці я вуста,
Скоро-скоро в нашім полі
будуть стигнути жита.

Будуть стигнути, шуміти
довгим колосом густим,
срібно й весело дзвеніти
буде жайворон над ним.

Понад полем неозорим
пролітають кораблі.
І шумить зеленим морем
щастя нашої землі.

1948

* * *

Як пахне навколо весною,
нагадує юність мою.
Залиті зорею з тобою
ми йдем у ранковім гаю.

Ми йдем і пригадуєм дні ті
далекі, безумні, страшні,
ті ночі, стрільбою залиті,
в прожекторів синім огні...

Зоря золотими руками
од ночі звільняє блакить.
Шумлять осоки над нами,
це вічність над нами шумить...

1948

І знов зелений світ і дзеркало Ірпіні,
пташиний срібний спів над синім лоном вод,
як і в минулий рік, і хмари білопінні
задумано пливуть у золоті висот.

О свіжий вітре мій, гілля п'янке хитання,
вернувся я до вас сюди од гулу площ
і гомону людей. Вже долі цвіт каштанів,
і заливає все проміння теплий дощ.

Солодкий квітів дух п'янить мене до краю,
милує зелень зір. Так широко кругом,
так молоді мені... І знову я співаю
про верби золоті за голубим вікном.

І соловей мені в кущах відповідає,
і все співає, все, над мене і в мені,
і хмари в вишині, й кармінні небокраї,
і серце, що цвіте у запашному сні.

Співай, душа, співай! Хай серце відпочине
в мелодіях, що сни навіяли міські.
О споминів моїх троянди і жоржини
і кроки любої, як тихий сон, легкі...

Зі мною знову ти, зелений, милий світе,
і я тону в тобі, як зірка в глибині,
що крізь мільйони літ на землю нашу світить
і з зорями небес злива свої огні.

1948

Знов я згадую іюль
і рясні, рясні
огняні пунктири куль
в темній вишині.

Той Донець і береги,
де комиш поник...

Гуркіт Курської дуги,
сорок третій рік.

Далі сповнені були
бураних тривог,
на Україну ми несли
радість перемог.

І сьогодні знов іюль.
Не забудь мені
огняні пунктири куль
в темній вишині.

1948

ВЕЛИКИЙ СИН ВЕЛИКОГО НАРОДУ

Так гостро звістка вдарила у груди,
що вже навіки Жданова нема...
Але навік між нами жить він буде,
його не вкриє темрява німа.

Без нього вдаль летить життя могутне,
йому віддав він стільки сил і мрій...
І у Комуни радісне майбутнє
він буде йти між нами, як живий.

Його ім'я сіятиме між нами,
як вічний приклад, як звитяги спів.
Заповідав своїми він ділами
любить Вітчизну так, як він любив.

Любить завжди, в дні радості й негоди,
щоб наша юність сонячно цвіла.
Великий син великого народу,
безсмертний він, як і його діла!

Звучать погребно маршу тихі звуки,
мов у сльозах, зажурена блакить.

сумну труну зняли Вітчизни руки,
вождя соратник в тій труні лежить.

І від журби усе кругом німіє,
схилив народ чоло і прапори
над рідним сином... Сплять холодні вії,
на нього сонце дивиться згори.

Там десь кричать тужливо паровози,
мов у тумані неба сине тло...

І падають промінням тихі сльози
йому на горде й ріднее чоло.

А нам іти в невидані походи,
усе вперед... Товаришу, прощай!
Великий син великого народу,
безсмертний ти, як наш коханий край.

1948

ШАХТАРЕВІ

Вітчизні, що, як сад, сіяє над віками,
ти віддаєш свій труд і пориви ясні,
і сонячний вогонь, загуслим в чорний камінь,
ти здобуваєш їй в підземній глибині.

І цей вогонь тече, як кров у людських жилах,
у домнах і цехах і в топках поїзних,
щоб ми здійснили все, про що в бажаннях смілих
ми мріємо, йдучи до весен світових.

Щоб швидше йшли в труді до щастя і добра ми,
для дружби й перемог гуртовані в борні,
ти зорі засвітив над рідними копрами,
і з зорями Кремля сплелися їх огні.

Уже не кайла дзвін у млі забоїв лине,
де лампочок вогні хитаються руді, —
вгризаються в пласти нестримні врубмашини,
що силу рук твоїх продовжили в труді.

І там, де теплий дух, як спомин днів далеких,
під золотим Дінцем і тихим шумом трав,
електровози мчать вагончики по штреках,
де коногона свист протяжливо лунав.

О степ донецький мій, в твоїх ярках шипшину
колись малим я рвав... О край мій вугляний,
про тебе до кінця співають я не покину,
хоч і давно покинув я забій.

Шахтарю, рідний край пишається тобою,
тебе вітає він, підземний брате мій!
Синіє далечінь, кричать гудки юрбою,
і, як володар, йдеш ти по землі своїй.

Здобули землю цю ми в бурі й небезпеках,
навіки од нероб її звільнили ми.
Ще йдуть твої брати у темі в краях далеких,
на тебе дивляться з надією із теми.

Там Греція в крові, Китай пожеж огнями
клекаче і гуде, там кряче ворон-птах,
і мавпа в смокінгу сидить там над штиками
на горах золота з сигарою в зубах.

І бомбу атомну вона в руках тримає...
І шле загрози нам... Але, як скеля, ми
над морем буряним, що хмуристь небокраї
і б'ється в наш граніт холодними грудьми.

Спокійні й горді ми. Живих у тему німую
не кинуть атомів енергії сліпі.
Озброєна любов, шахтар, твій труд вартує,
як і поета спів, присвячений тобі.

1949

ДОНЕЧЧИНО МОЯ!

Минула довга ніч... Любов моя безкрая,
Донеччино моя, весни вже час настав.
І знов в лице моє дихання Первомаю
Несуть вітри швидкі од квітів і од трав.

В кривавій боротьбі минуло днів без ліку,
Ти вільний знов, Донбас, і зводишся до зір,
А над Дінцем шумлять ті ж верби і осики,
Що їх відбив навік мій тихий карий зір.

На них сліди боїв, як чорні горя плями,
Все бачили вони: й як содовий завод,
Де я робив і ріс, ворожі бомби рвали...
Все бачили вони над лоном тихих вод...

На них сліди боїв, як щастя блискотіння
В очах коханої в єднання світлу мить.
Все бачили вони, в години воскресіння
Визвольників полки і сурм гарячу мідь,

І наші прапори, і зоряні шоломи,
І чули зойк катів, до смерті їхній біг,
І радісний наш спів, коли ми йшли додому,
Крізь огняні вітри безмежжями доріг...

Цвітуть жоржини хмар над синіми копрами,
Мільйони рідних рук працюють день і ніч
В підземній глибині, возводять вежі й брами
На звільненій землі, для щастя всіх сторіч...

Ти чуеш, як двигтить і гупа під ногами,
Як гримає вгорі?.. Це — Труд, всевладний Труд.
Святий, розкований, як прапор, над віками,
Це — партія, це — ми, мій краю верб і руд!

Донеччино моя, в диханні Первомаю
Я шлю тобі привіт од вільного Дніпра.
І спів, про тебе спів, любов моя безкрая,
Що на Україну знов прийшла весни пора.

1949

ЕДЗІ ОГНЕЦВІТ

Ти — дочка Білорусі,
а я — син України.
Та в єдинім ми русі,
душі в нас солов'їні.

Спільні й радісні кроки,
вітер, зорі і трави.
Білорусь синьоока,
Україна чорнява.

Ми в єдиному морі
з тьмою в грізному герці.
З твоїм серцем у хорі
і моє лине серце.

1949

СВОБОДА

Свободо, я гімни співаю тобі!
Ти скрізь — у любові, в труді, в боротьбі,
у сяйві близьких і омріяних мет,
у всім, що наш дух пориває вперед.

У битві із тьмою, що тьмарить путі
героям, що б'ються за дні золоті,
що рвуть ланцюги на живих руках,
до сонця собі пробиваючи шлях.

Ти в творчій тумані, в осягненнях — ти,
народжуєш ти неповторні світи
в любові, і знищуєш зло у борні,
ти крила дала і усім, і мені.

Ми — Труд, що звільнився і став владарем,
що в битві з природою творить Едем.
Едем — це Вітчизна моя молода,
Свобода — це зоряні крила Труда.

1949

* * *

Дош немов надходить,
грозяно кругом.
Хмара зараз води
нам пошле крилом...

Блиснула зірниця, —
та, замість громів,
заспівали птиці,
гай зашелестів...

Десь там, десь там чули,
в тумані поля...
Радісно зітхнули
небо і земля.

1949

* * *

Десь далеко й близько
радісна Москва,
в ній алмазів блиском
Київ ожива,

і усі столиці
зоряних країв:
і у склі, і в криці,
в майві прапорів,

і в сердець прибої, —
й як любов моя,
сяє над Москвою
Сталіна ім'я.

1949

* * *

Уже в снігах передчуття весни,
пташки дзвенять, і їх пісні, мов кличуть
весну, що десь уже із далини
летить сюди й пашить її обличчя,

і од дихання крил її плаща
чорніє сніг, дзвенять струмки, і ріки
із берегів виходять і ячать
чогось чайки меланхолійним криком.

Я так любив любов'ю неземною,
але в душі, як попіл од пожеж...
Весна, лети! І може, ти з собою
мені на крилах щастя принесеш.

1949

* * *

Я син Москви. Донеччини баяна
Мені народ у серце вклав пісні.
І я співаю, нене осіяна,
Москва моя, я твій на вічні дні.

Я твій, я твій... Гримлять мені квартали,
Майданів мідь під кроками бринить
Хоралом лун земля, мов небом стала,
І вже не брук під мною, а блакить.

І я іду по ній, о ні, лечу я,
І всі летять... Бо ж ми — світи, світи,
Й крізь нас світи летять, я серцем чую,
Я знаю це, — до спільної мети.

1949

Я майданом Червоним іду
і здається цвіте все навколо
в ароматному липи меду...
Як шумує Москва златочола!

Мінін, Мінін... Натхненний такий
ти стоїш, мов не в бронзі, а в'яву,
кличеш ти проти ворога в бій
за народ, за Російську державу...

Так ти кликав, як танки гули
повз граніти святі мавзолею,
і хитались багнети й цвіли
наші каски сталеві зорею...

Ми проходили й далі ми йшли
непоборні, з живого металу,
йшли на захід і в гуркоті мли
нас усмішка вождя окриляла...

Й, Мінін, ти і усі, хто водив
наш народ на нападників лютих,
над усе хто Вітчизну любив
і кого нам повік не забути.

Я іду... Дзвонить лунами кров...
Лине Мінін у дні сонцегриві,
а за ним, на звитяги готов —
князь Пожарський в грозівім пориві...

Який тут рух швидкий, які спокійні люди
русяві і гнучкі... Шалений рух машин
для них, як серця дзвін, і як здійснення грудей
в диханні рівному, як рибі — річки плин.

Вони зросли у нім і з ним разом зростають
і міняться із ним, міняючи його.

Спокійно світиться, мов полум'я безкрає,
їх звужених зіниць загострений вогонь.

І я, Донецьких гір, степів, гаїв дитина
і срібнодзвонних рік, у вирі цім іду,—
й так молодю мені, і серце д'горі лине,
й здається, я уже в шумливому саду.

Летять в блакиті шпилі, як птиці невідомі,
ажурами мостів співає далина...
І постать Леніна, як мрій вселюдських промінь
встає над садом цим і мов летить вона,

а круг її, вгорі, внизу аерольоти.
Який крилатий люд, які вони, які?
А дивний сад шумить, із мармура і злота
крізь майво віт густих, чудесних вілл вінки

вплітаються в цей сад узорами такими,
що снилися лиш нам, що мріяли про них
у творчій радості, й з очима золотими
в алеях юнки йдуть і враз — немає їх...

О де вони, о де? О юнь моя крилата!
Над кронами дерев дівочий лине сміх...
Я йду... Москва моя, ти всім народам мати,
як радісно в твоїх кварталах голубих!

У зелені дерев чаруйтесь, карі очі,
де стугонів бетон, я чую свіжий шум
зеленолистяний... Майданами клекоче
Москва — вселюдський центр вселюдських дій
і дум.

1949

* * *

Б'ють вітри зеленими крилами,
в небі хмари хвилями пливуть
далі й далі смутними рядами...
Сльози неба по шибках течуть...

Сльози неба... П'ють жита ті сльози
у полях вустами колосків,
що пропив хтось ярма і занози,
чую я хмільний, веселий спів.

І згадав я... Пісню цю співали
ми, йдучи на грізний, смертний бій,
і штиків хитались чорні жала
над очима, повними надій.

Десь вставали заграви червоні,
то палав пожарами Донбас...
І сестра на сніжному пероні
сумно так дивилася на нас.

Сестро, сестро!.. Грізні хуги бою
замели навик твою любов...
Щоб проститись назавжди з тобою,
так до тебе я й не підійшов.

Чому, чом?.. Тебе уже немає,
потонула ти в кривавій млі...
Лиш вітри воронезькі ридають
над печальним горбиком землі...

Те, про що ти мріяла, настало,
золотими кроками іде...
За життя, що ми завоювали,
віддала життя ти молоде.

Віддала любов свою охоче,
щоб пробить до щастя іншим путь.
І, як сльози, що туманять очі,
сльози неба по шибках течуть...

1949

О. С. ПУШКІНУ

Зітхає даль холодними валами,
і лине синь туди, де обрій згас...
Він тут ходив, зацькований катами,
під шум морський, в прощання скорбний час.

Як заздри́в він блакитній цій стихії,
як він любив нескорену красу
цих гордих хвиль, безсмертний син Росії, —
і цей пісок всотав його сльозу...

Сльозу за тим, що край його коханий
в неволі скнів, що сам він був в ярмі,
як і народ, подібний океану,
як і народ, закований у тьмі.

Як кликав він всім генієм крилатим
зорю життя, що бачив він у млі,
коли впадуть криваві мури й грати
й засяє день для рідної землі...

О, Пушкін мій! Твоє сумне обличчя
в моїх очах у мареві встає.
Так. Геній твій переживе сторіччя,
бо в нім — страждання огненне твоє

Й твоя любов до гнаних і свободи,
і ненависть твоя до ворогів,
що нам доніс крізь злі вітри негоди
до наших серць твій неповторний спів.

І я, поет смуглявий України,
і учень твій іще з хлоп'ячих літ,
твоїй душі, безсмертній і орлиній,
душею шлю свій зоряний привіт.

Ти, як живий, стоїш передо мною,
у саяві весь, подібний до меча.
І я цілую край твого плаща,
що ти зросив гарячою сльозою.

1949

ВОЛОДИМИРУ МАЯКОВСЬКОМУ

Ти по сцені ходив, і у кроці
наче крок мільйонів гримів.
Це було в двадцять другому році,
коли вперше тебе я зустрів,

і почув і побачив... Мій Харків,
що звільнили в боях ми од пут,
вже вставав із розрухи і жарко
посилав нам гудками салют.

Ти читав свої вірші, й ми, юні,
всі в тобі, як і ти в нас, були...
Ми сіяли, і грозами струни,
і любов'ю, і гнівом гули

в наших душах... Так слово поета
нам єднало і думи й серця,
било ворога дужче багнета,
і любов'ю, без краю й кінця,

до Вітчизни, вождя і народу
протинало нам нерви, як ток
непоборний... В вікно з небозводу
заглядали мір'яди зірок,

осявали нам очі, щоб ковзько
не було нам на юній путі,
й мов вітали тебе, Маяковський,
їх далекі огні золоті...

Як любили тебе ми!.. Як сурма,
голос твій поривав нас вперед
на бої, на невидані штурми,
протинаючи тьму, як стилет...

Пролетіло багато вже років...
Та у серці моему, як штик,
смерть твоя, мій гігант кароокий,
в той далекий, тридцятий той рік.

Як ридав я тоді за тобою,
що погасло життя голубе,

що ненависті кулею злою
лютий ворог ударив тебе,

що пішов ти у морок могили,
і замовкнув той голос навік...
Що зложив ти орлині крила
в той далекий, тридцятий той рік.

Так. Не стало тебе. Але струни
в наших душах гримлять і тепер...
То — пісні твої, сине Комуни,
то пісні, що у них ти не вмер.

І, неначе вітри прапорами,
в наших жилах шумить твоя кров...
Ти не вмер, ти живий, ти між нами,
бо не може умерти любов.

1949

САЙФІ КУДАШУ

Коли в крові палала Україна
і танків грім хитав її путі,
Башкирія, сестра її орлина,
нас прийняла в обійми золоті.

Вона нам сльози витерла суворі,
і з нашим гнів злила свій у борні,
йдучи на бій за щастя ясні зорі,
що туманіли в вибухів огні...

Гармоні плач, і кураєва туга,
і шум дерев, могутній і сумний...
Я в грізний час, поете любий мій,
в тобі знайшов і брата й друга.

В моїй душі ласкаві й повні зір
цвітуть твої неповторимі очі,
коли в снігах холодних опівночі
злили водно ми бурю наших лір.

Як ти любив розтерзану Вкраїну,
як я твою Башкирію любив,
водно злили ми пісню солов'їну,
свою любов, надії, сльози й гнів.

Сини Русі, що любим їх незмінно,
нас повели, — й ми зла розбили тлю.
Як я, Сайфі, ти любиш Україну,
а я, як ти, Башкирію люблю.

1949

ШАНДОРУ ПЕТЕФІ

Ти для свого народу жив,
йому віддав безсмертний спів,
й за нього ти у дні негоди,
як Ботев, голову зложив...
Ти для свого народу жив,
а значить — для усіх народів.

В твоє безсмертя я дивлюсь
і у піснях тобі молюсь,
відважний рицарю вітчизни,
син Революції! Клянусь
я жить, як ти, любить залізно
Угорщину, Вкраїну, Русь!

І всі народи, йти за них,
як ти ішов, і, коли треба,
за них у битвах громових
віддять життя. Віків ганебу
ми знищили в полях святих,
звільнили наші землю й небо.

Сія Угорщина твоя,
твоя і наша, й Залки Мате,
що за Іспанію, крилатий,
в нерівних і важких боях,
з блакиттю рідною в очах
упав, щоб у безсмерті встати.

Багато з нас у боротьбі
згоріло й не прийшло додому.
Але, не знаючи втоми,
ми їх продовжуем в труді.
Поет і воїн, я тобі
складаю пісню, як живому.

1949

* * *

Край скель стрімких стою з тобою,
а вдалині, де в сяйві вись,
дві білі чайки над водою,
немов крилами обнялись.

І моря синього безодні
в очах відбилися твоїх.
Ти народилася сьогодні,
щоб вічно жить в піснях моїх.

1949

* * *

Як мое кохання,
хвилювання хвиль.
Вії на прощання,
друже мій, розкриль.

Щоб з очей на віти
бризнув сонця сміх,
щоб із них я пити
свое щастя міг.

1949

О Н О В Л Я Н А М

Встає, мов день, над морем мли
наш прапор гордо і багрово...
Ви слово Сталіну дали —
і стало сталлю ваше слово.

О Дніпрельстан, Вітчизни син,
ти сяєш знов до небозводу...
Мільйони кіловат-годин
ти все нові даєш народу.

Вже п'ятий гідро-агрегат
включив свій струм... О рух ротору,
ти засвітив у небі Рад
нових огнів чудесні хори...

Огні Славути і Неви
злились в сузір'я осіяння.
І все, це все зробили ви,
Вітчизни славні оновляни!

У саяві криця та бетон...
Це, Дніпрельстан, твоє обличчя,
Усе чіткіш звучить твій тон,
Вкраїни серце електричне!

Любов моя, здійснений сон,
все ширше крил твоїх розмаху,
і буржуазний закордон
тремтить од заздрощів і жаху.

1949

МІСТО СТАЛІНО

О місто слави, місто робітничє,
твій ювілей вітаю серцем я!
Несеш ти гордо, ясно і велично
вже чверть століття Сталіна ім'я.

Щоб ти сіяло пам'ятником вічним,
тебе од тьми звільнив недавно він.

І, встаючи, як пісня із руїн,
його трудом ти славиш героїчним.

Усе вперед летить твій гордий шлях,
чудесне місто вугілля й металу,
шахтарську славу множиш ти в ділах,
що ми ім'ям Стаханова назвали.

І у труді, а може і в боях,
що ждуть на нас уже в останнім герці,
неси в Комуну Сталіна ім'я,
як ми несем його в своєму серці.

1949

ДІВЧИНА

Тремтіли ще на листі роси,
Зорею снили небеса...
З пустими відрами йшла боса
Панеллю дівчина-краса.

Всміхались людям очі сині,
Немов волошки у траві,
І плями вапна на кофтині,
Неначе рани бойові,

Тремтіли в неї од дихання...
Все прокидалося кругом...
Вона пройшла, зоря світання
Мов обняла її крилом.

1949

* * *

Вже буряки звезли на цукроварні,
поля до сну готуються кругом.
На тихі верби відблиски янтарні
кладе зоря над голубим ставком.

Мов залива проміння щедра злива
твое лице. Курличуть журавлі.
І ти ідеш, натомлена й щаслива,
по благодатній, по своїй землі.

Для мене ти, як пісня для поета,
що я тобі захоплено складу.
В руках твоїх сьогоднішня газета,
і ти її читаєш на ходу.

Як сяють очі, рум'яніють шоки...
До юних ніг схиляється трава
з привітом ніжним... Швидшають все кроки...
Це Героїня Праці йде нова.

1949

МАЛЯРКА

Вона фарбує стелю. Мов кольори зорі,
заграли переливно, у неповторній грі,
в її очах відбиті... Рум'яна і струнка...
Кладе на стіни квіти її тонка рука...

Тим квітам не вмирати, не в'янути, о ні!
Мов музика крилата, звучить кругом... ясні
то фарби в зорі грають... Малярко чарівна,
з тобою заглядає в блакить шибок весна.

І щедро сипле квіти, у фарбів дивній грі,
подібні до сіяння кремлівської зорі...
В кіно тебе я бачив, одягнену не так,
і сяяв комсомольський на юних грудях знак,

з медаллю партизанки... ти з юнаком ішла
і синіми очима сміялась і цвіла.
А зараз ти в спецівці. Та очі ті ж, ясні.
І грають, грають фарби на стелі й на стіні...

1949

ЛІСОРУБ

Гей, шумлять зелені шати!..
З гулом падає сосна...
Дзвонять пили, щоб не знати
людям холоду. Ясна

знову випала година.
В небі спокій, в небі мир.
І вгризаються в соснину
леза гострені сокир.

Знать, така її дорога,
йти на дрова, в печі жах...
В лісоруба молодого
сяють сльози на очах.

Він сосну цю добре знає,
і під лез блискавну гру
він крізь сльози поглядає
на розкидану кору...

Ось він зблід і нахилився,
одложив сокиру вбік.
Слід од кулі залишився
на корі, засохнув сік,

як на рані кров. Це куля,
під набоїв зле виття,
погасила очі чулі,
юне зрізала життя.

Тут стояв він, і стояла
з ним дівчина, що навік
з ним не стрінеться... Сичала
смерть кругом. Команди крик

потопав в огні та гулі,
в смертнім скреготі заліз,
тут пробила вража куля
серце дівчині наскрізь.

І впилась в сосну, мов жало...
Знов сокиру взяв юнак...

Вдарив... Лезо задрижало,
не вруба сосни ніяк,

лиш дзвенить... То куля, куля,
що навік без вороття
погасила очі чулі,
юне зрізала життя.

Не вернуть усмішку ширу,
губ гарячий, рідний мак.
На пощерблену сокиру
сумно дивиться юнак.

1949

КОВАЛЬ

Даль цвіла зорі тонами,
це було неначе спів...
Об ковадло молотками
молодий коваль дзвенів.

Як торкав він серця струни,
ширив мій хлоп'ячий світ!
Од заліза луни, луни,
мов летять з далеких літ,

де життя шумить зелене,
де під кручею ріка,
і наближують до мене
сині очі юнака...

По стіні павук там лізе,
а в горні гуде пожар...
На розпечене залізо
пада молота удар.

Пада радісно і люто,
в синім холоді отав...
Ковалем хотів я бути,
а поетом став.

Та й тепер передо мною
лине з милого даля
рідна кузня над рікою,
сині очі коваля...

1949

ДО МОРЯ

Як ти шумиш, як ти шумиш, осіннє морє!..
Про що шумиш, про що говориш ти?..
Яке тебе, яке терзає горе,
Чого іще ти хочеш досягти?..

Чи гір стрімких, що як гігантів хори
Зняли верхи в простори голубі,
Чи дальніх зір, що їх мір'ядні зори
Свої вогні відбили у тобі?..

Якщо це так, — не треба, неозорє!
О не шуми з собою в боротьбі!..
Захочеш гір, — утворюєш ти гори,
Захочеш зір, — і зорі у тобі!..

А хвилі мчать... Неначе вся планета
У шумі їх... Про що шумлять вони?..
Чи не така і ти, душа поета,
Як море це, в час бурі й тишини?

1949

* * *

Линуть хвилі бурхливі, осінні,
наче пляж заливає блакить.
Одшліфоване морем каміння
під ногами у нас шарудить.

І чайки над гудінням зеленим
мерехтять, наче срібні рої,

як над морем натхнення шаленим
огнекрилії думи мої...

Ми йдемо. Все шумить і говорить,
гордим хвилям немає кінця.
І злилась з безкінечним простором
моя пісня, як наші серця.

1949

* * *

Пливе туман десь високо за мною
з зелених гір, неначе синій гай...
За морекрай багряною сльозою
заходить день. Абхазіє, прощай!

Де щось троянді пристрасно шепоче
й зітхає вітер, повний щастя вкрай,
де з-за бананів слали темні очі
мені привіт, Абхазіє, прощай!

Прощайте, рік швидкі й бурхливі води
в ущелин тьмі, холодній і дзвінкій,
туманних скель гранітні хороводи,
що у душі відбилися моїй...

Зайшло вже сонце. Завтра я полину
в мій рідний край, що радісно буя.
Прощай, смуглява сестро України,
й здорова будь, Абхазіє моя!

1949

О МОВА МОЯ!

О місячне сяйво і спів солов'я,
Півонії, мальви, жоржини!
Моря бриліантів, це — мова моя,
Це — мова моєї України.

Яка у ній сила і кличе й сія,
Яка в ній мелодія лине,
В натхнення хвилини! О мова моя,
Душа голосна України!

Ти — сурми на сонці, ти — стягів гаї,
Ти — вибухів огненна вовна,
В той час, коли кличе народи в бої
Вітчизна моя багатомовна...

Ти — мрії фіалок і сон конвалій,
Й гостріша за крицю багнета...
Ти душу бійця пориваєш на бій
В натхненнім пеані поета...

Тобою звучать і міста золоті,
Й завітчані селами гони...
Ти — зброя ідеї. У битві й труді
Єднаєш серцець міліони...

Мов райдуги — арки над морем колон,
Що в небо музикою лине,
Де славить життя золоте жайворон...
Це — мова моєї України.

Це — матері мова. Я звуки твої
Люблю, наче очі дитини...
О мова українська!.. Хто любить її,
Той любить мою Україну.

1949

МИКОЛІ ЩОРСУ

Твій зір ясний в моєму серці лине, —
й воно співа в простори голубі...
Тобі, безсмертний лицар України,
моя любов і пісня ця — тобі.

Радію я, що те, за що життя ти
віддав в бою, розквітнуло кругом...
Непереборне, вільне і крилате,
воно шумить, сія над вічним сном,

над сном твоїм... Промчало тридцять років,
в труді й боях за весни молоді,
і знов в боях, і знову у труді...
Й немов між нас ідеш ти, ясноокий,

герою наш!.. Твої я чую кроки
в ході мільйонів... Ми — за мир і спокій,
за те, щоб цвів наш сад в красі своїй
по всій землі... Сієє образ твій

в піснях поетів, в бронзі і в граніті,
у золотому шумі городів...
ми любим край свій, так, як ти любити
його в боях за волю нас учив.

Розширив він свої ще дужче крила,
ще вище зняв червоний шастя стяг...
Прокляття кулі тій, що зупинила
твое життя!

Нам не забудь ті битви, злі, уперті,
твое чоло, нахилене в траву,
коли ти впав, щоб встати у безсмерті,
щоб з нами йти в Комуни світову...

1949

МОЛОДОСТІ СВЯТО

Перше травня — молодості свято,
вільне свято вільного труда.
Ти ідеш, веселе і крилате,
як моя Вітчизна молода.
Молода, бо квітне прапорами
у народів дружбі трудовій,
молода й незламна, бо із нами
Рідний Сталін, вічно молодий.

Ти ідеш по вулицях зелених,
повз будинок рідного ЦеКа,
сяє сонце радісно в знаменах,
струни серця ніжного торка, —
і лунає спів мій, і влітає
діаманти образів в пісні,
що блакить наповнили безкраю,
і летять, як птиці вдалині.

Труд іде. Так геть же, геть з дороги
всіх, хто хоче сонце погасить,
що його, під сурми перемоги,
ми зняли, як прапор, у блакить.
Ми незламні. Сяють неба шати,
й по зелених вулицях іде
Перше травня — молодості свято,
як життя Вітчизни молоде.

1949

АРСО *

Поема

О сине сербського народу,
яка краса в душі твоїй!
Крізь тьму фашистської негоди,
через долини, гори й води,
за сонце щастя і свободи
ти вів полки на смертний бій.

І от, Ранковича гадюки
тебе, із-за кутка, за те,
що не хотів ти серце й руки
оганьбити, знищили...
Комуни шовк над мертвим тілом,
того, хто був відважним, смілим,
непереборним, орлекрилим
в снігах кривавих завірюх...
Та жив, Арсо, твій вічний дух!
Це — правди дух, це помсти сила
за всіх, що кинули в могили,
за те, що рідний край любили,
в холодний морок домовини
троцькістські виродки...

Це він,
безсмертя дух непереборний,
що наче Вічність неозорний,
і, як усе — небоготорний,
сіяє нам крізь море ран
в очах у сербських партизан,
в очах хорватських, чорногорських
і ще і ще, бо ж безліч їх
по всіх, усіх краях земних,
і в чорноробних, і в конторських
очах цвіте один порив,
одна в них клятва, віра й гнів...
О югослави, любі й хмурі!
Вам не забудь, коли крізь бурі

* Арсо Іванович — колишній нач. штабу партизанської армії Югославії, вірний син Комуни, по-зрадницькому вбитий агентами Ранковича.

сплахнуло сонце вам з лазурі, —
то ми крізь грозяні вали
вам братні руки простягли,
і перемоги стяги радо,
рвучи фашистів барикади,
ми, понад вежами Белграда
у криках «Живіо!» зняли,
і з криком цим, як шум колось,
«Ура» захоплено злилось...

Це так було... А зараз: дим...
од синіх пострілів... їх грім
підвали глушать, ніч глуха,
і горло ката, повне крові,
хрипить і булькає...

Панове!..

«Стовпи» реакції! Степи,
де лав нестримний рух, де пил,
шумлять в крові міста і села...
В полоні Франція весела,
сумна Італія, крізь дим
глядають на нас Париж і Рим,
в кайданах браття із Алжіру,
Мадрид під чоботом Франко,
під гнітом Трумена і К^о,
і всіх, що казяться од жиру,
од крові в золоті, що в них
у сейфах банків світових...
«Стовпи» реакції!.. Тупи,
катюго, ніж, тупи, проклятий!
Тобі не довго кари ждати,
коли підрубані стовпи
впадуть у прах, під грім погоні,
а з ними — всі, хто був усім,
лишаючи і гній і дим,
як смерть у атомній короні,
що в неї труменівський лоб,
з громами гряне в грізний гроб,
щоб більше звідти вже не встати!
Все од пожарищів руде,
і крик луна, мов хор крилатий,
що йде Комуна — бідних мати:

«Вона іде!..

Вона іде!..»

Долини Сербії моєї,
де кості прадідів моїх,
де тьму громили батареї,
де добре йшло в бою на злее
за торжество ідей святих,
ідей свободи, правди й праці,
коли ми гнали в безвість «наці»
у тьму могил, без вороття,
щоб зашуміли щастя весни
і щоб, як в нас, розцвів чудесний,
благоуханний сад життя...

Колись давно, коли на турків
повстали серби, в слави час
(бо в їх серцях, за рабства роки,
далеких, рідних, карооких,
огонь свободи ще не згас),
були бої, та люта сила
героїв Сербії косила,
шаблі ламались об штики,
були в крові усі дороги
і гори, сповнені тривоги...
Але братам на допомогу
російські ринули полки...

Зраділи серби, й сил нових
вони набралися для битви,
до неба їх пливли молитви, —
орли Росії йшли до них.
Хоч і гули іще пожари,
й серед садів радів султан,
та вище бою встав пеан, —
на море вдарив океан, —
і похитнулись яничари...
Удар, і ще, — й бандитів хмари
побігли, гублячи шальвари,
чалми і фески, і вино,
жінок і золото — в багно, —
все награбоване майно...
А їх було б до чорта...
Та роса штик і серба гнів.

їх наче листя вітер змів...
Погнав до моря берегів...
І затремтіла з жаху Порта...

І волю Сербії навів
в огні здобув російський штик,
і радість сербського народу
ми розділили, як могли,
там, де шуміли Млави води...
Орлам допомогли орли.
У тих боях, в полках Росії,
за Батьківщини світлі мрії,
в бою, як сяйво дня хорош,
упав полковник Локотош, —
прапрадід мій. Його дружина
лишилася в Росії з сином,
по днях кривавих лихоліть,
і почала в Луганську жить.
Там, там у «Броді Кам'яному»
майбутня матінка моя
уздріла світ, що, наче племінь,
ще й досі їй в очах сія...
Вона в патронному заводі
робила в юності своїй.
Та що там згадувати!.. Годі!
Я слово — штик віддав свободі.
Іде, кипить останній бій,
кипить у тьмі, і вдень вирує
десь в Індонезії моїй,
і у Китаї, де чарує
культура древня розум мій,
кипить у Греції, В'єтнамі...
Не спинить битву цю ніхто,
що в небо б'є пожеж вогнями...
Встає, встає колишне «бидло»
й там, де Арсо убито підло
рукою зрадника Тіто.

Хай з-за морів похмуро хмари
пливуть на СРСР...
Ми їх одіб'єм, як примари,
коли піде з них ядний дощ,
хоч од крові, неначе хвощ,

ми будем мокрі, та до брами,
де сяє нам земний Едем,
ми всі народи поведем.
І будуть там радіти з нами
усі замучені у тьмі
брудними Трумена руками
і всі, хто зараз ще в ярмі...
О щастя стяги над віками,
що в нашій скроплені крові!
Й крові невинної ніколи
кати не будуть лить навколо, —
брати ж загиблі — в нас живі.

Хай блідне морда супостата
й капіталістів всіх країн!
Уже гуде Комуни дзвін...
Це світова іде Відплата...

1948

Донбас—Київ

**НА КРИЛАХ
МОГУЧИХ**

THE
END

ЖОВТЕНЬ

Осінь, осінь кругом. Чому ж вітер весни
окрила мої співи щасливі?..

Жовтень, жовтень прийшов на колгоспні лани
і в міста золоті, гомінливі.

Він іде по землі, гей, життя ковалі,
побратими мої ясночолі!..

Бачить він ще краї у пожарі, у млі,
чує грім у китайському полі,

де брати тьму нужди в тьму женуть назавжди,
добиваючи рабства дракона,
щоб і там, як у нас, зашуміли сади
і засяяли радістю гони.

Бачить Жовтень В'єтнам, анамітів полки,
що відважно за волю повстали,
і сіяють на сонці їх гострі штики,
одбиваючи орди навали.

Бачить Жовтень Елладу... Гомера сини
простягають на схід свої руки.

І в кайданах катам не здаються вони,
йдуть до щастя крізь розстріли й муки.

Бачить Жовтень Париж, там вирує народ,
наче море, бурхливе й сердите,
і до битви встає, щоб іти до висот,
щоб порвать ланцюги Уолл-стріту.

Чує Жовтень громи й сам несе їх в собі,
й закликає усіх, хто в неволі,
так зробити, як ми, що не знаємо тьми,
слави й щастя сини зоречолі!

Чує Жовтень, як Польща вітає його,
бачить Жовтень штандартів потоки,
бачить в кожних очах волі гордий огонь,
чує юності радісні кроки.

І у Венгрії теж, і в Болгарії теж,
і в Румунії, й скрізь, де Свобода
осіяла синів, після гроз і пожеж,
і всміхнулося сонце народам.

Жовтень — Леніна крок, Жовтень — Сталіна
Жовтень — воля свята мільйонів...
О Вітчизно моя, ти трудом возвелич
наше свято, всесвітнє, червоне!

Ти — колиска його... Як він виріс! Дивись...
А пройшло ж тридцять два тільки роки.
Як змужнів він, як крила його простяглись,
як гримлять його зоряні кроки!..

Це народи ідуть. Да святиться їх путь,
це народи, що їх ми — частина,
це народи землі, що до битви встають,
о радянська моя Батьківщина!

Слава ж вічна Жовтневі, слава тому,
хто накреслив шляхи у майбутнє!
Як же пісні мені не складати йому,—
він же — серце Вітчизни могутнє.

В нього ж розум такий, що вмістив у собі,
наші думи усі, всі пориви,
всі надії людей, що в труді й боротьбі,
як і ми, хочуть жити щасливо.

Як же пісні мені не складати йому,
а таких же, як я, мільйони,

день навчив він любити, ненавидіти тьму,
знати життя світового закони.

Він нам очі одкрив, він нам дух окрилив,
він ростить нас, його ж ми орлята.
Так неси до Кремля, в день Жовтневий, цей
спів,
моя серце, любов'ю крилате!

1949

КІРОВ

Давно погасли очі чулі,
в бою з минулим за нове...
Та не дано убити кулі
того, хто в вічності живе.

Живе у бронзі і граніті,
в веселих криках поїздів
і, як зірки в воді відбиті,
Життям наповнює мій спів.

З вождем і нами в дзвоні сталі,
під кроків радісний прибій,
іде в комуністичні далі
Сергій Миронович живий.

1949

СЕРЦЕ ГРІЄ ПАРТКВИТОК...

(Пісня)

Серце гріє партквиток...
Врубмашина: цок-цок-цок...
Сяють очі, як зоря,
в комуніста-шахтаря.

Над пластів глибоких тьмою
лине сонце золоте.
Але небо і в забої,
і в очах його цвіте.

Лине вугілля в путь,
піт стікає з щоки.
Глухо рейки гудуть
од вагончиків.

У підземную путь
наче штрек тіка...
Їх не коні везуть,
а електрика.

Сила дивная та,
що мов з криць сія,
та електрика
більшовицькая.

Над пластів глибоких тьмою
Зорі, наче з янтаря.
Сяє небо і в забої
і в зірницях в шахтаря.

Небо щастя й перемоги,
і сади, сади, сади...
Ти карбуй в життя дороги,
комуніст, перед ве́ди.

Серце гріє партквиток...
Врубмашина: цок-цок-цок...
Сяють очі, як зоря,
в комуніста-шахтаря.

Більше вугілля Вітчизні,
Більше світла трударям!
Він іде у дні залізні
до розкритих щастя брам.

І невиданим прибоєм
вугіль шле він до висот,
сил дають йому в забої
Сталін, партія, народ.

На поверхні вогонь
в пічці блимає,
жде дружина його
чорнобривая.

Син із школи прийшов,
в серці жар сія...
О життя, о любов
ти шахтарська!

Серце гріє партквиток,
Врубмашина: цок-цок-цок...
І з машиною не зря
стука серце в шахтаря.

1949

* * *

Вже сходять щастя дні, як зерна золотії,
що у землі вогкій, з вологою п'ючи
життя нового міць, немов здійсненні мрії,
до сонця проросли. І вдень і уночі

шумлять вони увись зеленим океаном,
у зливі променів і щебеті згори,
і осіняють їх крилом своїм багряним
незборного життя безсмертні прапори.

Рве кригу динаміт, і в береги Славути
од вибухів луна б'є залпами гармат,

щоб у красі новій наш велетень розкутий
вітав нову весну в країні сонця й Рад.

Рве кригу динаміт... І вже смагніють шоки
од вітру й радості, що серце залива,
що березень мина, і квітень синьоокий
уже з-за гір летить, як юнь, завжди жива...

Вже сині проліски я бачив на базарі,
де жар рум'яних лиць в колгоспних рундуках.
Відбили сонця спів поета очі карі,
як серце, що віддав народу він в піснях.

Іде він. А кругом спішать щасливі люди
у гуркоті машин, у гомоні гудків...
Багатий краю мій!.. Тут ходить сонце всюди
і гріє нам серця теплом своїх огнів...

Тут ходить сонце скрізь, а в сонця ясні очі,
привітні і ясні... Це Сталін, Сталін це.
І я дивлюсь в його натхненнее лице,
й у всьому буть, як він, і жить, як він, я хочу.

Як він, дивитись в даль, що бились ми за неї,
як він, туди іти з мільйонами в труді...
Вже сходять щастя дні над нашою землею...
Ми дужі і з вождем ми вічно молоді.

Я так люблю тебе, мій зоряний народе,
і піснею тобі вклоняюсь до землі.
З тобою я лечу до щастя небозводу
пір'інкою в твоїм могутньому крилі.

З тобою злитий я, в твоїм я серці б'юся,
як тисячі таких же ніжних, як і я,
і відданих тобі, що в бурях революцій
зростали і зросли. Як день кругом сія!

Як срібно молот б'є, як поїзди гуркочуть,
і крила літаків на сонці блискотять,
як радісно цвітуть людей щасливі очі,
людей, що всі злились в одну незламну рать.

Ми — щастя сіячі. Що день, то краще жити,
що день, то веселіш, що день, то все ясніш.
Вже сходять щастя дні. Рвуть кригу динаміти,
і край мій розцвіта ще кращим, як раніш.

1950

ІВАНОВІ ФРАНКОВІ

Непробудний твій сон. А у ріднім краю
наступає пора солов'їна...

Ми вінки принесли на могилу твою,
їх для тебе сплела Україна.

Після бур і тривог, після горя й руїн,
як сіяє вона, малинова.

І у хорі гудків лине молота дзвін
над веселими вежами Львова...

І шумить Борислав, а над зеленню трав
про звитяги шепочуть тополі...

Де нападників бич, як гадюка, сичав,
ходить сонце в колгоспному полі...

Скільки радості скрізь та у райдузі слав.

Ми прогнали злу ніч горобину.

О, коли б хоч на мить ти з могили устав,
подививсь на свою Україну!

Як шумів би тобі посадовлений сад
над просторами Сяна й Славути,
як у гromі гармат старший російський брат
допоміг нам щасливими бути.

Ворогам ми за все відплатили стократ,
сяє сонце з Кремля нам привітно,
і, як птиця, злетів на вершини Карпат
гордий стяг наш багряно-блакитний...

Тож прийми наш уклін, слави й волі синів,
що всміхнулась нам доля орлина,

й під Комуни зорею на віки віків
возз'єдналась твоя Україна.

Заповіти твої, твоїх мрій огнецвіт
ми здійснили, відважні, уперті.
Спи спокійно, поет, у шоломі стоїть
біля тебе на варті Безсмертя.

1950

ТРАВНЕВЕ

Як хвилюють кроки квіти ясноокі!
На Дніпро глибокий впали промені
і зогріли хвилі, кучеряві й милі,
що біжать крізь мілі в синій далині...

А над ними — Київ, гордий волі вияв,
що зерном засіяв радісні поля,
що скорив стихії й шле привіт Росії,
до Москви, що мріє вежами Кремля.

Саде, мій ти саде, щастя сонцепаде,
прапорами радий, сурмами дзвінкий,
Києве святковий, сповнений любові,
рідний, малиновий Києве ти мій!

Як люблю тебе я, і садів алеї,
й сонце золотее, і очей привіт,
і грозу овацій, білий шум акацій,
перемоги праці, й шум каштанів віт.

Любий Першотравне, місто святославне,
вічно неугавне ти ж моє, моє!..
Десь там за морями сліз і крові плями
й даль гуде боями, в синь огнями б'є.

То ідуть мільйони крізь криваві гони,
і гудуть бетони од ударів криз,
щоб і там, де тюрми, дня заграли сурми
після бурі штурму й клекоту заліз.

І стоїть над морем битви неозорим
зоряним простором мій незборний край,
як надія миру й смертний вирок звіру,
що ще ікли щирить, а в очах — одчай,

а в очах тривога, а в душі знемога,
бо нема дороги ні назад йому,
ні вперед, ні кроку... і кривавою
дивиться крізь роки він у смерті тьму.

А навколо бурі й скоро мури хмурі
рухнуть,— і з лазурі сонце зацвіте...
Маршем, долиною з піснею дзвінкою
йдуть і йдуть до бою все нові Чжу-де.

Так шуми ж, Славуто, про розбиті пута,
про життя здобуте у бою й труді,
що ідуть над краєм, линуть зореграєм
маревом безкраїм весни молоді...

1950

РОСІЙСЬКИЙ НАРОД

Російський народе, наче сонце, ясний,
хай в віках сіяє образ твій прекрасний,
що затьмить неправда в бурі не змогла,
образ благородний, сповнений тепла.

Добрий ти і чистий, добрий до усього,
що, як ти, прямує в сонячні дороги,
що, як ти, боровся та за день із тьмою,
щоб іти до щастя світлою ходою.

Російський народе, витязю свободи,
ти простяг всім руки через гори й води,
щоб у дружбі жити, щоб косити жито,
рабською сльозою й кров'ю не полите.

Щоб земля квітуча та буяла в соках,
щоб дроті співали по степах широких,

щоб повітря пити на широкий подих,
щоб ходило сонце в шахтах і заводах...

Над тобою сяє чаша неба синя,
під багряним стягом ти ідеш, Добриня,
день іде з тобою, котиться з гори ніч,
щоб навік загинув чорний Змій-Горинич.

Ти ідеш, і сяють Комунізму далі,
і за тебе тоста виголосив Сталін,
за твою відвагу горду, соколину.
Піснею з тобою я до сонця лину.

В золотому леті лину я з тобою.
Ти ростиш поетів, геніїв, героїв,
і звучать про тебе співи солов'їні,
співи солов'їні на моїй Вкраїні.

На моїй Вкраїні, що тобою дужа,
що, як ти, до кривди й горя не байдужа,
що, як ти, не звикла гнутись під бідою
явором печальним над зелен-водою.

Мати Україна — радість солов'їна,
що цвіте під сонцем, як в росі калина,
та, що, як на пана з грозами пішов ти,
перша за тобою стала в лави Жовтня...

Російський народе, рідний старший брате,
о яке життя в нас світле і багате,
і земля родюча і любов могутча
та до тебе, брате, що прогнав злі тучі,

та разом із нами, за далекі гори...
Нас ніхто з тобою в світі не поборе.
Всі тебе ми любим, як любили зроду,
побратим Свободи, російський народі!

Хай земля рясніє правди прапорами!
Нам війни не треба. Всі народи з нами!
Геть же рабства ночі, ночі зла й негоди!
Всі народи хочуть мира і свободи,

щоб не лить для пана поту, сліз і крові,
жить, як ми з тобою, в дружбі і любові,
щоб змінить на плуга й молота багнета,
повернуть до сонця нашого планету.

1950

ЛЕНІН

Як сонце те, що сяйво лле навколо
і з зір вогнем злива свої огні,
твое ім'я в серцях людей ніколи
не згасне, ні.

Ніжніш квіток, воно міцніш від сталі,
неначе день, що осіяв світи.
Воно — в ділах, що творить рідний Сталін,
нас ведучи до зримої мети.

Воно в садах, що з попелу постали,
і в золотому шумі городів,
в квітках пісень і в гуркоті металу,
і у житах, як музики мотив.

Огнем ідей воно скоряє далі,
воно завжди і юне і нове.
Коли звучить у серці ім'я: Сталін, —
у ньому ім'я Леніна живе.

1950

ВУСТАМИ СТАЛІНА

Там, де Кремля встають і вежі і колони,
іскристого вина, що сяяло крізь скло,
до сонця в вишині піднесено було
рукою Сталіна — руками мільйонів.

І тост, що у віках ніколи не потоне,
по битвах і труді ясні товариші,

був проголошений од чистої душі
вустами Сталіна — вустами мільонів.

За російський народ, що нас в одно з'єднав,
за серце золоте і дух його могучий,
що на чолі із ним розвіяли ми тучі
під натиском стальним незборних наших лав.

За все, що він зробив і ще зробити має,
в серцях заздравний тост, як музика, звучав
і Землю облетів, од краю і до краю,
за російський народ, що Леніна нам дав.

І слухали цей тост долини, гори й води,
і села, і міста, і небо, і поля,
за російський народ, це значить — за народи,
що до Комуни йдуть під зорями Кремля.

Це за народи ті, що йдуть уже за нами
у боротьбі за мир для трударів усіх,
щоб сонце, як і в нас, засіяло і в них
над радістю ланів під щастя прапорами.

Щоб люту зиму їх змінило красне літо
в щасливім співі птиць і гомоні дібров,
щоб подолала тьму, озброєну для гніту,
для волі і добра озброєна любов.

1950

* * *

Ялинка. На столі вино.
Курантів лине бій...
І срібним пальцем у вікно
вже стукнув рік новий.

І п'ють мої товариші
за Сталіна, до дна.
Мороз надворі, а в душі
розквітнула весна.

І ти і ми, та це ж — одно,
мій гордий край Труда.
Біжить по жилах не вино,
а радість молода.

Прослала білее рядно
зима, під вітру спів.
І Київ дивиться в вікно
мільйонами огнів.

1950

О ШУМЕ, МІЙ ШУМЕ!..

О шуме, мій шуме, як шум океана,
ти день обертаєш на мить...
Летить Україна, як птиця багряна,
до вічного щастя летить.

Летить Україна, безсмертна, могутня,
над гір лазурові шпилі.
Летить Україна... Зоря п'ятикутня
у неї горить на чолі.

То хто ж тобі крила ці дав, Україно,
в польоті швидкім до висот?
І твоє серце моє солов'їно:
великий російський народ.

Все вище і далі летить Україна,
навколо — квітки і весна...
Хто ж серце твоє оновив, Україно?..
Це партія наша стальна.

Летить Україна все вище і далі...
І стукає серце, як дзвін:
Це Сталін, це Сталін, це Сталін, це Сталін
веде нас до світлих вершин.

1950

Як Ленін, хочем ми свій рідний край любити,
як Сталін, хочем ми для всіх народів жить.
Ми — ленінці усі, майбутнього ми — діти
ми — сталінці усі, ми — весни ясноцвіт.

Як Ленін, хочем ми будь скромними, простими,
як Сталін, хочем ми любити свій народ,
будь, як вони, в труді завзятими такими
й відважно боронить Вітчизну від негод.

Як Ленін, хочем ми йти до вершин науки,
як Сталін, хочем ми дивитися вперед,
озброювать в труді і мозок свій і руки,
щоб стала вся земля найкращою з планет.

Як Ленін, хочем ми на світі все пізнати,
як Сталін, хочем ми і жити і творить,
і для народу все, як він для нас, віддати,
щоб час перемогти у рухові століть.

Як Ленін, хочем ми здійснити мрії наші,
як Сталін, хочем ми будь прапором життя,
щоб зникли на землі і війни й тіні вражі,
неволя і нужда, навік, без вороття.

Ми — комунізму цвіт, ми щастя й правди діти,
ми чуем, як гримлять уже весни громи...
Як Ленін, хочем ми боротися і жити,
як Сталін, хочем будь крилатими людьми.

1950

ЛЮБЛЮ ЛЮБОВ

Як я люблю любов у всьому, що любов'ю
усі звемо ми, прояви її
у всім, і в квітах синьої діброви,
коли сміються й плачуть солов'ї,

і в шумі віт, і в сяйві зір далеких,
в очах дівчини, в пісні юнака,
коли на стрісі гнізда в'ють лелеки,
й в руці моїй тремтить твоя рука...

І у бою, коли, як моря хвилі,
ідуть бійці, ллючи святую кров,
за рідний край, щоб він, у щасті й силі,
з вогню руїн, як сад, розквітнув знов.

Люблю любов... Її я відчуваю
в собі й кругом, у вигуках гудків,
і в злоті піль, що з краю і до краю
пливуть у даль морями пшениців...

О краю мій, о білий шум акацій
і поцілунки в місячній тиші!..
Люблю любов, у битві і у праці,
бо ця любов, це ми — товариші!

1950

СУВОРОВУ

Твоя відвага соколина
Сіяє нам крізь даль віків.
Не раз ти ставив на коліна
Росії лютих ворогів.

Ти простягнув звитяжні крила
аж за Дунай, і у громах
твердині горді Ізмаїла
перед тобою впали в прах.

Ти в Альпах брав, де хуги варта,
за висотою висоту.
І мародерів Бонапарта
громив на «Чортовім мосту»...

Худенький і високочолий,
ти з рядового в сяйві слав
Генералісимумом став.
І за життя свого ніколи
в боях поразок ти не знав.

Ти боронив свою Вітчизну
і од ярма і од негод
огнем і кров'ю і залізом;
і вславив російський народ.

І в наші дні, що нам, як весни,
під сонцем щастя розцвіли,
богатирі твої чудесні
в твоїх нащадках ожили.

Одбили ми грозу криваву,
і в льоті зоряному крил
твою помножили ми славу
в нових боях за Ізмаїл,

коли ми радісним походом
ішли на смерть, щоб вічно жить,
навік звільняючи народи
од тьми фашистських лихоліть.

Ми йшли крізь битви і тривоги
за Комунізму світлий час,
і орден імені твого
не в одного сіяє з нас.

Ми — днів нових бійці червоні.
Велика Сталінська сім'я.
І в полководців пантеоні
сіяє нам твоє ім'я.

1950

* * *

Туманіе гаю синь,
в росах трави змокли.
Колос викинув ячмінь,
солов'ї замовкли.

Як дзвеніли з вишини
щобети щасливі...
Та не змовкнули вони
у мойому співі.

Бо дала на довгі дні,
ночі та години,
Україно, ти мені
серце солов'їне.

1950

* * *

О море могуче, і вітер, і тучі,
і берег, похмурий такий,
і бризки в обличчя, холодні й колючі,
що синій шпурляє прибій.

І даль, повна гулу, мов огненні дула
розпечених боєм гармат,
вирують в просторі, і мріє про зорі
шумливий і пристрасний сад...

І ми у цім саді... Подібна наяді,
стоїш ти над морем гучним,
і наче летиш у валів канонаді,
як пісня у серці моїм...

Її я лелію, як море, як небо,
де зір безконечні сади.
Вона народилась, мій друже, для тебе,
щоб жити тобою завжди.

1950

* * *

Ой, ви трави запашні,
луговії трави!..
Ходять сонця промені
поміж вас ласкаво.

Я між ними, як у сні.
Думи спів гаптують.
Ходять сонця промені,
лютики цілують.

Ой ви трави запашні,
і шляхи орлині!
Ходять сонця промені
на моїй Вкраїні.

1950

* * *

Зеленіє жито, щоб ще краще жити.
Хай дзвенять і квітнуть радісні пісні,
і гудуть заводи, і сміються діти.
Будем добре жити в рідній стороні.

В стороні коханій, щастям осіяній,
що усі ми любим серцем і трудом,
на землі квітучій, нам борнею даній..
Хай пташки щебечуть за моїм вікном.

Хай живуть на світі мир і труд і спокій,
що за нього б'ються тисячі людей,
воля скрізь хай буде, і кохані шоки
хай цвітуть зорею од моїх очей!

1950

* * *

Хай молотів лине музика залізна,
і сонце сіяє кругом!
Свій труд віддаєм ми на благо Вітчизни,
Вітчизну ми любим трудом.

Ми любим її і працюєм для неї,
щоб квітла вона, молода,
як сад весняний, і як стяг над землею,
бо мертва любов без труда.

Будуймо, братове! Хай діло і слово
зливаються в крицю немов.
Ми любим Вітчизну святою любов'ю,
а труд наш і є ця любов.

1950

* * *

Мій краю! В пісенному хорі,
прославить хай пісня оця
до тебе любов, що, як зорі,
освітлює наші серця!

О Сталін! В пісенному хорі
прославить хай пісня оця
до тебе любов, що, як зорі,
освітлює наші серця!

1950

* * *

Дощами, дощами ти зрошено, поле,
що кров'ю зросили ми в ратнім труді...
Відбилося сонце в зеленій воді,
що лине над нами, як ми, ясного
і юне й щасливе, як ми, молоді.
Дощами, дощами ти зрошено, поле!

І серце чекає і повнить піснями
простори про дні, що труди наші тчуть,
коли урожай золотими возами
багрянні коні життя повезуть
з ланів опустілих... Весна — ми, зоря — ми.
Я пісню співаю про нашу могуть,

про те, що нас тьма не здолає ніколи,
про вільний до сонця народів шлях,
про молодість дужу, про все, що навколо,
про все, що у серці, про все, що в очах.
Дощами, дощами ти зрошено, поле,
що потом зросили ми в світлих трудах.

Ідуть по дорозі сини комсомолу,
засмагли од сонця і вітру усі,
до міста, і райдуга грає в росі,
блищить на асфальті в барвистій красі...
Такої не бачив іще я ніколи...
Ідуть... І все мимо — машини шасі...
Дощами, дощами ти зрошено, поле!

1950

* * *

Золоті панелі, хлопчики в піску,
поміж ними грається дівчинка в вінку.
Дівчинка в віночку, голос, як дзвіночок,
срібний і веселий, ніжний голосочок.

Я проходжу мимо, я на них дивлюсь
і у них Майбутньому піснею молюсь.
Будь для них, Майбутнє колосом густим,
яблуком у саді, стиглим, наливним,
піснею веселою, що шасливить путь
в час, коли з роботи, з поля юнки йдуть,
небом будь безхмарним, квітами в гаю,
що хвилюють душу молоду мою
ароматом, кольором... Музикою будь
і твого поета в пісні не забудь.

1950

* * *

Ой дощі широкі, ви дощі мої!
По садах не плачуть більше солов'ї,
не дзвенять про щастя, не хвилюють кров,
не благають зорі й місяць про любов.

Над садами сяє неба синя гать,
у гніздечках теплих солов'ята сплять.
Їх не тра будити од солодких снів.
та взяли поети солов'їний спів

і несуть між люди, щоб душа у них
кращою ще стала од пісень ясних
про Україну нашу, про людей її.
Хай живуть поети — наші солов'ї!

1950

СПІВИ

Співи в душі сіємо, в них нема журби.
Над зеленим Києвом білі голуби,
голуби-хмарини
в небі України

хвилями озерними лину́ть в вишині.
Золотими зернами сієм ми пісні,
ніжні, як лелії...
в душі трудовії,

ніжні, горді й мужні... Мчать хмарки жемчужні.
Райдуги у небі встали аркодужні,
наче в діаманти убирають світ,
то у небо домни шлють палкий привіт,
од степів, де часом трави в димі рижі,
домни із Донбасу, домни з Запоріжжя.

А ми співи сіємо. Гей, поети, в путь!
Хай пориви наші молодо цвітуть!
Молодо, барвисто,
всі ж ми — комуністи.

Сяють гордо далі нам в рідному краю.
Ми солдати Сталіна у труді й бою.
Пера, як багнети.
Щастя ми поети.

1950

* * *

Я люблю вечори синьоблузі
і далекі огні угорі.
Скоро трави косити на лузі
будуть срібнії коси в зорі.

Їхній блиск наче п'ю я в уяві,
золотий їм даруючи спів.
Їх триматимуть руки смугляві
України моєї синів...

Світять зорі привітно й ласкаво
з голубої, як сон, висоти.
Так шуміть же ви, довгії трави,
перед тим, як під сталлю лягти!

1950

Як не любить тебе, мій гордий краю,
коли навік ти у душі моїй.
Тебе люблю, люблю, за що, я знаю,
народженого в бурі світовій.

Тебе люблю сьогодні, як і вчора,
коли в лице гармати нам гули,
і у громах безсмертної «Аврори»
з тобою ми народжені були.

Лунала даль, скалки кресали бруки,
шрапнельний град колони сік з висот,
коли, багнети взявши в юні руки,
ми йшли вперед за бідний весь народ.

О краю мій! Ми ланцюги порвали,
що крила ними сковані були,
щоб в даль летіть, куди веде нас Сталін,
як Ленін вів, щоб зорі розцвіли,

Комуни зорі... Сяйво їх все ближче
в гудках заводів, шумі колосків...
О краю мій! Трудом твоє обличчя
змінити ми, щоб ти в Комуні жив,

і ми — з тобою. Ми себе змінили.
Не марно ми у вірності клялись
тобі, коли кругом снаряди вили
і дерли даль, і землю, й неба вись...

Шумлять жита. Я чую в їхнім шумі
Комуни шум... Встають агроміста,
де будем жить, неначе у саду ми...
Привіт тобі, Вітчизно золота!

Привіт тобі! Нехай шумлять діброви,
й поля твої, й заводи, знов і знов.
За них свій піт в труді ми ллем з любов'ю,
як у боях лили свою ми кров...

Тебе любить, тобою вічно б жити
в дзвінких піснях, народжених тобі,

любить усе, що — ти, і зорі й квіти,
з тобою мчать в простори голубі,

де вже встають у сонячній одежі,
мільйонами, омріяні в борні,
комуністичних міст брильянтні вежі
в такій близькій, чудесній далині.

1950

* * *

Хмари впали на коліна,
бродить вітер у саду.
Полюбив шахтар дівчину,
чорнобриву, молоду.

Од громів глухих, далеких
лине покання заліз,
мов летить у хмарних штреках
голубий електровіз.

В небі високо-високо
блискавок швидкий розбіг.
І шахтар цілує щоки
у краплинах дощових.

1950

* * *

Ой, шуми ти, луже, нагинайтесь лози,
на жита зелені лийтесь, перла-сльози!..
Я веселий, гей!
Як люблю тебе я, зоре непогасна,
так люблю, що в серці, як од сонця, ясно
од твоїх очей,

од очей щасливих... Тане даль у зливах,
і земля зітхає в краплях гомінливих,
срібних і дзвінких.
Розгулись заводи, розшумілись води,
в'яне мое серце, в'яне з насолоди
од очей твоїх.

1950

* * *

Зелений вітер, пахнуть трави,
і день, як колос наливний.
Твій тихий зір, твій зір ласкавий
невже навік уже не мій?

Так. Ти пішла, високочола,
немов полинула у вись.
Невже не збудеться ніколи,
про що ми мріяли колись?..

Не вірю я, моя ти люба!..
Ще зашумлять для нас сади.
Все, що твої шептали губи,
в мойому серці назавжди.

День пахне, як твоє волосся,
що я лицем відчую знов.
І в сонця золоті колосся
мені шепоче про любов.

1950

* * *

О прийди, мое серце, до мене прилинь
і з душі прожени горя тінь!
Серце в ранах було, та воскресло воно.
Стукни пальцем до мене, в вікно.

Я чекаю. Не сплю. Як я можу заснути,
коли кроків коханих не чуть,
коли серце не спить і так тяжко болить,
бо тебе поклялося любити.

Де ти, де? Хтось іде... Може, ти, може, ти?!
В срібній вазі зав'яли цвіти...
І голівки у них, наче думи мої.
В моїм серці мовчать солов'ї.

Все чекають на тебе, чекають, мовчать,
бо без тебе співать не хочать.
А як прийдеш, вони заспівають ізнов.
Де ти, де, моя вірна любов?

1950

* * *

Думи в сон мене тягнуть... Я ж спати не можу.
Ночі холод не вбий, не в'яли мою рожу,
не обсипляться хай пелюстки молоді!..
Що я буду робити тоді?

Що я буду робить, як я буду співать,
коли буду любов тільки в сні цілувать,
обніматися її в самотньому сні...
О, як жити без неї мені?

Хай приходить вона, як весна чарівна,
як зоря з голубого тумана.
Ходить ніч, ходить ніч, коло мого вікна,
плаче вишня рум'яна...

1950

Я так тебе люблю, моя ти Україно,
що серце солов'єм стає в груді моїй,
щоб вічно щебетать про тебе неупинно,
про те, що я твій син, що я обранець твій,

що я є твій поет, уславлений тобою,
народом зоряним і радісним твоїм,
за те, що я люблю його в години бою
і в славний час труда, що я навіки з ним.

Що я люблю його і в радості й печалі,
що серце я йому у пісні віддаю
в дорозі золотій в комуністичні далі,
що вже такі близькі. Прийми ж любов мою,

прийми мої пісні! Вони твої навіки.
Хай колос свій ячмінь вже викинув, та я
не змовк, як соловей... Бо твій вогонь великий
в душі моїй горить, о сторона моя,

країно сонця й Рад, героїв сад коханий,
моє дихання — ти і світ моїх очей!..
Світи мені, світи, зоря моя рум'яна,
щоб вічно щебетав твій ніжний соловей.

1950

АТАКА

Холодний блиск нам сонце з неба слало,
був синій сніг колючий і сухий,
коли на нім у лаві ми лежали,
а у лице нам бив огонь густий,

і в цім огні, в його незноснім гуді,
я був немов натягнена струна...
Так билось серце, й тонко нили кулі....
І я не знав, де низ, де вишина,

не знав, де я... Хтось замість мене, дужий
стріляв, стріляв, об дуло пальці пік...
А ворог злий все нас вогнем утюжив
од станції... Та, враз, команди крик:

«В атаку!» Щось мене штовхнуло в спину,
так добре й тепло... Й наче полетів
на крилах я, полинув і полинув,
немов в туман... і куль замовкнув спів...

І я не чув ні криків, ні ударів,
немов у сні... Та от скінчився сон...
І для життя розкрились очі карі...
Кругом мерці... Зачовганий перон...

І ми на нім... Нема в душі тривоги...
І тільки смерть відбилась у очах...
І грало сонце сяйвом перемоги
на наших кров'ю зрошених штиках.

1950

* * *

Я іду травою, а в душі пісні.
Сонячним курчатком — хмарка в вишині,
хмаронька, хмаринка... Скільки сяйва в ній!
А над нею сонце — півень золотий.

Я іду травою. Неба висота
радісно сміється, як твої вуста.
Та росте курчатко, в квочку вироста,
впали перші сльози на рясні жита.

Й зашуміло жито, як листки в саду.
Мокрою травою я до тебе йду.
Але хмару синю в вишині сумній,
став клювать промінням півень золотий.

Полетіло пір'я — голубі хмарки,
знов відбилось сонце в дзеркалі ріки,
хвилями роздвоєне в берегах крутих,
як мої зіниці у очах твоїх.

1950

* * *

Як люблю, як люблю я усіх,
всіх людей, що душею крилаті,
що розв'язують в битвах важких
з ночі тьмою, питання прокляті.

Тих людей, що не гнуться в біді,
як під вітром сумні верболози,
що на кулі в кривавім труді
обертають ненависті сльози.

Тих людей, що, народжені в млі,
стяг свободи зняли над землею,
що сіяє, як в нас на Кремлі,
світової Комуни зорею.

Все гудуть і гуркочуть бої,
щоб земля стала садом розмаю.
Побратими далекі мої,
я крізь бурі вас серцем вітаю!

1950

* * *

Ще небосхил не потемнів
над гаєм стуманілим,
на трави вечір не стелив
зорі багрянний килим.

Дзвенять дитячі голоси,
і на душі так ясно.
О скільки у тобі краси,
життя моє незгасне!

Голублю зір я майвом нив,
неповторимо милим.
На трави вечір не стелив
зорі багрянний килим.

1950

Над квітками й травами і над шумом площ
срібно так і молодо одсміявся дощ.
Знову птиці співами сповнили сади,
райдуга схилилася випити води.

А вода солодка, свіжа і ясна.
Люди йдуть веселії, в їх серцях весна.
Обнімає землю небо голубе.
О моя Вітчизно, я люблю тебе!

1950

Хлопчики смугляві в галстуках червоних
пролітають мимо в голубих вагонах.
До гаїв, до пляжів, сонця і води
йдуть один за одним дачні поїзди.

Пролітають з гуркотом. Я дивлюсь на них.
А вони все швидше свій беруть розбіг.
Їм назустріч віє вітер од озер.
І сурмить у сурму срібну піонер.

1950

В ЗАБОЇ

Балада

Од вибуху сили страшної,
що вдарив з підземних глибин,
його завалило в забої,—
і в тьмі він лишився один...

Лишився, неначе в безодні,
де згрудились брили міцні...

І капали краплі холодні
в холодній, як смерть, тишині.

А там, де за брилами дими
по штреках тривожних повзуть,
десь кличуть його побратими,
та їхнього крику не чуть.

Десь вітер, і сонце, і люди...
До них не пробитись крізь тьму.
І терпнуть придавлені груди,
і дихать все важче йому...

Там десь його дівчина мила,
дзвенить соловейковий спів...
Напружив останні він сили
і груди од брили звільнив...

Підвівся, щось крикнути хоче,
та ледве шепочуть уста...
І морок нестями на очі
упав, як могильна плита.

Розкинув він руки безсилі,
до тьми не прийде ніяк.
І довго гойдалися хвилі
і в хвилях гойдався юнак.

Ці хвилі холодні й прозорі,
в цих хвилях немає добра...
Та от їх пропали узорі, —
і в кліті він мчить на-гора...

Пашить його юне обличчя
од руху до сонця і дня...
ще тьма, але світло все ближче...
Та щось, раптом, кліть зупиня,

і світло зникає жадане,
лиш цокання гостре заліз,
і серце од холоду в'яне...
Він падає, падає вниз...

Лиш вітер гуде повз обличчя,
та в серці надії ще цвіт,
що тормози автоматичні
зупинять страшний цей політ...

Гойдання спинилось. Він очі
розкрив... Що це? Сонце, блакить...
Над ним все обличчя робочі,
в крові він на ношах лежить.

«О, як я боялась за тебе!..»
він чує й зорить із ночей
в сльозами залитее небо
коханих і рідних очей.

І він для життя оживає.
Як пахне од сонця трава.
«Пошкодженъ смертельних немає», —
він лікаря чує слова...

«Він житиме». Любі без краю,
Всміхаються рідні уста.
І день над степами сіяє,
як зірка його золота.

1950

* * *

Ми радості люди. Ми — сонце, життя — ми.
До світлих віків прокладаєм ми шлях.
Посіяні зерна уже колосками
цілують друг друга в пахучих вітрах.

І я їх цілую, побожно, губами
в потоках проміння, широких, густих...
О, як за ці зерна ми бились з катами,
що нам не давали посіяти їх!

Шуміть, колосочки, дзвеніть, наче струни,
хай пісня про вас не зав'яне повік!
Я славлю тебе, по дорозі в Комуну,
крилатий і юний народ-більшовик!

1950

* * *
Гей, мости залізні,
квіти запашні!
Самольоти грізні
в срібній вишині.

Рідні самольоти,
неба висота,
голубі пілоти,
золоті міста.

У поля лечу я
піснею, як птах,
де зорю цілує
вітер у житах.

Не зорю, дівчину
хлопець молодий.
О моя Україно,
я навіки твій!

1950

БУДЕ ДОШ

Буде дощ. Тривожно квіти
затремтіли у саду.
І про щастя в світі жити
грає вітер на дуду.

Вітер грає, награваеть,
чорна хмара наступає...
І шепоче хмуро хвощ:
буде дощ...
Буде дощ...

1950

* * *
Гаю, гаю,
мій зелений гай!
Та немає краю,
як мій рідний край.

І нема й не буде
на усій землі.
Люди, мої люди,
щастя ковалі!

Вітер України
п'є моя душа,
і летить під шини
голуба соша...

Гаю, гаю,
мій зелений гай!
Та немає краю,
як мій рідний край.

1950

* * *

Голубий дротів розбіг,
мокрі тротуари.
Блиснув молнії батіг
та на хмар отари.

Як же в сяйва й тіней грі
землю я люблю цю!
Плачуть хмари угорі,
з неба сльози ллються...

1950

* * *

Я дивлюся на все, що хвилює мене,
і про все це пісні я співаю,
про життя, що шумить, наче море ясне,
про народ, що люблю я без краю.

Син труда я, мій татко — могутий Донбас,
що в віки майоріє копрами.
Як ненавиджу я тих, що йдуть проти нас,
як люблю я усіх, хто — із нами!

Я сплітаю вінки незів'ялих пісень
про святі перемоги робочі.
Я ті очі люблю, що у них тільки день,
не люблю я очей, повних ночі.

Труд люблю я. Для нього народжені ми,
[всі ми, всі, в кого серце гаряче.
Не люблю я людей, що лиш звуться людьми,
а насправді — каміння лежаче.

Вище, друзі, здіймімо окрилений стяг,
що гуртує нас в силу залізну.
Не люблю я людей, що лише на словах,
на словах тільки люблять Вітчизну,

а на ділі не люблять. Любити її
треба зором і подихом кожним,
кожним молота вдаром... О співи мої,
що народжені днем переможним!

Ви — мій молот, мій штик. В різних формах
наш труд,
а у суті своїй він єдиний.
Хай гримить перемог за салютом салют,
прославляє синів Батьківщини!

Я безсмертя співаю в ці дні молоді,
що окрилені нашим походом.
Бо безсмертний лиш той і у пісні й труді,
хто живе одним серцем з народом.

1950

Пісня — серця вияв, шлеш привіт ти селам.
 Десь шумить мій Київ над Дніпром веселим,
 там, де шлях Батиїв повен дзвону й гуду.
 Пісня — серця вияв, шлеш привіт ти людям.

Ми з тобою будем, як і є, незмінно.
 Шлеш привіт ти людям, людям Батьківщини,
 в шелесті акацій і під шум машин,
 що ідуть до щастя, як народ один.

Будь такою, пісня, як вони усі,
 райдугою висни, сяй, як день в росі,
 що із тьмою в серці душі окриля,
 передай, що з серцем серце розмовля,

чим народ боліє, чим живе народ,
 всі пориви й мрії, шуми срібні вод,
 тьохкання пташине, шепіт колосків,
 небо України, в полі юнок спів,

сапки блиск веселий, що зорю віта,
 солов'їні села, золоті міста.
 Все, що в далі кличе, що веде нас в даль,
 як і днем і ніччю в праці дзвонить сталь,

як шумить садами рідна сторона,
 як цвіте над нами стягами вона,
 дзвін струмка під дубом у вечірній час,
 як вождя ми любим, як він любить нас,

про труда героїв, і хто ними буде
 сурмою дзвінкою проспівай ти людям,
 співом солов'їним, у труді й бою,
 про мою Україну, про любов мою.

1950

* * *

Як промінь, що в морі проміння сія,
з тобою я злитий, Вітчизно моя,
з тобою лечу я в той радісний час
на щастя вершини, що світять для нас.

Я — крапля у безлічі крапель отих,
що линуть потоками вод весняних,
у рухові тім, що не зна вороття
енергій могучих, що творять життя.

Я — шепіт листочка у шумі дібров.
Любов мільйонів — моя це любов,
в труді, що єдна нас в єдину сім'ю,
і гнів мільйонів — мій гнів у бою.

Бджолою збираю я радості мед
із квітів життя. Я — Комуни поет.
В біді, як мільйони, чолом я не ник.
Я — воїн свободи, життя робітник.

І щастя лиш в цьому, безсмертя лиш в цім —
завжди бути юним, завжди бути новим.
Не може погаснуть, хто світлом своїм
сіяє з народом народам усім.

1950

* * *

О безперервний шум машин!
Я мов тону у цьому шумі,
як пташка в небі. В ньому дзвін
незлічних кроків, вільні думи
в своїм польоті до вершин
людського генія. У нім,
немов у дзеркалі отім,
майбутнє бачу я... Машини,
і на землі і угорі
летять, як блискавки, невпинно
в огні ранкової зорі,

і в сяйві сонця й зір далеких...
Я чую їх орлиний клекіт...
Людей я бачу... Крила їх,
неначе райдуги маленькі...
Барвистих площ ритмічних дзенькіт
ловлю я серцем... Це за них,
за ті міста ми кров лили,
щоб в світі тому ми були
в своїх нащадках... За поріг
його ми гордо вже вступили.
Ведуть крізь гуркіт ошалілий
до нього тисячі доріг.
Я чую вже його дихання...
одкрив для нас обійми він.
У нього йдем ми, як в світання,
крізь безперервний шум машин.

1950

* * *

У першому ряду ми
з піднесеним чолом.
Люблю я людські думи,
народжені трудом,

Все віддаєм йому ми.
Майбутнього ми люд.
Люблю я людські думи,
що переходять в труд.

У нім ми всі єдині
і вічно молоді.
Люблю я труд в людині
й людину у труді.

1950

* * *

Не просто слів барвисті візерунки
дає в піснях натхнення геній нам,
як рух швидкий заплідненої думки
огненним і нестримним почуттям,

а світ цілий, де в ньому, як у храмі,
живе ідея, зроджена життям
таких, як ми, що власними руками
будують світ, який належить нам.

Це — світ труда. Хай знає інженер це,
що з людських душ возводить світлий дім:
коли поет говорить з людським серцем,
він володіє розумом людським.

1950

* * *

Люблю я спочинок по пліднім труді,
коли у вогнях електричних
лунають в садах голоси молоді
і радістю сяють обличчя.

Коли аромат свій вечірні цвіти
зливають з промінням янтарним,
коли відчуваєш, як кожний, і ти,
що в світі живеш ти не марно.

І музика душу хвилює до дна,
і місяць пливе над копрами,
мов срібний той човен... і в серці весна,
заквітчана щастя піснями.

Любов, наче повинь в очах і груді,
і в пісні слова, як лілеї.
Привіт вам, о люди мої молоді,
творці Батьківщини моєї!

Люблю я спочинок по пліднім труді.

1950

Ковані підкови, ковані шаблі...
Б'ються за свободу щастя ковалі...
Б'ються вдень і внічку та у тих краях,
де блукав так довго ночі рабства жах.

б'ються у В'єтнамі й на Малайї теж,
і встає до неба полум'я пожеж
з гуркотом і гулом у небесну гать.
Палії воєнні в ньому всі згорять,

їм про це співає куль жагучий сміх...
Атомні бомби не врятують їх.
Ковані підкови, гострені шаблі...
Це іде Комуна по усій землі.

1950

Я — воїн життя. Нас багато.
І там, за морями, і тут.
Гудуть за морями гармати.
Там б'ються, щоб вільний був труд.

Там кров'ю забризкано жито,
і землю хитають громи.
Там б'ються, там б'ються, щоб жити
щасливо і вільно, як ми.

Ми — приклад для всіх, хто не хоче
носити неволі ярмо,
хто руки здійняв, як і очі,
в ті далі, куди ми йдемо.

Там б'ються за світло завзято,
щоб слухать салюти побід.
Я — воїн життя. Нас багато.
Народів і меч ми і щит.

1950

Солов'їна пісне, в небі задзвени
людям, нашим людям, носіям весни,
і в цехах грімливих і в степах рясних,
де розсиплять скоро коси срібний сміх.

Хай і у забої спів твій долетить,
де рубають вугіль, щоб ще краще жить.
Пісню перемоги, пташко, ти неси,
де лабораторій сяють корпуси,

скрізь, де труд і люди зоряні труда.
Задзвени ти, пісне, пісне молода!
Хай всміхнуться очі, молоді й старі,
поцілуй ці очі променем зорі,
щоб душа засяла радістю у них,
і скажи їм, пісне, що люблю я їх.

Так люблю, що сльози заливають зір...
Мій народ чудесний, щастя богатир,
що тебе окрилив кращий між людей,
я слуга твій щирий, я — твій соловей.

1950

МИ САД ПОСАДИЛИ

Поема

Ми сад посадили, і в нашім саду
підвладне усе золотому труду,
і люди, і гори, і води,
в саду цім народи могутні живуть,
в майбутнє торуючи радісну путь
під сталінським сонцем свободи.

Ми сад посадили, і в цьому саду
ідуть комуністи у першім ряду,
за Сталіним, в дні пурпурові.
Ми скинули в Жовтні насильства ярмо.
І сад цей Вітчизною всі ми звемо,
Вітчизною братства й любові.

Ми сад посадили. У нашім саду
заграла весна у вишневу дуду
по бурях і грозах кривавих,
коли ми цей сад боронили од тьми,
і з нього прогнали нападників ми
по скошених крицею травах.

Шумлять дерева, і троянди цвітуть,
і славлять поети народів можуть,
що стали у зоряне коло,
морями знамен підвелися увись
і в братнім єднанні вождю поклялись
не бути рабами ніколи.

Ми сад посадили. Все ширшає він,
під шелест колосся і молотів дзвін,
на благо планети всієї,
щоб кров не лилася ніколи на ній,
що лле у Кореї военний палій,
в далекій коханій Кореї...

Щоб кров, наче воду, не лив Уолл-стріт,
щоб скинув кайдани, як ми, анаміт,
як це вже зробили в Китаї,
де стяги звитяги піднесли кулі,

щоб вільний малаець на рідній землі
розвіяв нападників зграї.

Щоб більше не били пожари в блакить,
щоб труб завойовних замовкнула мідь,
і вшухли безумні пожари,
щоб люди по-нашому стали скрізь жити,
і міг індонезець свій сад посадить,
що нашому саду до пари.

На сад наш зорить волелюбний француз,
що в битві важкій викриває лакуз,
кривавих лакуз Вашингтона,
зорить італієць, за волю б'ючись,
щоб зняти штандарти звитяги у висі,
зорять трударі Альбіону,

індуси і греки, всі діти труда,
що зір їх чарує весна молода
у нашім саду молодому,
хто жити бажає, як ми живемо,
й готується скинуть неволі ярмо,
щоб більш не коритись нікому,

щоб сад садовити для себе, щоб жити,
щоб вдаль прокладати доріг, ясноцвіть
до щастя всесвітнього, з нами,
де сяють для всіх, хто не хоче нужди,
вселюдського щастя чудесні сади,
як прапор життя над віками.

Ми — правди народів і воля і дух,
і атомні бомби не спинять наш рух
в завітчані зорями далі.
Щоб війнам навіки покласти кінець,
ми ставимо підпис мільйонів сердець
на світлій Стокгольмській скрижалі.

Все більше цих підписів... Кров'ю синів
Корея їх ставить у бурі боїв,
В'єтнам і Малайя, де леза
над катом зняли свій всеправедний гнів,
і кров'ю їх пишуть, під вигрім і спів;
повсталі на тьму індонези.

Тремтять і жахаються, війни палії,
хапаються за чорні кишені свої,
наповнені золота й крові!..
Бо в світі є Сталін, є Кремль і Москва,
і правда народів, що вічно жива,
як наші знамена багрові.

Робочі! Ви творите власним трудом
усе, що навколо. Над вашим чолом
безсмертя сіяють зірниці,
без вас все б умерло, й не стало життя.
Тож як воно сміє, двоноге сміття,
своїм паразитством гордиться,

і смоками банків смоктать кров і піт,
щоб нею неситий жирів Уолл-стріт
в жадобі своїй троглодитній,
і пухнув на горах дитячих кісток..
Як найманців може ще клацать курок
в патрони в сваволі бандитній!

Як може ходити ще той, що ходить,
що дихать, проклятий, дивитись в блакить
ніякого права не має,
що рабським трудом і жиріє й живе,
хто серцем гнилим ненавидить нове
й загарбати світ весь бажає!

Як сміє він жить, ця двонога черва?
Його не врятують облудні слова,
ні танки примарно-могучі,
ні атомні бомби, ніщо і ніде.
На нього загибель давно уже жде,
жде Гітлера попіл смердючий

за кров всіх замучених!.. Знає це він,
і, чуючи кари всесвітньої дзвін,
лютує од розпачу й жаху.
За рабство і смерть, що несе він із тьми,
в лице йому вдарять відплати громи, —
й нахилить він шию на плаху,

що мокра од смертного поту буде,
і ніж гільйотини на неї впаде

під оплесків бурю грозову.
І гряне музика, й злетять голуби
у небо прекрасне нової доби
і щастя, й добра, і любові.

Ми віримо й знаєм, що буде лиш так...
Гудіть же, прибої народних атак,
на мури неправди і злоби.
Ми воїни щастя, солдати життя.
Не буде старому повік вороття,
не зможуть зламати нас нероби.

В нас кожна цеглина у мури будов
це — постріл, що рве чорну крицю заков,
це — куля у серце катюги.
І колос наш кожний, це — гострий багнет,
що нам допоможе в дорозі до мет,
в борні проти зла і наруги.

Ось хлопчик сміється, до школи іде.
На світлу голівку з виттям не впаде
загибель, і кров'ю святою
вже брук не забризка. Стоять вартові,
що в вірності вічній клялися Москві,
на наших кордонах стіною,

стіною живою із криці й сердець...
Війни паліям да настане кінець,
і воля нехай скрізь настане,
де брязкають пута на братніх руках,
де поклик Стокгольма сіяє в серцях,
де крові течуть океани!..

Корее! Я пісню складаю тобі
про волю, про ріки твої голубі,
про мужній народ твій, про зорі,
що світять для тебе з кремлівських висот,
їх бачить крізь дим Со Дю Пхіль, твій пілот,
що лине в небеснім просторі

і з ворогом б'ється за тебе, щоб ти
могла, як і ми, до Комуни іти,
а потім летіти із нами

на крилах могутих, летіти туди,
де сповнені щастя і сонця сади
сіяють, як стяг над віками.

Корее! Йдуть дочки смугляві твої,
з твоїми синами в гігантські бої,
щоб скинуть бандитів у море,
у хвилі гнівливі їх кинуть, як тлю,
і кинути потім зерно у ріллю,
щоб щастя зійшло неозоре,

Далеко, далеко в громовій далі,
до тебе, Корее, пливуть кораблі,
на них все чужинні солдати.
Обличчя сумні їх, бо знають вони,
що йдуть на загибель, що з пекла війни
назад їм уже не вертати.

Вони вже клянуть тих, що шлють їх на смерть,
і прийде той час, полетять шкереберть
кати, що женуть їх на брата,
й повернуть штики на війни паліїв,
коли переповнить серця їхні гнів,
країни Лінкольна солдати.

І прийде відплата за кров і за піт;
що п'є з трударів день і ніч Уолл-стріт,
що ганьбить статую Свободи,
возведену славними предками тих,
хто зараз лютує на землях чужих,
страшну несучи їм негоду.

Статуя Свободи! На глум і на сміх,
стоїш ти над морем, в одежах твоїх
одні лиш гадюки і сови
та миші летючі у гніздах брудних,
що гніздяться в звивах гранітних, важких
одежі твоєї, в заковах...

Статуя Свободи, закована ти
в кайдани, щоб світло твоє темноти
прогнать не змогло вже навіки...
Та прийде година, й тебе розкують,

і сов тих і миш і гадюк проженуть,
і сонце тобі під повіки

загляне морями ясних променів,
і ти привітаєш відважних синів,
що звільнять тебе од наруги,
од глуму і бруду. Ти глянеш на світ
і чистою станеш на тисячі літ,
щоб більше не ганьбитись вдруге...

А ти, чим ти став, хмурий Кромвеля край,
кому ти несеш і торттури, й одчай,
і ярма на радість багатим,
на кого ти руку підносиш свою?
Та зріє та сила в заводів гаю,
що Черчіллів скине проклятих...

Ти знову засяєш у квітах знамен,
і Байрону руку подасть Уїтмен,
обніме їх Пушкін крилато, —
і там, де кували кайдани й мечі,
де в кріслах важких засідали сичі,
увійде народ у палати

і скаже насильникам у париках:
«Доволі вам сіяти рабство і жах,
доволі кайдани кувати.
Хай вільною буде на віки й віки,
й на плуги замінить насильства штики
вітчизна, обкрадена мати!»

Так буде, так буде! У битві за мир,
що зводиться грізно громами до зір,
хребет ми зламаємо звіру,
що хоче рабами народи зробить
і кинуть в безодню страшних лихоліть,
щоб пухнуть неситим од жиру.

Комуно!.. Ти йдеш у сіянні знамен
по світу... Я бачу, Домбровський, Верлен
живими ідуть в міліонах,
між ними і хлопчик воскреслий Гюго,
що викликав пісню із серця мого,
йде в даль, що у стягах червоних,

і кличе на битву таких же, як він,
і кроків все ширшає й дужчає дзвін,
багнетів хитаючи леза,
лунають привіти, як буря, в блакить,
і сйивом звитяги безсмертно горить
скривавлений мур Пер ля Шеза...

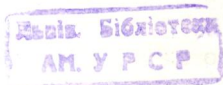
А там, де за щастя загинув Лукач,
де кров іще точить безумний палач,
відплати гроза наростає,
росте і в Елладі, і в Африці, й скрізь,
де чути ще брязкіт кайданних заліз,
багрянії крила здійсмає

все вище і вище. Бо є на землі
країна з зорею життя на чолі,
надія і миру й спокою.
Круг неї гуртуються світлі ряди
народів, щоб теж їм садити сади,
як в нас, для сім'ї трудової.

І Сталін, у славі всесвітній своїй,
веде корабель наш, і моря прибій
вже берег визначає жданий,
що близько, так близько вітає вже нас,
той берег, що в мріях, як сонце, не гас,
що нашим трудом осіяний...

А море бушує, а море шумить,
і сяє ясна за валами блакить,
і кличуть завітчані весни
в духмяні простори, де майвом своїм
вітають звитяжців, крізь гуркіт і дим,
сади Комунізму чудесні.

1950

З М І С Т

К Р І З Ь В І Т Р И І Р О К И

	Стор.
Відплата	5
Червона зима	7
О не даремно!	11
Так ніхто не кохав	11
Траурний марш	12
Коли поїзд у даль загуркоче	13
Падають сніжинки	15
Відповідь	16
Комсомолец	25
Дніпрельстан	25
Такий я ніжний, такий тривожний	28
Пам'ятаю, вишні доспівали	29
Ліг на верби огонь янтаря	29
Брати	31
Знов село	32
Ворошилов (<i>уризок з поеми</i>)	35
Хлопчик	45
Лі	45
Іду я стежкою дзвінкою	47
Сьогодні я такий щасливий	47
Над зошитом	48
В столиці	49
Сталін	50
Вітчизна	51
Ленін	52
Безсмертному	55
Україно моя	56
Серго	58
До себе	59
Вічність	59
На могилі Шевченка	60

Птиці	61
Чи знаєш ти	62
Сніжинки	62
Люблю	63
Падав сніг на місто білокриле	63
Співи	64
Весна	64
Визволення	65
Вітчизні	67
І сонце, і гудки, і пахощі ялини	68
Зацвіли каштани	68

В ГОДИНИ ГНІВУ

Прощання	73
Іду	73
Синові Олегу	74
В серцях відвага соколина	75
Ми переможемо	75
За все	76
Потворам тьми	76
Гнів	77
Слава	78
Якої огненної мови	78
Ой, долинами тумани	79
Шумить і хвилюється Київ	79
Янтаріє вікно	80
Уже за синіми снігами	81
Люблю я ключі журавлині	81
В цю годину грізну	82
На сході вже зарожевіло	82
Щастя перемоги, радість повороту	83
Лист до земляків	84
Червоній Армії	87
Під небом московським	88
Дим над селами лине	88
Льотчикам	89
Син	90
Золоті підкови	92
Гімн	93
Повернення	95
Лист	97
Пролетіла зозуля	97
Перед битвою	98
Я знову плачу мимоволі	100
Огнем і металом	101
Листи	101
Слава	103
14 лютого 1943 року	104
Галичині	108
Весна	109

ЩОБ САДИ ШУМІЛИ

	Стор.
Жовтень	113
Гудуть бори	117
Шумить Хрещатик	118
Після бурі	118
Срібний Київ, зимовий Київ	119
Все швидше рух	120
Коли чорний вітер загину	120
На Подолі огні	121
Юначе Вітчизни	121
Дзвонять молоти залізно	122
Крик гудків і дзвони сталі	122
Ми вийшли в день із ночі горна	123
Гудками довгими	123
За вікном туман холодний	124
Тучі день давно розвіяв	124
Гей, долинами туман	125
Сад мій сонця повен	126
Цвіти, мое серце, у літерах цих	126
Гей, тополі мої	126
Зоря у срібному інеї	127
Як тіні, дні все мимо, мимо, мимо	127
Весна і сонце і пісні	128
В душі моїй пісень і мрій моря	128
Я у сірій шинелі стояв	129
Руку другові я тисну	130
О краю мій! Криваві урагани	131
За Сталіна я голос свій віддам	132
Зазеленіли знов каштани	133
Сонце, мое сонце	134
І от прийшов він, час побідний	135
Уже над містом вечір лине	136
Деся далеко кричать поїзди	136
З руїни дім воскрес	138
Шуме ялиновий, світе калиновий	138
Радістю зір твій іскриться	139
Огнями надії і щастя повиті	139
Я хочу радості і світла	140
О Вітчизно!	140
Хай пісня ця буде в житті не остання	141
Робітники ідуть	141
Над шахтами лине задимлене небо	142
У невтомнім труді	142
Вперед, о братове	143
Твори, завжди твори	144
Не чекай натхнення	144
Зелений день, степи шовкові	145
Любити Вітчизну, любити завжди	146
Хай молодість наша, свята і крилата	146
Лиш той епохи гідний	147
Мріє моя, мріє	148
Терикони	148

	Стор.
Москва	149
Ленін	150
Огненні дороги (поема)	152

ЗЕЛЕНИЙ СВІТ

В диханні заводів	175
Шуми, шуми, життя могутне	175
Я так люблю жагуче літо	176
Співають птицями діброви	176
Вітчизно	177
Тремтить на сонці листя клена	177
Не огні досвітні	178
О море могуте	178
Ясні зорі, тихі води	179
На сопілку вечір грає	180
Я знову був у мавзолеї	180
Сяйво шле висота	181
О краю мій рідний	181
Пісня	182
Мерехтять над лісом блискавиці	183
Вітер кучерявий	184
Шумлять сади	184
Коли світало	185
Знамена радісно-червоні	186
У небі місяць срібнобровий	186
Скільки сяйва у душі	187
У кроках мільйонів	187
Літо, моє літо	188
Грає сонце промінням на кленах	188
Як і в бою, в години дії	189
Опадав черемхи цвіт	190
Будуємо світ ми щасливий	190
Я про все співаю молоді і дзвінко	191
І вітер ласкавий, і довгії трави	192
Гарматних спалахів зірничі	192
Розпустили хмари свої коси руді	193
Моряк	193
Жита	195
Марево зелене, явори і клени	195
Машина летить	196
Вечір над рікою	196
Я люблю вічний гомін у місті	197
Радісне проміння на зеленом листі	198
Я шлю привіт моїй землі	199
Муляр	199
Ви летіть, поїзди	201
У тихім щебеті, в росі	201
Воїни хоробрії	202
Даль сіяла зірницями бою	202
На синіх травах рос перлини	203
Як зорі незгасній, чий не в'яне цвіт	204

Хай летять шляхи орлині	204
Під крики поїздів	205
Зацвіли вже липи	206
Я пісню про тебе складаю	206
Печальні руїни	207
Недавно тут були руїни	207
Пальне скінчилося...	208
Знову дні безхмарні засіяли	209
Крилом орла над бором хмара	210
День який чудесний	211
Садів аромати в промінні розлиті	212
В травах перепілки	213
Немов дзвенить проміння запашне	214
Дзвеніть, пісень палкі привіти	215
Як можна забути ті греси криваві	216
Скоро будуть гнутись зелен-віти	216
Київ, Київ, од дум не засну я	217
Хвилини йдуть у пісні гордовито	218
Оддзвеніли коси, одшуміло жито	218
Одгрімili в полях динаміти	219
В його очах немов відбиті трави	219
Сонця сушать промені	220
Там, де гули громи ворожі	221
Ніколи тьми не буде	221
Я іду повз пам'ятник Богдана	222
Шумлять понад шляхом тополі	222
Сіють світи над світами	223
Я плету вінки з пісень	223
Я на квіти дивлюсь ласкаві	224
Лине пісня хутко	225
Дихання осені	226
Дала ти могутні нам крила	227
Вже скошили гречку	227
Моїй весні в піснях немає краю	228
Гей, шумливе місто	228
Встають міста над збитою землею	229
Дивляться тополі в небо голубе	229
На коху свою Україну	230
О весно днів моїх	231
Світає. Повнішають звуки	232
На батьківщині	232
Третя рота	234
Проміння розвіяло тучі	235

ШАСТЯ ПЕРЕМОГИ

Я люблю мою Вітчизну	239
Україні	239
Тобі я цю пісню складаю	241
Нам не забудь світання гули	242
Сталіну	243
Шумлять сади	244

	Стор.
О Русь моя	246
Свято	247
День Перемоги	248
Сину партії	250
Пробиває хмари гордий наш літак	251
Одгрімлі фронти, одгрімлі	251
Синьо блиснула коса	252
За садами береги круті...	252
Скоро срібними косами	252
Покосили сіно	253
Аскольдова могила	253
В твоїх очах усі мої надії	254
Уся в квітках сіяє Україна	255
Сурми щастя заграли	255
У сонці й сяйві зір	256
Надходить вечір	256
Гей, шуміть, вітри крилаті	258
Кожний з нас трудар і воїн	259
Пройшли дощі	260
Малюючи огненні знаки	260
Десь в небі вражі бомбовози	261
Як тихо в нас	261
Нахилию на вольній волі	262
Як пахне навколо весною	262
І знов зелений світ	263
Знов я згадую іюль	263
Великий син великого народу	264
Шахтареві	265
Донеччино моя!	267
Едзі Огнецвіт	268
Свобода	268
Дош немов надходить	269
Десь далеко й близько	269
Уже в снігах передчуття весни	270
Я син Москви	270
Я майданом Червоним іду	271
Який тут рух швидкий	271
Б'ють вітри зеленими крилами	272
О. С. Пушкіну	274
Володиміру Маяковському	275
Сайфі Кудашу	276
Шандору Петефі	277
Край скель стрімких стою з тобою	278
Як мое кохання	278
Оновлянам	279
Місто Сталіно	279
Дівчина	280
Вже буряки звезли на цукроварні	280
Малярка	281
Лісоруб	282
Коваль	283
До моря	284

	Стор.
Линуть хвилі бурхливі, осінні	284
Пливе туман	285
О мова моя!	286
Миколі Щорсу	287
Молодості свято	288
Арсо (поема)	289

НА КРИЛАХ МОГУЧИХ

Жовтень	297
Кіров	299
Серце гріє партквиток	300
Вже сходять щастя дні	301
Іванові Франкові	303
Травневе	304
Російський народ	305
Ленін	307
Вустами Сталіна	307
Ялинка	308
О шумі, мій шумі!	309
Як Ленін, хочем ми свій рідний край любити	310
Люблю любов	310
Суворову	311
Туманіє гаю синь	313
О море могуте, і вітер, і тучі	313
Ой ви трави запашні	314
Зеленіє жито	314
Хай молотів лине музика залізна	315
Мій краю!	315
Дощами, дощами ти зрошено, поле	316
Золоті панелі	316
Ой дощі широкі, ви дощі мої!	317
Співи	317
Я люблю вечори синьоблузі	318
Як не любить тебе, мій гордий краю	319
Хмари впали на коліна	320
Ой, шуми ти, луже	320
Зелений вітер, пахнуть трави	321
О прийди, моє серце, до мене прилинь	321
Думи в сон мене тягнуть	322
Я так тебе люблю, моя ти Україно	323
Атака	323
Я іду травою	324
Як люблю, як люблю я усіх	325
Ще небосхил не потемнів	325
Над квітками й травами і над шумом площ	326
Хлопчики смугляві	326
В забої	326
Ми радості люди	328
Гей, мости залізні	329
Буде дощ	329

	Стор.
Гаю, гаю	329
Голубий дротів розбіг	330
Я дивлюся на все, що хвилює мене	330
Пісня — серця вияв	332
Як промінь, що в морі проміння сія	333
О безперервний шум машин!	333
У першому ряду ми	334
Не просто слів барвисті візерунки	335
Люблю я спочинок по пліднім труді	335
Ковані підкови	336
Я — воїн життя	336
Солов'їна пісне, в небі задзвени	337
Ми сад посадили (поема)	338

Редактор *К. Басенко*
 Худ. редактор *К. Калугін*
 Художник *І. Хотінок*

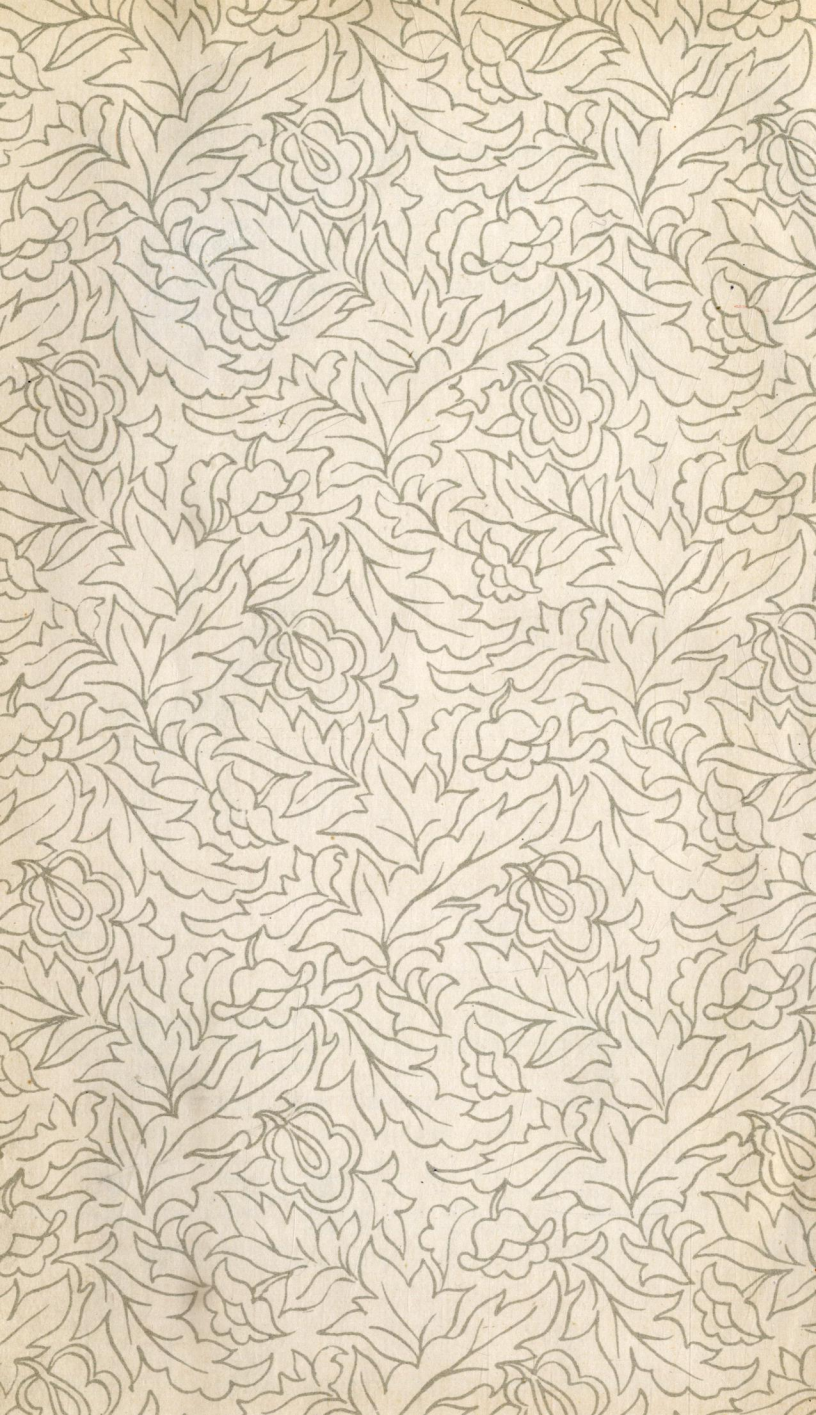
Техн. редактор *С. Зіскіндер*
 Коректор *М. Путря*

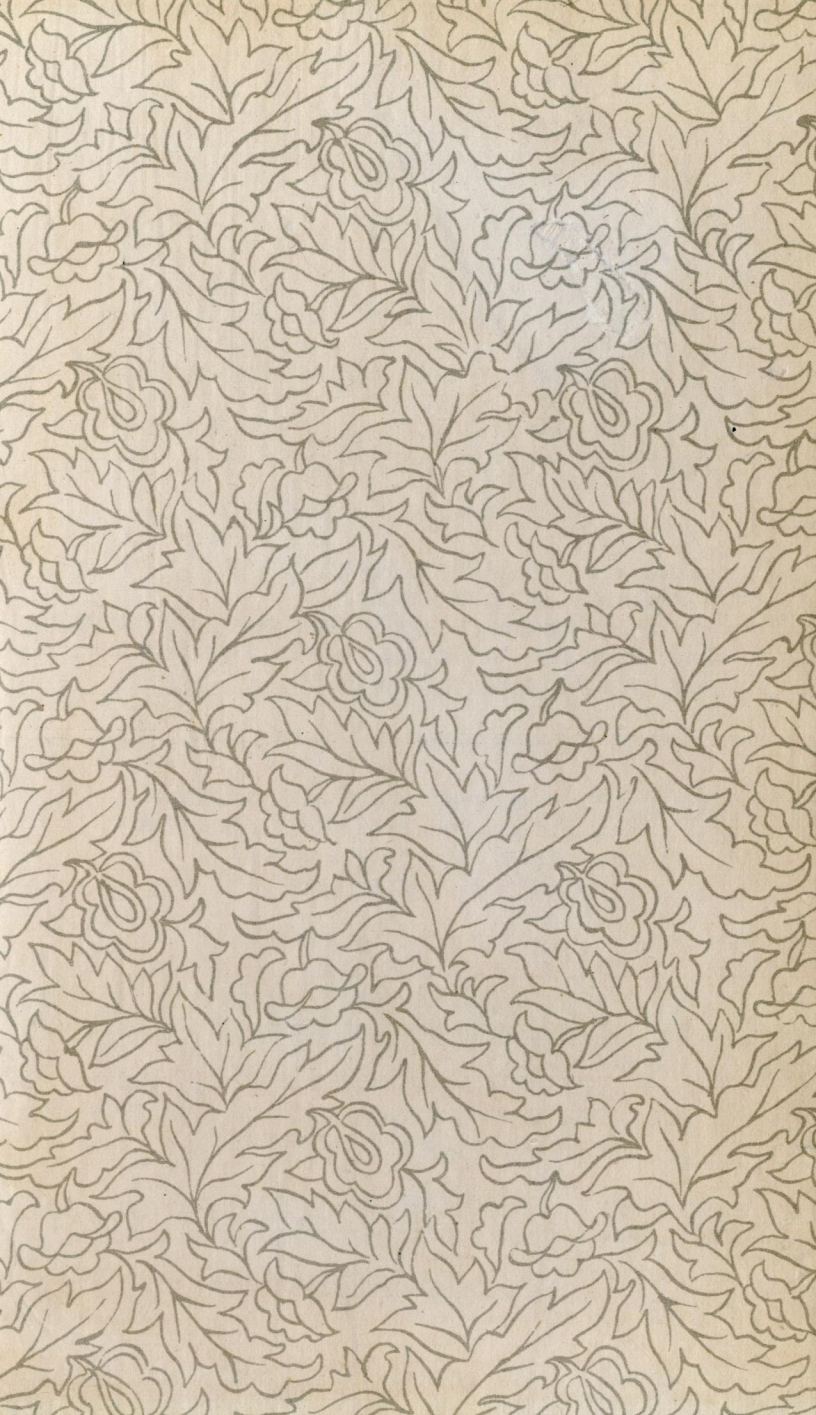
ВЛАДИМИР СОСЮРА. Избранные поэзии
 (На украинском языке)

БФ 00838. Здано на виробництво 13. I. 1951 р. Підписано до друку 5. III. 1951 р. Формат паперу 84×108₃₂. Паперов. арк. 5,5. Друк. арк. 18,04+1 вкл. Обл.-вид. арк. 14,57. В друк. арк. 70 176 зн. Зам. № 81. Тираж 15 000.

4-та Республіканська поліграффабрика. Київ, пл. Калініна. 2.

19

10,56
(1986)

Р

Р/1

5620

У

ВОЛОДИМИР
СОСЮРА

ВИБРАНІ
ПОЕЗІЇ

36.077.

ВОЛОДИМИР СОСЮРА

ДЛЯ БИБЛІОТЕК
ІНСТИТУТУ